

“Er leiden meerdere wegen naar Rome”

Een onderzoek over de inzet van ExpEx's binnen
Enver

E. de Wildt

25-03-2020

De titel van dit onderzoeksrapport is een quote van een jongere uit een afgenomen interview.

Colofon

Auteur: Elvira de Wildt

Gecertificeerd tot ExpEx in december 2015 na de training ‘Werken met je eigen ervaring als ExpEx’ in de regio Haaglanden, werkzaam geweest (aug. 2017 – dec. 2019) als zorgprofessional bij de Landelijke Instelling voor Maatschappelijke Ondersteuning en Rehabilitatie (LIMOR) in Scheveningen en stagiaire geweest (sep. 2018 – jun. 2019) in het team cliëntenparticipatie bij Enver

Met advies van:

Ellen Kramer MEd – Docent bij De Haagse Hogeschool van de faculteit voor Sociaal Werk en Educatie

dr. Fuusje de Graaff – Docent en onderzoeker (geografe/medisch antropoloog) bij De Haagse Hogeschool van de faculteit voor Sociaal Werk en Educatie

Jacco Pols – Kwartiermaker bij Garage2020 en voorheen coach jongeren- en cliëntenraad bij Stek Jeugdhulp van jan. 2001 – mei 2018

Christa Stut – Manager innovatie en kwaliteit binnen Enver

Robert Felix – Coach jongeren-, cliëntenraad en jeugdzorgwerker binnen Enver, voorheen ook ExpEx-coach van jan. 2015 – jan. 2020

Elise Klein – Ondersteuner cliëntenparticipatie en jeugdzorgwerker binnen Enver

Gabriel Gomes Barros – Trainee ondersteuner cliëntenparticipatie binnen Enver en lijsttrekker van de politieke partij Jong Rotterdam

Met dank aan de volgende opdrachtgever binnen Enver:

Christa Stut Regio Rotterdam

In het kader van mijn afstudeerscriptie van de hbo-opleiding Sociaal Pedagogische Hulpverlening¹ (SPH) aan De Haagse Hogeschool

¹ Momenteel is deze opleiding in afbouw. Tegenwoordig wordt deze opleiding aangeduid als Social Work (SW).

Voorwoord

Voor u ligt het onderzoeksrapport over de inzet van ExpEx's binnen Enver. Hier hebben cliënten, zorgprofessionals, docenten en studenten aan (mee)gewerkt. Het schrijven van dit rapport heeft de nodige tijd gekost vanwege familieomstandigheden. Hierdoor was ik genoodzaakt om tijdelijk mijn onderzoek te staken in het schooljaar 2018-2019.

Inmiddels heeft het leven me een aantal dingen geleerd. Eén daarvan is dat aan elk einde een nieuw begin is. Betekent dit dat het einde van dit onderzoek een nieuw begin kent? Mogelijk dat de tijd dit zal leren. De oplettende lezer zal gezien hebben dat ik niet meer werkzaam ben bij LIMOR. Ik heb ervoor gekozen om in januari 2020 nieuwe werkervaring op te doen in een andere sector. Niet omdat ik de zorgsector voor eeuwig wil verlaten, maar omdat ik de ambitie heb om het recht en de sociale sector te combineren. Hoe? Dat zal de tijd uitwijzen.

Desondanks is het gelukt om mijn schrijfproces voort te zetten en voor uw neus ligt dan ook een onderzoeksrapport die af is. Hopelijk beleeft de lezer er veel plezier aan. Tenslotte wil ik alle directe en indirecte personen bedanken die me hebben ondersteund in mijn schrijfproces. In het bijzonder de volgende docenten aan De Haagse Hogeschool: Ellen Kramer en Fuusje de Graaff. Last but not least mijn grote dank voor het vertrouwen vanuit Enver door Jacco Pols, Christa Stut, Robert Felix, Elise Klein & Gabriel Gomes Barros.

Samenvatting

Tegenwoordig leeft men in een tijd waarin er zowel bij overheden als bij zorgprofessionals geleidelijk het gegroeide inzicht is gekomen dat cliënten ermee geholpen zijn wanneer zij zelf de regie kunnen voeren. Met anderen woorden: wanneer hulp en ondersteuning aansluiten bij de eigen kracht van een individu en zijn of haar netwerk. Welke rol speelt een ExpEx² hierbij? Daar is een antwoord op gegeven in het uitgevoerde onderzoek.

In dit rapport staan de ervaringen en verwachtingen van de inzet van ExpEx's binnen Enver centraal. De volgende hoofdvraag was hierbij van belang: “Hoe kunnen opgeleide ExpEx's binnen Enver ingezet worden rondom het leveren van een positieve bijdrage aan een hulpverleningstraject van een cliënt?” De respondenten bestonden uit zorgprofessionals en cliënten vanuit Enver. De aanleiding voor dit onderzoek was de onduidelijkheid binnen Enver die bestond over de ExpEx's. Dit kwam onder andere aan het licht tijdens het fuseren van TriviumLindenhof, FlexusJeugdplein en Stek Jeugdhulp tot Enver.

Bij de onderzoeksgroep cliënten is geselecteerd uit de jongeren van cliëntenparticipatie. Deze jongeren vertegenwoordigen vanwege hun rol in de organisatie alle jongeren binnen Enver. Bij de onderzoeksgroep zorgprofessionals is geselecteerd op basis van iemand zijn of haar functie. De visie op de inzet van een ExpEx is namelijk anders voor een jeugdzorgwerker dan voor een manager. In totaal waren er negen respondenten, waarvan drie jongeren en zes professionals. Bij het theoretisch kader is aandacht besteed aan relevante ervaringen en onderzoeken omtrent de inzet van ervaringsdeskundigheid binnen de (jeugd)hulpverlening. De volgende denkkaders vloeiden hieruit voort: kwaliteit van zorg, kwaliteit van arbeid, rol zorgprofessional en rol ExpEx. Bij de afgenomen interviews zijn deze denkkaders meegenomen in het stellen van een interviewvraag aan een respondent.

Uit de onderzoeksresultaten blijkt dat er een enorme diversiteit bestaat aan ideeën, verwachtingen en ervaringen omtrent de inzet van een ExpEx binnen Enver. Daarnaast lijkt het erop dat ExpEx's door zowel cliënten als door zorgprofessionals worden gewaardeerd. Mogelijk doordat ExpEx's streven naar een positieve identiteit. Desondanks lijken er ook negatieve ervaringen te zijn met ExpEx's door zowel cliënten als door professionals. Echter blijkt de factor dat professionals en cliënten op een positieve manier waarden hechten aan het idee achter ExpEx's sterker te staan.

De volgende vijf aanbevelingen om de inzet van een opgeleide ExpEx op de kaart te zetten binnen Enver zijn: volledig in kaart brengen op welke manieren ExpEx's worden ingezet (1), hieruit manieren selecteren die gemonitord worden (2), een strategie bedenken om geselecteerde manieren te monitoren (3), gegevens met elkaar analyseren en vergelijken (4) en tenslotte een keuze maken uit één van de resultaten (vanuit de analyseresultaten bij stap 4) en uitwerken in een format (5). Dit format is een startpunt die bijdraagt aan een te creëren kader binnen Enver waarin opgeleide ExpEx's actief worden meegenomen in een hulpverleningstraject van een jongere. In het adviesrapport “Er leiden meerdere wegen naar Rome” wordt aanbeveling één uitgewerkt. Gezien de grootte van de organisatie van Enver en de verschillende ideeën en verwachtingen omtrent de inzet van een ExpEx is het

² ExpEx is enkelvoud van ExpEx's. De afkorting ExpEx's staat voor Experienced Experts met als betekenis 'ervaringsdeskundige jongeren.'

noodzakelijk om eerst volledig in kaart te brengen op welke manieren ExpEx's worden ingezet. De onderzoeksuitkomsten met betrekking tot de verwachtingen en de ervaringen verschillen zodanig van elkaar, dat er een keuze gemaakt moet worden op welke manier Enver verder wilt met ExpEx's als product.

Inhoudsopgave

Colofon	1
Voorwoord	2
Samenvatting.....	3
H1. Inleiding.....	7
§1.1 Aanleiding	7
§1.2 Doel van het onderzoek en opdracht	8
§1.3 Relatie onderzoek met beroepsperspectief	8
§1.4 Context.....	8
H2. Probleemanalyse.....	10
§2.1 Praktijkprobleem	10
§2.1.1 De noodzaak van veranderingen in ons zorgstelsel	10
§2.1.2 De inzet van een opgeleide ExpEx	11
§2.1.3 Positie van de ervaringsdeskundige binnen de huidige (jeugd)hulpverlening ...	11
§2.1.4 Conclusie.....	14
§2.2 Probleemstelling en deelvragen	15
H3. Theoretisch kader.....	16
§3.1 Kennis omtrent inzet van ‘ervaringsdeskundigen’	16
§3.1.1 Voorlichtings- en preventieprogramma’s voor jeugdigen	16
§3.1.2 Een ExpEx-ervaringsdeskundige zelf aan het woord	17
§3.1.3 De onnodige scheiding tussen een ervaringsdeskundige en een zorg- professional	18
§3.1.4 Een verschil tussen een ervaringsdeskundige en een zorgprofessional	20
§3.1.5 Een ervaringsdeskundige jongere als nieuwe ontwikkeling.....	20
§3.2 Conclusie.....	20
H4. Onderzoeksmethode	22
§4.1 Soort onderzoek en onderzoeksgroep	22
§4.2 Meetinstrumenten en operationalisatie	23
§4.3 Selectie respondenten	29
§4.4 Analysemethode	30
§4.5 Validiteit en betrouwbaarheid	31
H5. Resultaten en analyse.....	33
§5.1 Resultaten per deelvraag.....	33
§5.1.1 Deelvraag 1: Welke verwachtingen hebben cliënten over de inzet van opgeleide ExpEx’s ten aanzien van hun eigen hulpverleningstraject binnen Enver?	33
§5.1.2 Deelvraag 2: Welke ervaringen hebben cliënten over de inzet van opgeleide ExpEx’s ten aanzien van hun eigen hulpverleningstraject binnen Enver?	34
§5.1.3 Deelvraag 3: Welke verwachtingen hebben zorgprofessionals binnen Enver over de opgeleide ExpEx’s ten aanzien van een hulpverleningstraject van een cliënt?	35
§5.1.4 Deelvraag 4: Welke ervaringen hebben zorgprofessionals binnen Enver over de opgeleide ExpEx’s ten aanzien van een hulpverleningstraject van een cliënt?	39
§5.2 Resultaten per categorie	40
§5.2.1 Kwaliteit van zorg	41

§5.2.2 Kwaliteit van arbeid	45
§5.2.3 Rol zorgprofessional	46
§5.2.4 Rol ExpEx.....	48
H6. Conclusie en aanbevelingen.....	54
§6.1 Antwoord op de hoofdvraag	54
§6.2 Aanbevelingen	55
H7. Discussie en evaluatie.....	56
§7.1 Discussie over de uitkomsten	56
§7.2 Evaluatie	56
§7.3 Betekenis voor de praktijk	56
 Bronnenlijst	 58
 Bijlagen	 60
Bijlage 1: Organogram Enver	60
Bijlage 2: Begeleidende brieven (intern)	61
Bijlage 3: Vragenlijst zorgprofessional.....	63
Bijlage 4: Vragenlijst jongere	64
Bijlage 5: Data schema.....	65
Bijlage 6: Ingevulde vragenlijsten door respondenten.....	78
Bijlage 7: Figuren die aan bod kwamen.....	87
Bijlage 8: Tabellen die aan bod kwamen	89

H1. Inleiding

De jongeren die in aanmerking komen voor het worden van een ExpEx hebben ervaringen binnen de jeugdhulpverlening of GGZ. Na succesvolle afronding van de basistraining die drie maanden duurt, wordt een jongere gecertificeerd tot ExpEx. Vervolgens is hij of zij inzetbaar als ervaringsmaatje voor andere jongeren, vraagbraak, luisterend oor, adviseur, meedenker, voorlichter en projectontwikkelaar voor zorginstellingen en gemeentes (ExpEx, z.d). Enver is één van de zorgorganisaties in Nederland die werkt met opgeleide ExpEx's.

In dit hoofdstuk is de aanleiding van het uitgevoerde onderzoek beschreven, wordt het doel van dit onderzoek duidelijk, is de relatie van het onderzoek helder gemaakt met het beroepsperspectief en wordt tenslotte de context waarin het uitgevoerde onderzoek plaatsvond begrijpelijk gemaakt.

§1.1 Aanleiding

Enver heeft aan de onderzoeker gevraagd het afstudeeronderzoek te richten op de inzet van opgeleide ExpEx's binnen Enver met daarbij een advies te schrijven op welke manier de opgeleide ExpEx's optimaal kunnen worden ingezet (J. Pols, persoonlijke communicatie, 22 augustus 2018). Naast dat Enver intern namelijk nog steeds bezig was met fuseren, bleek ook dat niet alle zorgprofessionals binnen Enver bekend waren met ExpEx's (C. Stut, persoonlijke communicatie, 14 maart 2019).

Binnen Enver hebben sommige professionals zich bezig gehouden met het ExpEx-project. Zo is een professional ingezet als ExpEx-coach, naast de reguliere werkzaamheden bij Enver. Anderzijds zijn er ook professionals die geheel onbekend zijn met de inzet van opgeleide ExpEx's. Kortom de verschijning van ExpEx's tijdens het fuseren van TriviumLindenhof, FlexusJeugdplein en Stek Jeugdhulp tot Enver riep een hoop vragen op binnen Enver.

Uit interne documenten blijkt dat de fusie het mogelijk maakt om doeltreffender en doelmatiger te kunnen werken, door:

- Het bundelen van kennis, inzicht, netwerken en middelen.
- Het optimaal inzetten van capaciteit en voorzieningen in het (geografische) werkveld en voor doelgroepen.
- Het integreren van de uitvoering, ontwikkeling en vernieuwing (Roelofs, Bovens, Lelieveld & Spierings, 2017).³

Dit onderzoeksrapport draagt bij aan het bundelen van kennis, inzicht en het integreren van vernieuwing omtrent de inzet van opgeleide ExpEx's binnen Enver. Er zal op een systematische wijze in interactie met de omgeving antwoorden verkregen worden op vragen die ontstaan in de beroepspraktijk van Enver. De verkregen antwoorden zullen een bijdrage leveren aan de verbetering van deze praktijk.

³ Bron afkomstig van het intranet (niet publiek toegankelijk) van Enver.

§1.2 Doel van het onderzoek en opdracht

Het doel van het onderzoek was om in kaart te brengen welke verwachtingen en ervaringen over ExpEx's binnen Enver bestaan. Hiermee wordt duidelijk op welke manier de inzet van een opgeleide ExpEx bij kan dragen aan een hulpverleningstraject van een jongere binnen Enver. Tevens wordt helder op welke manier en hoe professionals met ExpEx's willen samenwerken. Deze informatieverschaffing zorgt voor een te creëren kader binnen Enver waarin opgeleide ExpEx's actief worden meegenomen in een hulpverleningstraject van een jongere.

§1.3 Relatie onderzoek met beroepsperspectief

Dit onderzoek sluit aan bij de competenties van een sociaal pedagogische hulpverlener, omdat sociaal pedagogische hulpverleners experts zijn op het gebied van gespreksvoering en het signaleren van ontwikkelingen en omstandigheden die bij een cliënt kunnen leiden tot psychosociale nood en achterstandsproblemen. Informatieverschaffing over hoe de inzet van opgeleide ExpEx's binnen Enver wordt ervaren en welke verwachtingen hieraan vasthangen, kunnen leiden tot een succesvoller hulpverleningstraject van een jongere. Een begeleidingsdoel van een jongere kan sneller worden behaald door een ExpEx als maatje in te zetten bij de begeleiding.

Daarnaast heeft staatssecretaris Paul Blokhuis van VWS⁴ de Wet langdurige zorg (Wlz) tot op heden niet open gesteld voor mensen met psychische aandoeningen. Het is de bedoeling dat dit in 2021 wél wordt open gesteld. Echter betekent dit ook dat duizenden mensen die behoren tot deze groep geen passende zorg kunnen krijgen tot 2021 (Benschop, 2018). Een jongere die vanuit de jeugdzorg doorstroomt naar volwassenzorg en hierbij kampt met psychische aandoeningen, valt hierdoor mogelijk in een gat. De onderzoeksresultaten dragen bij aan het alsnog opvangen van jongeren die tot deze groep behoren.

§1.4 Context

ExpEx's opereren zowel regionaal als landelijk. In totaal zijn er acht regionale ExpEx's, namelijk: Alphen aan de Rijn, Amsterdam, Drechtsteden, Gelderland, Haaglanden, Haarlem/Heemstede, Midden-Holland en Rotterdam.

Dit onderzoeksrapport richt zich op de regio's van ExpEx's waarmee Enver in aanraking komt. Dat zijn de volgende terreinen: Drechtsteden, Midden-Holland en Rotterdam. De volgende onderzoeksgroepen binnen Enver zijn hierbij van belang: cliënten die niet zijn opgeleid tot een ExpEx en professionals die te maken hebben of te maken hebben gehad met ExpEx's. De individuen uit beide onderzoeksgroepen komen uit één van de volgende regio's: Drechtsteden, Midden-Holland en Rotterdam. Deze keuze is in het uitgevoerde onderzoek gemaakt omdat opgeleide ExpEx's in alle regio's van Enver kunnen worden ingezet. Een ExpEx uit de regio Drechtsteden zou bijvoorbeeld ingezet kunnen worden op een logeershuis van Enver in Rotterdam.

⁴ VWS is een afkorting die staat voor het Nederlandse ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Cliënten die in aanraking komen met Enver zijn kinderen en jongeren tot achttien jaar die te maken hebben of hebben gehad met problemen bij opvoeden en opgroeien. Enver biedt diverse hulpvormen aan, waaronder: ambulante hulp, dagbehandeling, residentiële zorg (pleegzorg, gezinshuizen, kamertraining, leefgroepen, et cetera), schoolmaatschappelijk werk, trainingen en crisisopvang (Enver, 2018). In totaal zijn er 255 locaties van Enver waar de hulpvormen worden aangeboden. Daarnaast zijn er in totaal 1200 pleeggezinnen actief (A. Sprokkereef, persoonlijke communicatie, 14 maart 2019). In Bijlage 1 is in een organogram weergegeven hoe de bedrijfsstructuur van Enver eruit ziet. Hieruit is af te leiden hoe, met wie en op welke manieren wordt gewerkt binnen de organisatie. In totaal zijn er vijf regiomanagers die verdeeld zijn over de regio's Drechtsteden, Midden-Holland en Rotterdam. Onder de regiomanagers opereren gebiedsmanagers. De uitvoerende teams functioneren onder de gebiedsmanagers. Een voorbeeld van een functie uit een uitvoerende team is een jeugdzorgwerker op de groep.

H2. Probleemanalyse

In dit hoofdstuk worden de ExpEx's vanuit verschillende invalshoeken belicht. Hierbij wordt duidelijk welke problemen er zijn. Onder andere is een deel van de professionals binnen Enver onbekend met de inzet van een ExpEx en lijkt het erop dat wanneer men hiermee wel bekend is, niet alle positieve aspecten van zo'n inzet helder zijn. Verder is het ontstaan van ExpEx's passend in de tijdsperiode waarmee men nu te maken heeft, immers heeft de zorgsector te maken met bezuinigingen (Korevaar & Dröes, 2016). Bovendien wordt in dit hoofdstuk begrijpelijk gemaakt aan de hand van de drama- en winnaarsdriehoek hoe de inzet van ExpEx's binnen Enver problemen kan geven. Tenslotte worden de belangrijkste problemen opgesomd en wordt de hoofdvraag met de bijbehorende deelvragen van het uitgevoerde onderzoek geformuleerd.

§2.1 Praktijkprobleem

§2.1.1 De noodzaak van veranderingen in ons zorgstelsel

De tijdsperiode waarin men nu leeft is voor iedere Nederlandse burger een flinke uitdaging. Er is sprake van een toenemende algemene druk op het dagelijkse leven. Deze druk is relatief meer gestegen in verhouding tot tientallen jaren geleden. Het is niet onwaarschijnlijk om te bedenken dat deze druk vele malen groter is bij een kwetsbare jongere binnen de jeugdhulpverlening. Het opleiden van een jongere uit de jeugdhulpverlening en hem of haar laten meedoen als getrainde ExpEx kan bepaalde risico's met zich meebrengen. Voorbeelden hiervan zijn: een toename van ernstige(re) en complexe(re) gezondheidsklachten vanwege de hoge algemene druk op het dagelijkse leven naast de bezigheden van een opgeleide ExpEx. Een voorbeeld van een gezondheidsklacht is somberheid. Dit maakt dat het iemand laten opleiden tot ExpEx niet weggelegd is voor elke jongere. Zo beschrijven HiraSing & Van Leerdam (2016) dat gezondheidsbedreigingen in de jeugd jaren vaak de oorzaken zijn van gezondheidsproblemen op latere leeftijd. Welke gezondheidsbedreigingen kennen opgeleide ExpEx's? En is dit mogelijk een verkapte bezuinigingsmaatregel, gezien de bezuinigingen binnen de zorgsector?

Aan de andere kant leeft men tegelijkertijd in een tijd waarin zowel bij overheden als bij zorgprofessionals geleidelijk het gegroeide inzicht is gekomen dat cliënten ermee geholpen zijn wanneer zij zelf de regie kunnen voeren. Hiervan is sprake wanneer hulp en ondersteuning aansluiten bij de eigen kracht van een individu en zijn of haar netwerk. Na het uitgevoerde onderzoek is duidelijk geworden in hoeverre de bijdrage van opgeleide ExpEx's binnen Enver passend is voor de tijdsperiode waar men nu in leeft. Toch blijft het bewustzijn dat mogelijk niet elke jongere geschikt is als ExpEx belangrijk.

Uit het fusiedocument van Enver blijkt dat deze organisatie staat voor het optimaal inzetten van capaciteit en voorzieningen in het geografische werkveld (Roelofs, Bovens, Lelieveld & Spierings, 2017)⁵. Hiervan is de inzet van opgeleide ExpEx's een voorbeeld, omdat dit een relatief nieuwe ontwikkeling is in het zorgstelsel van Nederland. Echter ontbreekt er concreet beleid omtrent de inzet hiervan binnen Enver. Het is dus nog maar de vraag of elke ingezette ExpEx binnen Enver dezelfde concrete werkzaamheden verricht.

⁵ Bron afkomstig van het intranet (niet publiek toegankelijk) van Enver.

§2.1.2 De inzet van een opgeleide ExpEx

Eerder in dit rapport werd al duidelijk dat Enver is ontstaan vanuit de fusie met TriviumLinden Hof, FlexusJeugdplein en Stek Jeugdhulp. Bij Stek Jeugdhulp en TriviumLinden Hof werd er zover dit bekend is meer aandacht besteed aan de inzet van opgeleide ExpEx's in tegenstelling tot bij FlexusJeugdplein (C. Stut, persoonlijke communicatie, 14 maart 2019). Een ervaring met de inzet van een opgeleide ExpEx bij Stek Jeugdhulp uit 2017 is het volgende:

“Bij het kamertrainingscentrum (KTC) in Gouda was er een ervaringsdeskundige bij een huisvergadering aanwezig. Tijdens de huisvergadering werd een jongere die er woonde erg boos, vanwege een regel, smeet met spullen en is weggelopen de tuin in. De ervaringsdeskundige is haar achterna gelopen om vervolgens hierover in gesprek te gaan. De ervaringsdeskundige kon de verbinding leggen tussen de regels van hulpverleners en het perspectief van de jongere. Door uitleg begreep de jongere de regel en accepteerde deze” (Janssen, 2017).

Vanuit de ervaring wordt duidelijk dat de inzet van een opgeleide ExpEx positief uitpakte. Echter wilt dit nog niet zeggen dat hiermee alle professionals binnen Stek Jeugdhulp destijds bekend waren met ExpEx's. Bovendien bestaat Stek Jeugdhulp niet meer en spreekt men tegenwoordig van Enver. Doordat niet de gehele organisatie bekend is met de inzet van opgeleide ExpEx's, schieten mogelijk bepaalde taakopvattingen en rolverdelingen binnen Enver tekort. Dit is een gemiste kans, omdat cliënten binnen Enver tijdens hun hulpverleningstraject gebaat kunnen zijn met de inzet van een opgeleide ExpEx. In ieder geval is dat een les wat uit deze ervaring kan worden getrokken bij het KTC in Gouda.

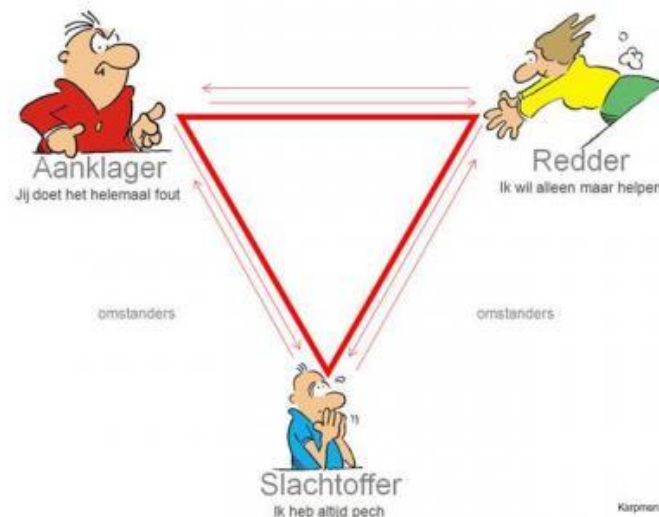
Verder kan een doel uit een begeleidingsplan van een jongere zijn dat hij of zij beter met eigen grenzen om wilt gaan tijdens sociale interacties. Een ExpEx die bijvoorbeeld ingezet wordt als maatje, kan met zo'n jongere hiermee oefenen. Daarnaast is in principe elke opgeleide ExpEx die niet wordt ingezet een gemiste kans, omdat Enver er ooit voor heeft gekozen hierin te investeren (C. Stut, persoonlijke communicatie, 14 maart 2019). Daarbij ontbreekt concreet beleid omtrent de inzet van een ExpEx binnen Enver. De bestaande problemen: onwetendheid over opgeleide ExpEx's en onduidelijkheid over de concrete inzet hiervan binnen Enver, worden mogelijk hiermee in stand gehouden.

§2.1.3 Positie van de ervaringsdeskundige binnen de huidige (jeugd)hulpverlening

Volgens Weerman (2016a) gebeurt er iets merkwaardigs bij de inzet van ervaringsdeskundigen binnen de huidige hulpverlening. Ervaringsdeskundigen lijken pas in een hulpverleningstraject te worden ingezet wanneer het hulpverleners niet lukt of is gelukt verder te komen met een cliënt. Echter pleit Weerman (2016a) dat een aparte rol als ervaringsdeskundige geen goed idee is, omdat dit ten koste gaat van de ervaringsdeskundigheid. Zo zouden ervaringsdeskundigen vaak in een bepaalde positie worden gedrukt die volgens haar doet denken aan een dramadriehoek. Een dramadriehoek is een tool die binnen de hulpverlening wordt gebruikt om inzicht te geven in rollen die mensen in kunnen nemen in een situatie (Berne, z.d.). In het uitgevoerde onderzoek is bekeken op welke manier en in welke rol professionals binnen Enver met ExpEx's willen werken. In hoeverre worden ExpEx's in een bepaalde positie gedrukt waarbij gedacht kan

worden aan een dramadriehoek? Wellicht verdient de dramadriehoek eerst meer toelichting, zie hieronder.

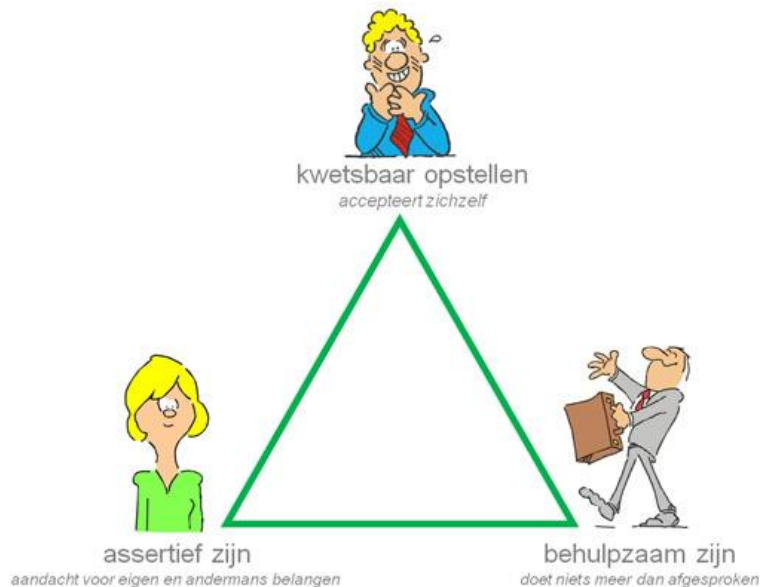
Elke rol binnen een dramadriehoek is gebaseerd op ongelijkwaardigheid. Daarnaast neemt niemand verantwoordelijkheid voor zijn of haar eigen gedrag (Berne, z.d.). Een ervaringsdeskundige lijkt in de hulpverleningspraktijk vaak één van deze rollen te krijgen en komt hiermee in een vicieuze cirkel terecht waarin hij of zij zichzelf en de ander tekort doet (Weerman, 2016a).

Figuur 1: Bestaande rollen binnen de dramadriehoek (EduGraphics, z.d.)

Een terechte vraag is in hoeverre ervaringsdeskundigheid binnen de sociale sector tot zijn recht komt. Dit verschijnsel kan voor de inzet van ExpEx's binnen Enver betekenen dat ExpEx's niet een eerlijke kans krijgen om zich goed te implementeren binnen de jeugdhulpverlening. Een negatief gevolg kan hiervan zijn dat Enver haar vertrouwen verliest en hierdoor stopt met investeren in dit project. Een domino-effect kan daardoor optreden bij andere zorgorganisaties of samenwerkingspartners die met opgeleide ExpEx's werken: ook zij verliezen hun vertrouwen in dit project en stoppen mogelijk met investeren. Dit scenario zou een verlies zijn voor zowel de opgeleide ExpEx's als ene partij als de jeugdhulporganisaties als andere partij. ExpEx's zouden geen werkzaamheden meer hebben in samenwerking met Enver en Enver zou te maken hebben met een mislukte investering.

Het tegenovergestelde van de dramadriehoek is de winnaarsdriehoek. Net als de dramadriehoek is dit een tool die binnen de hulpverlening wordt gebruikt om inzicht te geven in rollen die mensen in kunnen nemen in een situatie. Bij de winnaarsdriehoek neemt iedere deelnemer wél verantwoordelijkheid voor zijn of haar eigen gedrag (Berne, z.d.).

Figuur 2: Bestaande rollen binnen de winnaarsdriehoek (EduGraphics, z.d.)

Een opgeleide ExpEx kan als tool een winnaarsdriehoek gebruiken om een jongere en eventueel zijn of haar netwerk te ondersteunen. Hierbij is het van belang dat de rolinvulling van een opgeleide ExpEx binnen Enver duidelijk is én moet duidelijk zijn op welke manier en hoe professionals binnen Enver met ExpEx's willen samenwerken. Zo kan een ExpEx ingezet worden ter afleiding bij het hulpverleningstraject van een jongere (samen een ijsje eten), kan een ExpEx ingezet worden als middel om een jongere weer met zijn of haar hulpverlener te laten praten na een conflict (fungeren als bruggenbouwer tussen de cliënt en de hulpverlening), kan een ExpEx ingezet worden als voorlichter vanuit zijn of haar ervaring voor jeugdzorgwerkers op een groep (vertellen wat diegene wel en niet heeft geholpen binnen de zorg), enzovoort.

Echter is de praktijk dat de huidige rolinvulling van een opgeleide ExpEx onduidelijk is en mede hierdoor niet het maximale wordt gehaald uit de inzet van ExpEx's binnen Enver (J. Pols, persoonlijke communicatie, 22 augustus 2018). Ook ontbreekt concreet beleid over de inzet van ExpEx's (C. Stut, persoonlijke communicatie, 14 maart 2019). Professionals binnen Enver die een opgeleide ExpEx willen inzetten ervaren hierdoor mogelijk weinig tot geen handvatten. Daarnaast zijn er misschien ook ExpEx's die nauwelijks tot niet worden ingezet door deze onduidelijkheid. Dit sluit vervolgens aan bij de praktijkervaring dat de huidige rolinvulling van een opgeleide ExpEx onduidelijk is en mede hierdoor niet het maximale wordt gehaald uit de inzet van ExpEx's binnen Enver (J. Pols, persoonlijke communicatie, 22 augustus 2018).

§2.1.4 Conclusie

Vanuit de probleemanalyse worden de volgende zaken duidelijk:

- De rolinvulling van een ExpEx binnen Enver is onduidelijk. Bovendien is er geen concreet beleid beschikbaar omtrent de inzet van een opgeleide ExpEx binnen Enver.
- De manieren waarop professionals binnen Enver met ExpEx's kunnen samenwerken is onduidelijk.
- Het worden en zijn van een ExpEx kan voor sommige cliënten betekenen dat dit leidt tot een toename van ernstige(re) en complexe(re) gezondheidsklachten vanwege de hoge algemene druk op het dagelijkse leven naast de bezigheden van een ExpEx.
- De gehele zorgsector, dus ook Enver, heeft het sinds 2015 te doen met minder financiële middelen in verband met de noodzaak om te bezuinigen.
- Binnen de gehele organisatie van Enver speelt onwetendheid over ExpEx's en de inzet hiervan.
- Elke opgeleide ExpEx die niet wordt ingezet is in principe een gemiste kans, omdat Enver ervoor heeft gekozen hierin te investeren.
- Er is een kans dat ExpEx's niet goed worden geïmplementeerd binnen de bedrijfsvoering van Enver (denk hierbij aan de dramadriehoek). Negatieve gevolgen kunnen daarvan zijn dat opgeleide ExpEx's moeten stoppen met hun werkzaamheden en Enver te maken heeft met een mislukte investering.

In dit onderzoeksrapport is ingezoomd op de volgende problemen:

- De manieren waarop professionals binnen Enver met ExpEx's kunnen samenwerken is onduidelijk.
- Binnen de gehele organisatie van Enver speelt onwetendheid over ExpEx's en de inzet hiervan.
- De rolinvulling van een ExpEx binnen Enver is onduidelijk.

Met anderen woorden is de inzet van een opgeleide ExpEx een belangrijk thema in dit rapport. Bovendien is de inzet van ervaringsdeskundigen binnen de jeugdhulpverlening een nieuwe ontwikkeling. Er zijn nauwelijks tot geen onderzoeksuitkomsten hierover beschikbaar, vanwege deze nieuwe ontwikkeling in de zorg. De verkregen onderzoeksresultaten leveren een bijdrage aan de verbetering van de beroepspraktijk binnen Enver.

Inmiddels is het tijd geworden om de hoofd- met de bijbehorende deelvragen van het uitgevoerde onderzoek te formuleren. Deze zijn op de volgende pagina beschreven.

§2.2 Probleemstelling en deelvragen

In dit onderzoeksrapport staan de volgende vragen centraal:

Hoofdvraag: “Hoe kunnen opgeleide ExpEx’s binnen Enver ingezet worden rondom het leveren van een positieve bijdrage aan een hulpverleningstraject van een cliënt?”

Bijbehorende deelvragen:

- 1) “Welke verwachtingen hebben cliënten over de inzet van ExpEx’s ten aanzien van hun eigen hulpverleningstraject binnen Enver?”
- 2) “Welke ervaringen hebben cliënten over de inzet van ExpEx’s ten aanzien van hun eigen hulpverleningstraject binnen Enver?”
- 3) “Welke verwachtingen hebben professionals binnen Enver over de ExpEx’s ten aanzien van een hulpverleningstraject van een cliënt?”
- 4) “Welke ervaringen hebben professionals binnen Enver over de ExpEx’s ten aanzien van een hulpverleningstraject van een cliënt?”

H3. Theoretisch kader

In het theoretisch kader wordt stil gestaan bij relevante ervaringen en onderzoeken omtrent de inzet van ervaringsdeskundigheid binnen de hulpverlening. Tevens wordt een definitie gegeven aan ‘goede zorg’ door dr. Alie Weerman. Op het onderwerp ‘Ervaringsdeskundige zorg- en dienstverleners’ promoveerde zij cum laude in 2016 bij de Vrije Universiteit in Amsterdam. Bepaalde zaken, deze worden opgesomd bij §3.2 Conclusie, zijn als denkkader meegenomen in het uitgevoerde onderzoek. De volgende categorieën waren hierbij van belang: kwaliteit van zorg, kwaliteit van arbeid, rol zorgprofessional en rol ExpEx.

§3.1 Kennis omtrent inzet van ‘ervaringsdeskundigen’

§3.1.1 Voorlichtings- en preventieprogramma’s voor jeugdigen

Thijs, Weerman & Van der Laan (2018) concluderen in hun onderzoek dat er tot op heden geen wetenschappelijke ondersteuning van voldoende empirisch niveau is gevonden voor de veronderstelde effectiviteit van de inzet van ex-gedetineerden als ‘ervaringsdeskundigen.’ Het doel van dit onderzoek was om na te gaan in hoeverre voorlichtings- en preventieprogramma’s voor jeugdigen, waarbij ex-gedetineerden of anderen die in aanraking zijn geweest met justitie (‘negatieve rolmodellen’) effectief zijn in het voorkomen of reduceren van delinquent gedrag. Daarentegen werd in één studie, waarin gebruik is gemaakt van een voor- en nameting en een controlegroep, een geloof in de positieve werking gevonden omtrent de inzet van ‘ervaringsdeskundigen’ bij jeugdigen of anderen die in aanraking zijn geweest met justitie. Toch biedt dit geen houvast om enige uitspraak te kunnen doen over de effectiviteit met betrekking tot criminaliteitspreventie, omdat deze studie vooral gericht was op het beeld dat jongeren hebben van ex-gedetineerden en niet op eventuele effecten op gedrag (Thijs, Weerman, & Van der Laan, 2018).

ExpEx’s kunnen ook worden ingezet als voorlichters binnen een organisatie. Een voorbeeld is het geven van presentaties over stigma’s voor een aantal professionals binnen Enver. Bij het uitgevoerde onderzoek is gelet op eventuele ervaringen van de respondenten omtrent het bijwonen van voorlichtingsprogramma’s door opgeleide ExpEx’s. Daarbij zijn de mogelijkheden verkend over de manier waarop een voorlichting door een ExpEx ingezet zou kunnen worden op diverse locaties binnen Enver. Voorbeelden van relationele rollen die ervaringsdeskundigen kunnen aannemen zijn volgens Janssen & Van Lier (2016): bruggenbouwer⁶, bondgenoot⁷, veranderaar⁸, ‘Luis in de pels’⁹ en rolmodel.¹⁰

⁶ Met een bruggenbouwer wordt bedoeld dat een ervaringsdeskundige een brug kan slaan tussen een cliënt en een hulpverlener (Janssen & Van Lier, 2016).

⁷ Een ervaringsdeskundige is een bondgenoot, belangenbehartiger en vertrouwenspersoon van een cliënt. Zo biedt het gedeelde grond van vergelijkbare ervaringen begrip, herkenning en erkenning voor dat wat moeilijk te verwoorden, uit te leggen en te verdragen is (Janssen & Van Lier, 2016).

⁸ Een ervaringsdeskundige kan in deze rol met cliënten en hulpverleners nieuwe opvattingen en mogelijkheden verkennen rondom jeugdhulp en de zorg (Janssen & Van Lier, 2016).

⁹ Vanwege de zelf opgedane kennis van belemmerende en ‘stigmatiserende’ aspecten van de zorg, heeft een ervaringsdeskundige de rol om kritisch en spiegelend de zorg te verbeteren (Janssen & Van Lier, 2016).

¹⁰ Een ervaringsdeskundige kan fungeren als rolmodel richting cliënten en hulpverleners (Janssen & Van Lier, 2016).

Volgens Den Uijl (2017) bevindt onderzoek naar de effecten van de inzet van ervaringsdeskundigheid zich nog in een pril stadium. Een onderzoek die iets hierover kan zeggen bekeek welke effecten de cursus ‘Herstellen doe je zelf’, die gegeven werd door twee ervaringsdeskundigen, teweeg brachten bij de deelnemers. Hieruit bleek dat de deelnemers significant hoger scoorden op empowerment, hoop, vertrouwen en zelfvertrouwen (Den Uijl, 2017). Deze begrippen komen terug in de ExpEx-training ‘Werken met je eigen ervaring als ExpEx.’ De training stimuleert jongeren om vanuit hun eigen kracht in een normale maatschappelijke omgeving met hun eventuele beperkingen te leren omgaan. Daarnaast kunnen jongeren als opgeleide ExpEx andere jongeren stimuleren en inspireren om hetzelfde te doen. Positieve gevolgen op de lange termijn kunnen zijn dat jongeren hun school vaker afmaken, niet of minder vaak in het criminele circuit belanden en gestimuleerd worden om te werken in plaats van bijvoorbeeld te leven van een uitkering. Het lijkt er zelfs op dat ExpEx’s aansluiten op de tijdsgeest waar men nu in leeft; het benutten van de eigen kracht van de individuele burger is een belangrijk gegeven. Aandachtspunten bij het uitgevoerde onderzoek waren: welke ervaringen hebben de respondenten met betrekking tot de training ‘Werken met je eigen ervaring als ExpEx’ en hoe kunnen ExpEx’s dit binnen Enver inzetten. Professionals binnen Enver die ook als neventaak hebben om ExpEx’s te coachen en worden betrokken bij de ExpEx-training ‘Werken met je eigen ervaring als ExpEx’, hebben hierover in het uitgevoerde onderzoek hun ideeën gedeeld.

Niettemin beschrijft Den Uijl (2017) dat de inzet van ervaringsdeskundigheid nog nauwelijks wordt gebruikt in de jeugdhulp. Voorbeelden van kleinschalige en vrijwillige initiatieven die genoemd worden binnen de jeugdhulp zijn ExpEx’s en MIM¹¹ (Moeders Informeren Moeders). Tenslotte is bij het uitgevoerde onderzoek gevraagd welke ervaringen een respondent heeft omtrent de inzet van een ExpEx binnen Enver en welke verbeteringen hierin te maken zijn.

§3.1.2 Een ExpEx-ervaringsdeskundige zelf aan het woord

ExpEx Jason Bhugwandass uit de regio Amsterdam werkte als ervaringsdeskundige mee aan het Out of the streets onderzoek van Movisie¹² in 2018. Hij vertelde in een filmpje van Movisie hierover het volgende:

“Out of the streets dat is een onderzoek waarin we interviews gaan afnemen met dak- en thuisloze jongeren die ook LHBT¹³ zijn. Dus het zijn jongeren die in een situatie zitten waarin veel van ons ook hebben gezeten. We gaan dus informatie verschaffen om te kijken hoe we de situatie beter kunnen maken. Ik weet hoe het is, dus ik kan me misschien makkelijker inleven dan iemand die er geen ervaring mee heeft. Het is voor de jongere makkelijker om los te komen en informatie te verschaffen en te vertellen over zichzelf en over zijn situatie als een jongere weet: ‘Hé, ik snap jou en jij snapt mij en wij zitten in hetzelfde schuitje’. Het is gewoon gelijkwaardiger contact” (Movisie, 2018).

¹¹ Volgens Den Uijl (2017) helpen bij MIM ervaren moeders andere moeders bij de opvoeding en geven zij gezondheidsvoorlichting op vrijwillige basis. MIM is bedoeld voor vrouwen die voor het eerst moeder worden en onzeker zijn over de opvoeding, weinig steun ervaren uit hun omgeving of behoefte hebben hun ervaringen te delen (Kooijman, z.d.).

¹² Movisie is een Nederlands kennisinstituut die zich bezig houdt met sociale vraagstukken (Movisie, z.d.).

¹³ LHBT is een afkorting die staat voor lesbisch, homoseksueel, biseksueel en transgender.

Niet alleen voor het onderzoek was zijn betrokkenheid waardevol, maar ook voor hem als persoon. Door de indrukwekkende verhalen die hij hoorde tijdens het interviewen als medeonderzoek bij Out of the streets, kwam hij tot het inzicht om zichzelf beter te behandelen en zichzelf meer te gunnen (Keijl, 2018). ExpEx's geven een mogelijke nieuwe betekenis aan hun eigen leven. Op welke manier kan een ExpEx dit inzetten binnen Enver? Welke verwachtingen hebben professionals binnen Enver hierover? Tijdens het uitgevoerde onderzoek is geprobeerd deze vragen te laten beantwoorden door de respondenten.

Participatie en Herstel (2018b) beschrijft dat ervaringsdeskundigen ernaar streven om een positieve identiteit te ontwikkelen. De twee drijvende krachten die hierachter liggen zijn:

- Het verlangen naar normalisatie; *de eigen ervaring als patiënt als een voordeel gaan zien, zich bevrijden uit de beperkte patiëntenrol, stigma en taboe bestrijden.*
- De drang naar zelfbehoud; *ondersteunende werkomstandigheden worden als positief ervaren, de ontwikkeling en toepassing van strategieën om in moeilijke situaties voor zichzelf te kunnen zorgen.*

Overigens wordt opgemerkt dat professionele begeleiders van ervaringsdeskundigen in de GGZ beter ondersteuning kunnen bieden als ze zich van deze drijvende krachten van ervaringsdeskundigen bewust blijven (Participatie en Herstel, 2018b). Wat zou dit kunnen betekenen voor de coaching van ExpEx's?

§3.1.3 De onnodige scheiding tussen een ervaringsdeskundige en een zorgprofessional

Volgens Weerman (2016a) omvat goede zorg de volgende drie aspecten:

- Objectieve wetenschappelijke kennis; *deze kennis is nodig om het gedrag van cliënten te kunnen verklaren vanuit de theorie.*
- Praktisch-professionele ervaringskennis; *deze kennis heeft iemand opgedaan omdat diegene werkzaam is als zorgprofessional in bijvoorbeeld de GGZ.*
- Individuele- en collectieve ervaringskennis; *deze kennis heeft iemand opgedaan omdat diegene dit aan den lijve heeft meegemaakt.*

dr.¹⁴ Weerman vertelde tijdens haar lezing in 2016 dat ze uit een groot gezin kwam, waarin veel problemen waren. Het gezin zat sinds haar 13^e jaar in de bijstand door haar werkloze vader. Bovendien kon ze moeilijk meedoen met de jeugd in het dorp en werd ze gezien als een buitenstaander. Op haar achttiende verhuisde ze naar Amsterdam om psychologie te studeren. Daarbij was het onderwerp verslaving voor haar veel en nog steeds aanwezig in haar leven en dit thema gebruikte ze dan ook als voorbeeld tijdens haar lezing:

“Ik heb heel veel begrepen van mijn partner en mijn zus. Ik wist dat in hun hoofd de dopamine systemen verstoord zijn. Mijn partner bleef een beetje chagrijnig, ook toen hij was afgekickt en toen dacht ik: ‘Hé, dat ligt zeker aan mij, waarom is hij niet godsgruwelijk dankbaar dat ik nog altijd bij hem ben?’ .. “Nou, toen begon ik van alles te lezen over verslaving en toen las ik ook dat als je gestopt bent dat het genieten,

¹⁴ Met dr. wordt een Nederlandstalige academische titel bedoeld.

nog heel lang, jarenlang, misschien wel altijd verminderd kan zijn en dat het hoort bij herstel van verslaving en daardoor betrok ik het minder op mezelf.”

In dit voorbeeld wordt duidelijk dat het haar heeft geholpen om het gedrag van haar partner goed te kunnen plaatsen. Weerman (2016a) is van mening dat wetenschappelijke kennis in de zorg van groot belang is. Net zoals het van belang is dat men iets weet over wat er gebeurd in de hersenen bij verslaving. Bij het uitgevoerde onderzoek is gelet op welke manieren en in welke rol professionals binnen Enver met ExpEx's willen samenwerken. Hierbij is rekening gehouden met de achtergrond van een ExpEx. Immers mag van een professional verwacht worden dat hij of zij voldoende op de hoogte is van wetenschappelijke kennis in de zorg. Daarentegen zijn ExpEx's ervaringsdeskundige jongeren die niet altijd op de hoogte zijn van wetenschappelijke kennis binnen de zorg.

Volgens Weerman (2016a) bouwt een zorgprofessional ook praktisch-professionele ervaringskennis op. Als voorbeeld geeft ze hierbij dat wanneer een professional 25 jaar in de verslavingszorg werkt, hij of zij kan signaleren omtrent verslaving en bekend is met allerlei begeleidingsmethodieken. Een vraag die hierover gesteld is aan een respondent was: “Welke verschillen zijn er tussen een ervaren zorgprofessional en een opgeleide ExpEx?”

De bron die centraal werd gesteld tijdens de lezing van dr. Weerman was individuele- en collectieve ervaringskennis van cliënten. Volgens haar heeft iemand ervaringskennis opgedaan omdat diegene dit aan den lijve heeft meegemaakt (Weerman, 2016a). Opgeleide ExpEx's hebben hiermee een groot raakvlak, omdat dit immers 'ervaringsdeskundige jongeren' zijn (ExpEx, z.d.). Volgens dr. Weerman is individuele- en collectieve ervaringskennis nodig, om goede zorg te kunnen leveren. Als bijvoeglijke naamwoord zou een ervaringsdeskundige naar haar idee vooral moeten worden gebruikt. Voorbeelden die ze hierover geeft zijn: ervaringsdeskundige trainer, ervaringsdeskundige beleidsmedewerker, ervaringsdeskundige hulpverlener, ervaringsdeskundige psychiater, ervaringsdeskundige herstelcoach, enzovoort.

Participatie en Herstel (2018a) beschrijft dat er een tweejarig project is geweest genaamd 'RAAK! Ervaringsdeskundigheid' waarbij reguliere zorgprofessionals¹⁵ die ervaringen hebben met ontwrichting en herstel, de ruimte kregen om zich te ontwikkelen tot professional met ervaringsdeskundigheid. Hier is onder andere uit gebleken dat het van belang is dat er door ervaringsdeskundige professionals voldoende draagvlak en erkenning wordt ervaren op de werkvloer. Dit geldt ook in de organisatie voor de beoefening van hun toegevoegde deskundigheid. De meeste cliënten¹⁶ hebben aangegeven de ervaringsdeskundigheid van de professionals te waarderen. In hoeverre waarderen jongeren binnen Enver de ervaringsdeskundigheid van ExpEx's?

¹⁵ Hieronder worden de volgende beroepsgroepen verstaan: verpleegkundigen, SPH'ers, maatschappelijk werkers, GGZ-agogen en psychologen.

¹⁶ Hiermee worden de cliënten bedoeld die hebben deelgenomen aan het tweejarig project 'RAAK! Ervaringsdeskundigheid.'

§3.1.4 Een verschil tussen een ervaringsdeskundige en een zorgprofessional

Volgens Weerman (2016b) hebben ervaringsdeskundigen zich opnieuw leren verhouden tot dilemma's rondom leven en dood, vrijheid en beperking, eenzaamheid en verbinding, schuld en verantwoordelijkheid, zinloosheid en zingeving, orde en chaos. Een dilemma fungeert zich tot een existentiële boemerang; als één kant wordt vergooid, slaat deze vroeg of laat terug. Een opgeleide ervaringsdeskundige heeft geleerd om hiermee om te gaan en is dus vaker in staat om met zo'n spanningsveld binnen een dilemma om te gaan.

Zorgprofessionals die eerdergenoemde dilemma's niet kennen, kunnen mogelijk minder goed met zulke spanningsvelden omgaan. Wat zou dit kunnen betekenen in de samenwerking tussen een professional en een ExpEx binnen Enver?

Daartegenover roept het implementeren van ervaringsdeskundigheid binnen de huidige jeugd- en algemene hulpverlening vanuit landelijke organisaties zowel kritiek op als interesse (Weerman, 2016b).

In een Noorse literatuurstudie is onderzocht welke 'kleine dingen' kunnen bijdragen aan en hoe dit het persoonlijke herstelproces van mensen met ernstige psychische problemen beïnvloedt. Er kwamen vijf thema's met betrekking tot 'kleine dingen' naar boven: Benaming (1), constitutie (2), vormen (3), functies (4), gevolgen voor de persoon, de hulpverlener en de praktijk (5) (Participatie en Herstel, 2018b). Al deze thema's hebben een verband met microaffirmaties van hulpverleners. Hiermee worden kleine daden bedoeld, die bijna onzichtbaar zijn en vaak onbewust worden gedaan. Voorbeelden hiervan zijn: woorden, gebaren of acties. Ze zijn 'klein' omdat ze alledaags zijn en klein ten opzichte van andere zaken zoals de behandeling. Positieve microaffirmaties kunnen mensen helpen weer een positief zelfbeeld op te bouwen. Echter kunnen deze niet geprotocolleerd worden omdat 'kleine dingen' lijken te gebeuren tussen twee personen die elkaar mogen (Participatie en Herstel, 2018b). In hoeverre is er bij een ExpEx in het contact met een jongere sprake van de inzet van positieve microaffirmaties?

§3.1.5 Een ervaringsdeskundige jongere als nieuwe ontwikkeling

Het mag duidelijk worden dat de inzet van een opgeleide ExpEx een nieuwe ontwikkeling is in het huidige zorgstelsel van Nederland. Verrassend is het niet dat binnen Enver verschillende meningen hierover bestaan. Er zijn namelijk bij professionals positieve en negatieve opvattingen wat dit betreft. Bovendien was het altijd de GGZ die met 'ervaringsdeskundigen' werkten. Het uitgevoerde onderzoek is hiermee één van de eerste stappen naar het 'nieuwe denken' omtrent de inzet van een opgeleide ExpEx binnen Enver.

§3.2 Conclusie

De inzet van ervaringsdeskundigheid wordt in de huidige jeugdhulpverlening nauwelijks gebruikt. Daarnaast is tot op heden geen wetenschappelijke ondersteuning van voldoende empirisch niveau gevonden voor de veronderstelde effectiviteit van de inzet van 'ervaringsdeskundigen.' Anderzijds zijn er wel onderzoeken bekend met de verkennende mogelijkheden van ervaringsdeskundigheid binnen de sociale sector.

Er zou anders gekeken kunnen worden naar de huidige inzet van ExpEx's binnen Enver. Momenteel wordt een ExpEx ingezet als een aparte rol van een ervaringsdeskundige naast de bestaande hulpverlening. Om 'goede zorg' te leveren moeten ExpEx's geïmplementeerd worden in de bedrijfsvoering van Enver. Een ander opvatting is dat 'ervaringsdeskundigen' zich opnieuw hebben leren verhouden tot bepaalde dilemma's zoals leven en dood en hierdoor mogelijk beter met zo'n spanningsveld om kunnen gaan dan zorgprofessionals. Verder lijkt het implementeren van ervaringsdeskundigheid binnen de huidige hulpverlening zowel kritiek als interesse op te roepen binnen de sociale sector.

Hoe kunnen opgeleide ExpEx's binnen Enver worden ingezet rondom het leveren van een positieve bijdrage aan een hulpverleningstraject van een cliënt? Daar is in het uitgevoerde onderzoek een antwoord op geformuleerd. De volgende zaken vanuit het theoretisch kader hebben hierin aandacht gekregen:

- Eventuele ervaringen omtrent het geven of bijwonen van voorlichtingsprogramma's door een ExpEx en op welke manieren dit ingezet kan worden binnen Enver (**rol ExpEx**).
- Welke ervaringen de respondenten hebben met betrekking tot de training 'Werken met je eigen ervaring als ExpEx' en hoe ExpEx's dit binnen Enver kunnen inzetten (**kwaliteit van zorg**).
- Welke ervaringen een respondent heeft omtrent de inzet van een ExpEx binnen Enver en welke verbeteringen hierin te maken zijn (**kwaliteit van arbeid**).
- Op welke manieren een ExpEx zijn of haar nieuwe betekenis die hij of zij heeft toegekend aan zijn of haar eigen leven (zingeving), kan inzetten binnen Enver (**rol ExpEx**).
- Op welke manieren ExpEx's geïmplementeerd kunnen worden binnen de huidige hulpverlening die leidt tot een bijdrage van goede zorg binnen Enver (**kwaliteit van zorg**).
- Op welke manieren en in welke rol professionals binnen Enver met ExpEx's willen samenwerken (**rol zorgprofessional**).

De denkkaders die voortvloeien uit de bovenstaande opsomming zijn: **kwaliteit van zorg**, **kwaliteit van arbeid**, **rol zorgprofessional** en **rol ExpEx**. Bij de afgenomen interviews zijn deze denkkaders meegenomen in het stellen van een interviewvraag aan een respondent.

H4. Onderzoeksmethode

§4.1 Soort onderzoek en onderzoeksgroep

Het uitgevoerde onderzoek is van aard kwalitatief te noemen. Volgens Van der Donk & Van Lanen (2015) staat het verkrijgen van gedetailleerde informatie van de individuele deelnemers centraal bij een kwalitatief onderzoek. De onderzoeksresultaten zijn met elkaar vergeleken, waarbij de overeenkomsten en verschillen worden bepaald van zowel de theorie, de praktijk en de ervaringen van de twee onderzoeksgroepen.

Hieronder zijn in afzonderlijke tabellen de belangrijkste informatie van elke onderzoeksgroep weergegeven:

Onderzoeksgroep A:	Clënten uit de jongerenraad¹⁷ binnen Enver die niet zijn opgeleid tot ExpEx
Aantal afgelegde interviews?	3
Uit welke regio?	Midden-Holland Rotterdam Drechtsteden
Leeftijdscategorie?	Variërend van 13-19 jaar (zie bijlage 6 voor meer informatie per respondent)

Tabel 1: Informatie over onderzoeksgroep A

Onderzoeksgroep B:	Professionals binnen Enver die te maken hebben of te maken hebben gehad met ExpEx's
Aantal afgelegde interviews?	5 (met in totaal 6 professionals gesproken)
Met welke functie en uit welke regio?	▪ Twee jeugdzorgwerkers uit Midden-Holland ▪ Ambulant hulpverlener uit Drechtsteden ▪ Manager innovatie & kwaliteit uit Rotterdam¹⁸ ▪ Kwartiermaker Garage2020 en projectleider onderwijs & zorgarrangementen uit Rotterdam ▪ Coach jongerenraad (alle regio's), coach ExpEx Drechtsteden en jeugdzorgwerker uit Drechtsteden
Werkervaring huidige functie?	Variërend van 1-20 jaar (zie bijlage 6 voor meer informatie per respondent)

Tabel 2: Informatie over onderzoeksgroep B

¹⁷ Clënten binnen Enver hebben de mogelijkheid om in een jongerenraad ongevraagd en gevraagd advies te geven aan het management van Enver. Deze mogelijkheid wordt ook wel cliëntenparticipatie genoemd. Dit met het doel om de jeugdhulp te verbeteren.

¹⁸ Het hoofdkantoor van Enver is gevestigd op het volgende adres: Lichtenauerlaan 222, 3062 ME Rotterdam.

Cliënten die in aanraking kunnen komen met Enver zijn kinderen en jongeren tot achttien jaar die te maken hebben of hebben gehad met problemen bij opvoeden en opgroeien. De reden dat onderzoeksgroep A bestaat uit cliënten die niet zijn opgeleid tot ExpEx is omdat zij geen reden hebben om het ExpEx-project te promoten in tegenstelling tot jongeren die wél zijn opgeleid tot ExpEx. Daarbij kunnen cliënten vertellen op welke manier opgeleide ExpEx's kunnen worden ingezet binnen Enver, waarbij dit een positieve bijdrage levert aan hun eigen hulpverleningstraject. Overigens is het geen toeval dat alleen cliënten uit de jongerenraad van Enver zijn geïnterviewd. De jongeren uit de jongerenraad vertegenwoordigen namelijk alle jongeren binnen Enver. Evenzeer zijn ze gewend om zowel ongevraagd als gevraagd advies te geven aan het management van Enver.

Onderzoeksgroep B bestaat uit professionals die opgeleide ExpEx's kunnen inzetten bij een hulpverleningstraject van een jongere of de inzet van ExpEx's mogelijk maken binnen Enver. Bij de eventuele inzet van een ExpEx is het namelijk mede van een hulpverlener afhankelijk of dit gebeurt. Professionals zijn dus een belangrijke schakel bij de inzet van ExpEx's bij een hulpverleningstraject. Daarnaast kunnen professionals vertellen welke ervaringen zij hebben met de inzet van ExpEx's en welke verbeteringen hierin te maken zijn.

§4.2 Meetinstrumenten en operationalisatie

Het onderzoeksinstrument die is gebruikt in het uitgevoerde onderzoek zijn interviews van semigestructureerde aard. Semigestructureerde aard wilt zeggen dat de interviewvragen half open zijn geweest. Het was namelijk van belang dat de antwoordmogelijkheden van de respondenten niet vooraf bepaald waren, maar dat elke respondent in zijn of haar eigen bewoordingen inbreng kon hebben (Van der Donk & Van Lanen, 2015). Daarnaast staan de belevingen van de respondenten in het onderzoek centraal en waren het afnemen van interviews hiervoor het meest geschikte middel.

Vanuit hoofdstuk 3 werd duidelijk dat de focus van het uitgevoerde onderzoek lag op de volgende zaken:

- Eventuele ervaringen omtrent het geven of bijwonen van voorlichtingsprogramma's door een ExpEx en op welke manieren dit ingezet kan worden binnen Enver (**rol ExpEx**).
- Welke ervaringen de respondenten hebben met betrekking tot de training 'Werken met je eigen ervaring als ExpEx' en hoe ExpEx's dit binnen Enver kunnen inzetten (**kwaliteit van zorg**).
- Welke ervaringen een respondent heeft omtrent de inzet van een ExpEx binnen Enver en welke verbeteringen hierin te maken zijn (**kwaliteit van arbeid**).
- Op welke manieren een ExpEx zijn of haar nieuwe betekenis die hij of zij heeft toegekend aan zijn of haar eigen leven (zingeving), kan inzetten binnen Enver (**rol ExpEx**).
- Op welke manieren ExpEx's geïmplementeerd kunnen worden binnen de huidige hulpverlening die leidt tot een bijdrage van goede zorg binnen Enver (**kwaliteit van zorg**).
- Op welke manieren en in welke rol professionals binnen Enver met ExpEx's willen samenwerken (**rol zorgprofessional**).

Deze zaken zijn meegenomen in de vraagstelling van de interviewvragen. Op de volgende pagina's is beschreven hoe de interviewvragen eruit zagen. Om een antwoord te kunnen geven op de deelvragen die eerder zijn geformuleerd in dit rapport is het van belang om de juiste interviewvragen te stellen. Onder elke deelvraag staan de interviewvragen die tijdens het uitgevoerde onderzoek zijn gebruikt. Tevens wordt voor de volledigheid steeds de hoofdvraag herhaald.

Hoofdvraag: Hoe kunnen opgeleide ExpEx's binnen Enver ingezet worden rondom het leveren van een positieve bijdrage aan een hulpverleningstraject van een cliënt?

Deelvraag 1: Welke verwachtingen hebben cliënten over de inzet van ExpEx's ten aanzien van hun eigen hulpverleningstraject binnen Enver?

- Hoe kan de rol van een ExpEx eruit zien in de samenwerking met een zorgprofessional binnen Enver?
- Wat is volgens jou 'goede zorg' binnen Enver?
- Op welke manier kunnen ExpEx's binnen de hulpverlening geïmplementeerd worden die leidt tot een bijdrage van goede zorg?
- Op welke manier kan een ExpEx de betekenis die hij of zij heeft toegekend aan zijn of haar leven inzetten binnen Enver?
- Hoe kunnen ExpEx's hun ervaringen vanuit de training 'Werken met je eigen ervaring als ExpEx' inzetten binnen Enver?
- Op welke manier kunnen zorgprofessionals binnen Enver met ExpEx's samenwerken volgens jou?
- Op welke manier kunnen ExpEx's ingezet worden bij het geven van een voorlichting?

Hoofdvraag: Hoe kunnen opgeleide ExpEx's binnen Enver ingezet worden rondom het leveren van een positieve bijdrage aan een hulpverleningstraject van een cliënt?

Deelvraag 2: Welke ervaringen hebben cliënten over de inzet van ExpEx's ten aanzien van hun eigen hulpverleningstraject binnen Enver?

- Welke ervaringen heb je met de inzet van ExpEx's binnen Enver?
- Welke ervaringen heb je met ExpEx's die een voorlichting geven binnen Enver?
- Welke ervaringen heb je met de training 'Werken met je eigen ervaring als ExpEx?'
- Hoe kunnen ExpEx's hun ervaringen vanuit de training 'Werken met je eigen ervaring als ExpEx' inzetten binnen Enver?
- Welke verbeteringen zijn er volgens jou met de inzet van ExpEx's binnen Enver?
- Op welke manier levert de inzet van een ExpEx een positieve bijdrage aan een hulpverleningstraject van een cliënt volgens jou?

Hoofdvraag: Hoe kunnen opgeleide ExpEx's binnen Enver ingezet worden rondom het leveren van een positieve bijdrage aan een hulpverleningstraject van een cliënt?

Deelvraag 3: Welke verwachtingen hebben professionals binnen Enver over de ExpEx's ten aanzien van een hulpverleningstraject van een cliënt?

- Hoe kan de rol van een ExpEx eruit zien in de samenwerking met een zorgprofessional binnen Enver?
- Wat is volgens u 'goede zorg' binnen Enver?
- Op welke manier kunnen ExpEx's binnen de hulpverlening geïmplementeerd worden die leidt tot een bijdrage van goede zorg?
- Op welke manier kan een ExpEx de betekenis die hij of zij heeft toegekend aan zijn of haar leven inzetten binnen Enver?
- Hoe kunnen ExpEx's hun ervaringen vanuit de training 'Werken met je eigen ervaring als ExpEx' inzetten binnen Enver?
- Op welke manier kunnen zorgprofessionals binnen Enver met ExpEx's samenwerken volgens u?
- Op welke manier kunnen ExpEx's ingezet worden bij het geven van een voorlichting?

Hoofdvraag: Hoe kunnen opgeleide ExpEx's binnen Enver ingezet worden rondom het leveren van een positieve bijdrage aan een hulpverleningstraject van een cliënt?

Deelvraag 4: Welke ervaringen hebben professionals binnen Enver over de ExpEx's ten aanzien van een hulpverleningstraject van een cliënt?

- Welke ervaringen heeft u met de inzet van ExpEx's binnen Enver?
- Welke ervaringen heeft u met ExpEx's die een voorlichting geven binnen Enver?
- Welke ervaringen heeft u met de training 'Werken met je eigen ervaring als ExpEx?'
- Hoe kunnen ExpEx's hun ervaringen vanuit de training 'Werken met je eigen ervaring als ExpEx' inzetten binnen Enver?
- Welke verbeteringen zijn er volgens u met de inzet van ExpEx's binnen Enver te maken?
- Op welke manier levert de inzet van een ExpEx een positieve bijdrage aan een hulpverleningstraject van een cliënt volgens u?

Ook is in het uitgevoerde onderzoek ernaar gestreefd om zoveel mogelijk door te vragen bij een verkregen antwoord van een respondent. Hierbij kan gedacht worden aan de volgende vragen:

- **Mening:** "Wat vind jij belangrijk?" of "Wat vindt u belangrijk?"
- **Gedrag:** "Wat heb je gedaan om datgene wat jij belangrijk vindt door te voeren?" of "Wat heeft u gedaan om datgene wat u belangrijk vindt door te voeren?"
- **Gevoel:** "Hoe voelde je je toen je dat deed?" of "Hoe voelde u zich toen u dat deed?"

Mogelijk worden de onderzoeksresultaten door deze vragen vergelijkbaarder. Hiermee wordt bedoeld dat op de volgende drie aspecten, namelijk: **mening**, **gedrag** en **gevoel** een vergelijking kan worden gemaakt. Dit is in ieder geval in het uitgevoerde onderzoek geprobeerd.

§4.3 Selectie respondenten

Op het intranet (niet publiek toegankelijk) van Enver heeft ter werving van onderzoeksgroep B het volgende berichtje gestaan in de shoutbox:

Figuur 3: Bericht op het intranet van Enver

Vervolgens werd contact opgenomen met desbetreffende professional. De manier waarop dit eruit zag is terug te zien op de volgende pagina.

Figuur 4: Correspondentie via de e-mail

Bij het werven van onderzoeksgroep A is er gebruik gemaakt van een rol, namelijk: ondersteuner cliëntenparticipatie stagiaire. Doordat deze rol in aanraking komt met allerlei jongeren vanuit de regio Midden-Holland, Drechtsteden en Rotterdam, was dit gunstig voor de werving van onderzoeksgroep A. Tijdens verschillende jongerenraadbijeenkomsten is benoemd dat dit onderzoek liep en konden jongeren contact opnemen met de onderzoeker bij interesse voor een interview. Vanuit elke regio is één jongere geïnterviewd. Daarnaast is het een bijkomend voordeel geweest dat de meeste jongeren die actief zijn binnen cliëntenparticipatie het 'gewend' zijn om te vergaderen. Het betekent dat deze jongeren tot op een bepaalde hoogte goed uit hun woorden kunnen komen en het onderbouwen van een standpunt geen onbekend terrein voor ze is. Elke cliënt binnen Enver die hulp ontvangt of heeft ontvangen is welkom om aan te sluiten bij de jongerenraad in overleg met de coach van de jongerenraad.

§4.4 Analysemethode

De afgenomen interviews zijn opgenomen in verbatims. Hierbij is elk woord letterlijk gedocumenteerd. Op grond van betekenisvolle tekstfragmenten zijn de verbatims geanalyseerd (Van der Donk & Van Lanen, 2015). De analyses die zijn bereikt zijn richtinggevend voor het uitbrengen van een advies omtrent de optimalisatie van de inzet van ExpEx's binnen Enver. Uit deze analyse is ook gebleken hoe de inzet van een ExpEx zou kunnen bijdragen aan een individuele hulpverleningstraject van een jongere binnen Enver.

Een hypothese die speelde, voordat het onderzoek was uitgevoerd, was dat alle respondenten ExpEx's als een positieve bijdrage zouden zien omtrent een

hulpverleningstraject van een jongere binnen Enver. Mede omdat ExpEx's de bedoeling hebben de algemene jeugdhulp vanuit het perspectief van een jongere te verbeteren, leek dit een logische gedachte. Uit het uitgevoerde onderzoek blijkt echter dat de meningen hierover verschillen en dit afhangt van verschillende factoren. Een factor die genoemd werd is bijvoorbeeld welke werkzame elementen een ExpEx zou hebben en wat dit betekent voor een individuele jongere in zijn of haar traject bij Enver. Aldus een professional:

“Dat je dus de werkzame elementen van het inzetten van iemand met ervaringsdeskundigheid beter begrijpt, doorhebt, kunt beschrijven en dat je ook heel goed kijkt en vraagt aan kinderen, jongeren, ouders wat ze precies nodig hebben. Dat je dan kijkt, past dat bij elkaar? Krijg je vraag en aanbod. Sommige mensen hebben misschien heel iets anders nodig, dan moet je niet een ervaringsdeskundige inzetten, daar hebben ze alleen maar last van. Sommige mensen hebben misschien niet eens een hulpverlener nodig, maar iemand die ze, die een keer goed naar ze luistert.”

Een andere hypothese die speelde was dat de inzet van een opgeleide ExpEx een positieve bijdrage levert bij het behalen van de doelstellingen van iemand zijn of haar hulpverleningstraject binnen Enver. Begrippen die namelijk terugkomen tijdens de training ‘Werken met je eigen ervaring als ExpEx’ zijn: empowerment, hoop, vertrouwen en zelfvertrouwen. Vanuit deze training, was de veronderstelling, nemen opgeleide ExpEx's deze kennis mee die ze in combinatie met hun eigen ervaringen kunnen gebruiken bij een hulpverleningstraject met een jongere. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van zowel reflectie als zelfreflectie tijdens de ExpEx-bijeenkomsten. Ook deze ervaringen, was de veronderstelling, neemt een ExpEx mee en kan hij of zij gebruiken bij het begeleiden van een jongere (bij bijvoorbeeld een maatjesproject) binnen Enver. Deze factoren zouden bij kunnen dragen bij het behalen van de doelstellingen van iemand zijn of haar hulpverleningstraject binnen Enver. Na het uitgevoerde onderzoek kan gezegd worden dat deze werking een ‘dubbele’ werking heeft. Dit geldt niet slechts voor de jongere die een ExpEx-maatje krijgt, maar ook voor een ExpEx zelf. Zo liet één van de professionals weten:

“Dus je hebt niet een aanbod van professionele ExpEx's die je uhm, probeert te koppelen aan uhm, aan maatjes of die je probeert te koppelen aan organisaties waar ze kunnen adviseren. Uhm, maar je hebt ook heel erg maatwerk-kant met wat heeft deze ExpEx nodig om nog verder te kunnen groeien.”

In hoofdstuk 5 worden alle relevante onderzoeksresultaten weergegeven. De tekstfragmenten in dit hoofdstuk zijn bedoeld om de aandacht van de lezer vast te houden.

§4.5 Validiteit en betrouwbaarheid

De validiteit van het uitgevoerde onderzoek wordt gewaarborgd doordat de respondenten ‘iets’ weten van ExpEx's. Het wordt namelijk ingewikkeld om een interview te houden met iemand die geen kaas heeft gegeten van het onderwerp. Daarnaast bestaat onderzoeksgroep A alleen uit jongeren die alle cliënten binnen Enver vertegenwoordigen gezien hun rol binnen de jongerenraad. Dit verhoogt de validiteit gezien het feit dat deze cliënten bezig zijn met verbetering van de jeugdhulp binnen Enver en bij validiteit wordt gemeten wat men wilt weten. In het uitgevoerde onderzoek was het van belang om te

onderzoeken welke verwachtingen en ervaringen cliënten (onderzoeksgroep A) en professionals (onderzoeksgroep B) hebben met ExpEx's, en op welke manier dit een positieve bijdrage levert aan een hulpverleningstraject van een cliënt binnen Enver.

De afgenomen interviews zijn met toestemming opgenomen zodat deze teruggeluisterd konden worden. Bij het terugluisteren zijn de interviews gedocumenteerd in verbatims. Het documenteren verhoogt de betrouwbaarheid van het uitgevoerde onderzoek. Bij de betrouwbaarheid wordt namelijk gelet op in hoeverre de onderzoeksresultaten hetzelfde zouden zijn, wanneer deze wordt uitgevoerd door een ander (Van der Donk & Van Lanen, 2015).

Verder zijn de afgenomen interviews afgelegd op het hoofdkantoor van Enver in Rotterdam. In dit gebouw zijn spreekkamers aanwezig die gereserveerd kunnen worden. De betrouwbaarheid van het uitgevoerde interview blijft hiermee hoog, omdat elke respondent de gelegenheid heeft gekregen om in een gereserveerde spreekkamer zijn of haar interview te doen. Een andere ruimte, zoals bijvoorbeeld een openbare plek, zou ervoor kunnen zorgen dat respondenten vaker sociaal wenselijke antwoorden geven. Het is denkbaar dat wanneer een jongere op de groep wordt geïnterviewd zich niet veilig genoeg voelt om alles te kunnen zeggen over zijn of haar groepsleiding. Hetzelfde valt te zeggen over een professional die wordt geïnterviewd op zijn of haar eigen werkplek.

Tenslotte is aan elke respondent voorafgaand het interview medegedeeld om tijdens het interview zijn of haar mobiele telefoon uit te hebben staan. Hiermee werd de kans kleiner dat het interview werd verstoord door een mobiele telefoon. Bij de afgenomen interviews werden geen belemmeringen ervaren. Hierdoor valt te zeggen dat de verkregen resultaten vanuit de interviews betrouwbaar zijn.

H5. Resultaten en analyse

De onderzoeksresultaten die voortkwamen uit het uitgevoerde onderzoek zijn met elkaar vergeleken, waarbij de overeenkomsten en verschillen werden bepaald van zowel de theorie, de praktijk en de ervaringen van de twee onderzoeksgroepen. Tevens is geanalyseerd op patronen en opvallende zaken tussen de volgende categorieën: kwaliteit van zorg, kwaliteit van arbeid, rol zorgprofessional en rol ExpEx. Om de privacy van alle respondenten te waarborgen wordt in dit rapport slechts gesproken over zijn of haar, hij of zij, et cetera. Tenslotte worden ook de analyseresultaten per deelvraag in dit hoofdstuk beschreven.

§5.1 Resultaten per deelvraag

Er is gestreefd naar een onafhankelijke relevante weergave van de onderzoeksresultaten. In bijlage 5 zijn alle analyses behorende bij de betekenisvolle tekstfragmenten terug te vinden. Hieronder is elke deelvraag bij een paragraaf weergegeven met daarbij relevante citaten van de desbetreffende respondent(en). De citaten beantwoorden de deelvraag.

§5.1.1 Deelvraag 1: Welke verwachtingen hebben cliënten over de inzet van ExpEx's ten aanzien van hun eigen hulpverleningstraject binnen Enver?

In zijn algemeenheid kan gezegd worden dat cliënten lage verwachtingen hebben van een ExpEx-maatje. Alle respondenten zijn het met elkaar eens dat de belangrijkste voorwaarde voor een ExpEx-maatje is dat hij of zij klaar moet staan voor een jongere wanneer dit nodig is. Dit blijkt onder andere uit de volgende tekstfragmenten:

“Ik vind een ExpEx wat minder serieus als een hulpverlener. Maar dat is niet negatief bedoeld.”

“..dat als ik haar nodig heb. Haar wel gewoon kan bereiken. Maar ‘k heb wel gewoon haar nummer.”

“Uhm. Sowieso dat, uhm, de jongere zich niet alleen voelt. Uhm, eigenlijk. Dat is het belangrijkste.”

Andere verwachtingen die worden genoemd over de inzet van een opgeleide ExpEx zijn: de mogelijkheid dat een ExpEx de desbetreffende jongere vertegenwoordigt richting hulpverleners, iemand die je raad kan geven, de mogelijkheid dat een jonge cliënt een mini-ExpEx zou kunnen krijgen (een ExpEx die onder de achttien jaar is), dat een ExpEx-maatje gezien kan worden als voorbeeld voor een jongere en tenslotte het hebben van een maatje.

In één studie, waarin gebruik is gemaakt van een voor- en nameting en een controlegroep, is een geloof in de positieve werking gevonden omtrent de inzet van ‘ervaringsdeskundigen’ bij jeugdigen (Thijs, Weerman & Van der Laan, 2018). Het feit dat alle respondenten het eens zijn over dat een ExpEx-maatje klaar moet staan voor een jongere wanneer dit nodig is, lijkt te ondersteunen dat er een geloof is in de positieve werking omtrent de inzet van een ExpEx-maatje.

§5.1.2 Deelvraag 2: Welke ervaringen hebben cliënten over de inzet van ExpEx’s ten aanzien van hun eigen hulpverleningstraject binnen Enver?

Vanuit onderzoeksgroep A wordt duidelijk dat één respondent bezig is met de training om ExpEx te worden, één respondent in de toekomst wel een ExpEx zou willen zijn wanneer zijn of haar leven wat meer op orde is en een andere respondent sinds kort een ExpEx-maatje heeft.

Er worden zowel positieve als negatieve ervaringen genoemd over de inzet van ExpEx’s. Zo is een negatieve ervaring:

“Nou dat is een hele grappige. Want ik zit, uhm, in een klas op school en toen kwam er dus een ExpEx “..” En het enigste wat diegene deed is eigenlijk de politie zwart maken. Uhm, ja. Niet te letterlijk, maar zo kwam het er wel uit “..” Dat de politie verkeerd had gehandeld, dat uhm. Ze zoekt het vooral bij anderen en niet bij zichzelf. En dat uhm, ja. Dan sla je wel heel erg de plank mis.”

Het mag duidelijk zijn dat deze respondent niet onder de indruk was van het verhaal van deze ExpEx. De respondent die dit vertelde doet een beveiligingsopleiding en kwam per toeval op deze manier in aanraking met een ExpEx tijdens de les. Overigens kenden ze elkaar niet. Volgens Janssen & Van Lier (2016) kunnen ervaringsdeskundigen optreden als veranderaar. Ze kunnen dit doen door met anderen nieuwe opvattingen en mogelijkheden te verkennen rondom jeugdhulp en de zorg. De mogelijk nieuwe opvatting die deze ExpEx wilde verkennen met de studenten in de les, beviel deze respondent niet.

De respondent uit onderzoeksgroep A die sinds kort een ExpEx-maatje heeft liet weten hoe zijn of haar kennismaking was. Dit beleefde hij of zij als een positieve ervaring:

“Ik vond haar ook gewoon heel leuk. Ik dacht van, ja. Ze hebben ons echt goed gekoppeld want we hadden ook echt meteen een klik “..” Uhm, ze was heel open en ze was ook heel eerlijk. Ze was uhm. Ook heel makkelijk, ze vertelde alles ook gewoon heel makkelijk dat ‘k ook gewoon dacht van oké haar kan ik vertrouwen enzo.”

Een andere relationele rol die een ervaringsdeskundige kan innemen is het zijn van een bondgenoot. Het gedeelde grond van vergelijkbare ervaringen biedt namelijk begrip, herkenning en erkenning voor dat wat moeilijk te verwoorden, uit te leggen en te verdragen is (Janssen & Van Lier, 2016). De respondent die sinds kort een ExpEx-maatje heeft lijkt zijn of haar ExpEx-maatje te zien als een bondgenoot. Althans hij of zij laat weten dit ExpEx-maatje te vertrouwen.

De respondent die liet weten in de toekomst misschien wel een ExpEx te willen worden had geen eigen ervaringen met ExpEx’s. Vooral via horen en zeggen bleek hij of zij hierover gehoord te hebben. Tijdens een vergadering van de jongerenraad binnen Enver was dit een gespreksonderwerp waarbij hij of zij aanwezig was.

§5.1.3 Deelvraag 3: Welke verwachtingen hebben professionals binnen Enver over de ExpEx's ten aanzien van een hulpverleningstraject van een cliënt?

Bij onderzoeksgroep B is het opvallend dat er verschillende ideeën en verwachtingen bestaan over de inzet van ExpEx's binnen Enver. Een mogelijke verklaring zouden de functievoorschillen kunnen zijn. Zo liet een manager het volgende weten:

“Ja, daar zit een hele interessante tegenstelling. Omdat aan de ene kant zou een professionalisering van ExpEx's helpen, dus je hebt een website met daarin hoofden waar ze goed in zijn, wat hun ervaringen zijn, weet je dat principe. En aan de andere kant weten we inmiddels dat ExpEx zijn vaak iets is wat je een periode doet. En dat 't ook een eigen opleidings- en uhm, werkervarings- uhm, traject is. Waarbij 't voor een aantal iets is wat ze echt voor een langere tijd willen doen. En voor heel veel iets is wat een jaar, soms nog iets langer uhm, past bij hun eigen uhm, ontwikkeling. Maar 't zijn allemaal jongeren die zitten nog volop in ontwikkeling, zijn nog volop aan het bekijken wat ze eigenlijk willen in het leven “..” We merken dat er best wel ExpEx's ook weer uitstromen na een jaar. Uhm, dus dat maakt eigenlijk dat 't professionaliseren op dat stukje ook heel ingewikkeld is. Dus je hebt eigenlijk een continue verscheidenheid van ExpEx's. En daar moeten we goede matches in maken.”

Een kwartiermaker namens Enver liet het volgende hierover los:

“'t Is een soort, 't is hetzelfde als wat we in de hulpverlening verkeerd doen. Das aanbodgericht werken. En dat doen we met ExpEx's nu ook. Nu gaan we dus achteraf, moeten we gaan bekijken of 't aanbod wat we hebben gecreëerd of dat 't gewenste effect heeft. Dan denk ik maar was de vraag dan? Wat 's dan de vraag van de jongere die heeft geleid tot de inzet van ExpEx's. Heeft iemand daar ooit om gevraagd? “..” Tuurlijk ik ben er helemaal voor, begrijp me goed. Ik ben hartstikke voor, maar ik vind dat we d'r niet goed over nagedacht hebben. 't Is iets wat er op een gegeven moment is ontstaan, hop, een naam gegeven, hoop mensen getraind, oh en nu? Oh, nou laten we dat doen.”

Feitelijk geeft de kwartiermaker vooral aan dat de huidige inzet van ExpEx's op de verkeerde volgorde gaat. Het startpunt zou wat betreft deze persoon eerst het hulpverleningstraject van een jongere moeten zijn: Wat is de vraag van de jongere?

Een jeugdzorgwerker uit de regio Midden-Holland vertelde:

“Maar ik ben wel, laat ik het, ik ben nog wel uhm. Dat heb ik ook wel eerder gezegd, nog steeds wel uhm, enthousiast over de ExpEx's. Ik ben positief gestemd erover, alleen uhm, ik heb er nog wel grote vraagtekens bij of dat 't echt dat plaatje gaat worden wat ik in mijn hoofd heb. Of wat wij eigenlijk met z'n allen in ons hoofd hebben, hoe het zal gaan worden of we dat redden. Of de verwachting of de lat niet te hoog ligt. Uhm, om dat te bereiken met uhm, met ExpEx's. Of dat er wel genoeg uhm, aanjaging in zit. Of er wel genoeg, uhm, draagkracht is om het door te drukken. Uhm. En of dat er uiteindelijk ook genoeg, uhm. Of er genoeg juiste ExpEx's zullen gaan komen om het uhm, inderdaad dat te laten worden wat het zou kunnen zijn.”

Bovendien bleek de jeugdzorgwerker uit de regio Midden-Holland ook negatieve ervaringen te hebben gehad met de inzet van ExpEx's op zijn of haar locatie. Mogelijk dat hierdoor twijfels zijn ontstaan over de positieve uitwerking van de inzet van ExpEx's. Desondanks is

deze persoon positief gestemd. Tenminste het lijkt erop dat laatstgenoemde persoon deze indruk wilt wekken. Zou deze persoon dus toch geloven in een goede afloop met betrekking tot de inzet van ExpEx's? De theorie van Participatie en Herstel (2018b) leert ons dat ervaringsdeskundigen ernaar streven om een positieve identiteit te ontwikkelen. Thijs, Weerman & Van der Laan (2018) beschrijven dat er in één studie een geloof is gevonden in de positieve werking omtrent de inzet van ervaringsdeskundigen. Dat zou kunnen betekenen dat professionals binnen Enver geloven in de positieve werking van de inzet van ExpEx's. Ondanks een negatieve ervaring.

Een manager uit de regio Rotterdam zei:

“En de vraag is, moeten we nou bij de ExpEx's doen wat bij Enver past of moet de ExpEx's lekker doen wat de ExpEx's allemaal willen doen. Want 't is een ontwikkelingstraject voor die jongeren. Dus die moeten vooral de mogelijkheid hebben om al hun ideeën te ontwikkelen. En wij willen alleen maar een stukje daarvan misschien inkopen, dus wij willen misschien de maatjesprojecten en af en toe een adviserende ExpEx, uhm inhuren. Maar die ExpEx's kunnen natuurlijk veel meer gaan doen, dat moeten ze niet beperken doordat wij als Enver alleen maar bepaalde producten misschien gebruiken of willen.”

De vraag waar bovenstaande manager zich mee bezig houdt is in hoeverre ExpEx's onder de organisatie van Enver zouden moeten vallen. Wat betekent dit voor de verdere inzet van een ExpEx? Uit het theoretisch kader kwam al aan bod dat het implementeren van ervaringsdeskundigheid binnen de huidige jeugd- en algemene hulpverlening vanuit landelijke organisaties zowel kritiek als interesse oproept (Weerman, 2016b). Verrassend is het dus niet dat Enver hiermee worstelt.

Een kwartiermaker uit de regio Rotterdam liet weten:

“We hanteren de ExpEx's nu uhm, als een product. Een aanbod. Terwijl we juist uhm, de moderne kijk om met de hulpverlening te kijken is dat noemen ze natuurlijk tegenwoordig de arrangementen. Er staan nu ook geen producten meer op de website van Enver. Dat heeft een reden. Dat mag niet meer, omdat we niet aanbodgericht werken maar vraaggericht. Ofwel, we hebben een klant die komt hier binnen d'r is wat aan de hand. Jij wordt uhm, gehinderd in je functioneren in de samenleving op dit moment. Wat heb je nodig? Op die vraag, wat heb je nodig, daar volgen een aantal dingen uit a, b, c en d. En de andere is a,f,g en z. Je krijgt niet meer een vast pakketje. 't Zou best kunnen zijn dat, dat r en q heel goed door ervaringsdeskundigen worden gedaan. Dus als iemand binnenkomt die wilt r en q. Oh, r en q, dat is nou 't punt waar ervaringsdeskundigen veel beter in zijn dan die uhm, betaalde kracht. Dus die zetten we dan in.”

De vraag waar bovenstaande kwartiermaker zich mee bezig houdt is op welke manier ExpEx's vraaggericht ingezet kunnen worden. Wat betekent dit voor de verdere inzet van een ExpEx? Volgens Janssen & Van Lier (2016) kunnen ervaringsdeskundigen de volgende rollen aannemen: bruggenbouwer¹⁹, bondgenoot²⁰, veranderaar²¹, 'Luis in de pels'²² en

¹⁹ Met een bruggenbouwer wordt bedoeld dat een ervaringsdeskundige een brug kan slaan tussen een cliënt en een hulpverlener (Janssen & Van Lier, 2016).

²⁰ Een ervaringsdeskundige is een bondgenoot, belangenbehartiger en vertrouwenspersoon van een cliënt. Zo biedt het gedeelde grond van vergelijkbare ervaringen begrip, herkenning en erkenning voor dat wat moeilijk te verwoorden, uit te leggen en te verdragen is (Janssen & Van Lier, 2016).

rolmodel.²³ Vanuit de praktijk wordt duidelijk dat Enver geen harde keuzes heeft gemaakt in wat een ExpEx wél en niet kan doen qua rolinhoud.

Twee jeugdzorgwerkers bij een locatie in regio Midden-Holland vertelden:

“Gewoon omdat de afspraken niet na worden gekomen, is het heel lastig om onze jongeren zeg maar daarin mee te nemen en uhm. Even kijken, en uhm. Ja. Afspraken werden niet nagekomen en dat is wel lastig. Wij willen wel ExpEx, wij verwachten juist dat mensen ook hier komen en ook voor onze jongeren staan. En ook, uhm. Stukje deskundigheid. Begrijp je? Want ze kunnen meer oppakken bij die ervaringsdeskundigen dan wij zelf. D’r zit wel een uhm, logica achter.”

De vraag waar laatstgenoemde jeugdzorgwerkers zich mee bezig houden is op welke manier jongeren meegenomen kunnen worden in de inzet van een ExpEx. Wat betekent dit voor de verdere inzet van een ExpEx? Keijl (2018) beschrijft dat een opgeleide ExpEx die meedeed met een onderzoek tot het inzicht kwam om zichzelf beter te behandelen. Mogelijk dat jongeren meegenomen kunnen worden in zo’n leerproces van een ExpEx. Zo lijkt de kans groter dat een jongere dit eerder aanneemt van een ExpEx dan van een professional, aldus de jeugdzorgwerkers.

Een ambulant hulpverlener uit de regio Drechtsteden zei:

“Ik denk echt dat de gedragswetenschappers een belangrijke rol hebben daarin. Dat zij ook goed moeten weten wat uhm, mogelijk is. Uhm, wat er kan, uhm, het hoe en waarom dan de inzet van een ExpEx. Bij wie ze moeten zijn, want zij zijn degenen die ons aansturen. En ik merk wel dat ik dat nog een beetje mis. Ik weet niet of dat hier leeft.”

De vraag waar desbetreffende ambulant hulpverlener zich mee bezig houdt is op welke manier het onderwerp ExpEx’s meer gaat leven binnen de organisatie. Zo beschrijft Den Uijl (2017) dat de inzet van ervaringsdeskundigheid nog nauwelijks wordt gebruikt in de jeugdhulp. De respondent lijkt dit te onderstrepen. Wat betekent dit voor de verdere inzet van een ExpEx?

Een coach uit de jongerenraad over alle regio’s (Drechtsteden, Midden-Holland en Rotterdam) liet weten:

“Alle ExpEx’s die ik tot nu toe gezien heb, weetje wel. Allemaal hé. Het zijn er tientallen geweest. Die uhm, zitten op een keerpunt in hun leven. Dus daar heb je mee te dealen als uhm, begeleider of coach. Of inhoudelijk coach, of coördinator of whatever. Dat kan van alles zijn weetje wel, uhm. ’t Zijn jonge mensen weetje wel, misschien gaan ze wel een andere baan nemen. Misschien willen ze een andere baan. Uhm, misschien gaan ze een studie doen en dat is dan nog simpel. Laatste problemen kom erbij. Hé, herleefde trauma’s die komen terug, weetje wel.”

²¹ Een ervaringsdeskundige kan in deze rol met cliënten en hulpverleners nieuwe opvattingen en mogelijkheden verkennen rondom jeugdhulp en de zorg (Janssen & Van Lier, 2016).

²² Vanwege de zelf opgedane kennis van belemmerende en ‘stigmatiserende’ aspecten van de zorg, heeft een ervaringsdeskundige de rol om kritisch en spiegelend de zorg te verbeteren (Janssen & Van Lier, 2016).

²³ Een ervaringsdeskundige kan fungeren als rolmodel richting cliënten en hulpverleners (Janssen & Van Lier, 2016).

De vraag waar een coach uit de jongerenraad zich mee bezig houdt is op welk keerpunt een ExpEx zit en wat dit betekent voor zijn of haar werkzaamheden. Wat betekent dit voor de verdere inzet van een ExpEx? Participatie en Herstel (2018b) beschrijft dat professionele begeleiders van ervaringsdeskundigen in de GGZ beter ondersteuning kunnen bieden als ze zich bewust blijven van de drijvende krachten van ervaringsdeskundigen. Onder meer geldt dit ook voor de drijvende krachten van ExpEx's binnen Enver. Het lijkt erop dat laatstgenoemde coach uit de jongerenraad zich hiervan bewust is. Zo laat hij of zij weten dat het van belang is om te 'dealen' met het keerpunt waar een ExpEx op dat moment mee te maken heeft.

Vanwege de uiteenlopende antwoorden is het lastig om te zeggen welke verwachtingen precies bestaan omtrent de inzet van een ExpEx. Het lijkt erop dat ieder vanuit zijn of haar functie een eigen interpretatie hierover heeft. Er komt vooral naar voren dat men hieromtrent nadenkt. Daardoor bestaan uiteenlopende antwoorden binnen de organisatie. Opgesomd ontstaan de volgende conclusies:

Professional uit welke regio?	Conclusie:
Rotterdam Manager	Er is een continue verscheidenheid van ExpEx's en daar moeten goede matches met jongeren in gemaakt worden.
Rotterdam Kwartiermaker	ExpEx's zouden vraaggericht ingezet moeten worden waarbij de vraag van een jongere leidend is voor de eventuele inzet van een ExpEx.
Rotterdam Manager	ExpEx's moeten de mogelijkheid krijgen al hun ideeën te ontwikkelen zonder daarbij beperkt te worden door Enver die alleen interesse heeft in bepaalde producten van ExpEx's.
Midden-Holland Jeugdzorgwerker	Het is nog maar de vraag of de lat niet te hoog ligt en ExpEx's dat zullen gaan zijn wat het zou kunnen worden.
Midden-Holland Jeugdzorgwerker	Het is lastig om jongeren te betrekken bij ExpEx's, wanneer ExpEx's gemaakte afspraken niet nakomen.
Drechtsteden Ambulant hulpverlener	Gedragswetenschappers hebben binnen Enver een belangrijke rol rondom aansturing en implementatie in de verdere inzet van ExpEx's.
Alle regio's Coach jongerenraad	ExpEx's zitten op een keerpunt in het leven en hebben hierbij mogelijk coaching nodig.

Tabel 3: Overzicht van de conclusies

§5.1.4 Deelvraag 4: Welke ervaringen hebben professionals binnen Enver over de ExpEx's ten aanzien van een hulpverleningstraject van een cliënt?

Even terug naar de jeugdzorgwerker uit de regio Midden-Holland. Overigens is dit interview tegelijkertijd met twee jeugdzorgwerkers afgenomen. Ze werken nauw samen in hetzelfde team en vertelden meerdere malen korte ervaringen te hebben gehad met ExpEx's. Bij een begeleidingsgesprek van een cliënt is toen een ExpEx betrokken, dit verliep als volgt:

“En uhm, nou dat was een MWB, dus een methodisch werkbegeleiding. Daarbij hadden we op een gegeven moment zoiets van wij praten heel veel over jongeren, maar laten we nou de jongere eens een keer uitnodigen. Dus we hadden de jongere uitgenodigd en ons op die dag ook een ExpEx bij. Nou, dat leek ons een leuke dynamiek “..” En wat er toen gebeurde was dat dat meisje die wij uitgenodigd hadden, niet die ExpEx maar de jongere. Die hing een beetje met de hakken in het zand. Dus die ging, die werd recalcitrant. En, wij probeerden haar daarin toch bij het gesprek te houden en bij de, uhm. Bij de inhoud. En die ExpEx die zei toen van uhm ‘Ik ga het voor je opnemen en ik vind dat en dit’. Die ging zich identificeren met de cliënt. En dat, daar zit, daar zat dan spanning in. Heb ik ook. Ik heb het ook, ik heb het achteraf ook teruggegeven en dat nam ze heel goed op en ze wist wat ik bedoelde. En, daar zit wel een spanningsveld op, dus ik denk dat als je een ExpEx inzet. Ik ken natuurlijk die training niet. Maar ik mag aannemen dat er ook meespeelt van je moet jezelf niet gaan identificeren met zo’n jongere.”

In ieder geval is de ‘leuke dynamiek’ die van tevoren gedacht werd geen werkelijkheid geworden in het bovenstaande tekstfragment. De jeugdzorgwerkers lieten weten vanaf toen een stuk scherper te zijn gezet. Vanuit daar werd de gedachte: “We willen wel verder met ExpEx, maar we willen wel heel goed weten met wie we dat doen.”

Een ambulant hulpverlener uit de regio Drechtsteden deelde een positieve ervaring over het koppelen van een jongere aan een ExpEx. Op de vraag op welke manier dit bijdroeg aan het hulpverleningstraject van desbetreffende cliënt liet deze persoon het volgende weten:

“Ja dat is lastig, want uhm. Ik denk dat de jongere ook opbloeide doordat ze iemand had om mee te praten. Dus die gewoon, die dus eigenlijk de nare dingen die het meisje had meegemaakt uhm, en de gedachten en de automutilatie en de depressiviteit. Uhm, dat kon ze dus met haar bespreken. Dus, en ik weet natuurlijk niet precies wat ze met haar besprak, maar ik weet wel wat de reden van aanmelding was: Ik ben heel erg op zoek naar iemand die daarin kan aansluiten. Het automutileren wat ze deed, het grensoverschrijdend gedrag laten zien, en de ExpEx-jongeren of volwassenen eigenlijk. Uhm, die konden daar met haar over praten en dat konden wij eigenlijk niet. Tenminste ik kon wel doen alsof, maar dat doe ik liever niet want dat heeft, dat merkt een jongere natuurlijk. Uhm, en de mentoren die hadden namelijk hetzelfde. We hebben niet allemaal of de ervaring met depressiviteit of automutilatie of wij proberen juist er niet over te praten zelf omdat wij er ervaring mee hebben zelf, snap je? En dat kan een ExpEx dus wel doen. Dus dat was voor haar gewoon even, hier lucht.”

Bij het bovenstaande tekstfragment wordt duidelijk dat de inzet van dit ExpEx-maatje een positieve uitwerking had op de jongere. Er lijkt aan de belangrijkste voorwaarde te zijn voldaan, die duidelijk werd bij de resultaten van deelvraag 1:

- ✓ Een ExpEx-maatje moet klaar staan voor de jongere wanneer dit nodig is.

Een coach van de jongerenraad van Enver en eveneens ExpEx-coach binnen regio Drechtsteden deelde ook een ervaring:

“Een ExpEx-investering weet je wel of een investering in ExpEx, is geen investering in de organisatie. Of de moederorganisaties, moet ik zeggen weet je wel, Horizon, Lucertis of Enver, maar een investering in een individu. Dat moet beseft worden! “..” Dus als je achter het idee staat, dan moet je beseffen dat je niet Enver aan het sponseren bent, maar investeert in uhm, eigenlijk in de toekomst van een ExpEx. Uiteraard wel met de visie erachter van als ze dat doen, dan komt dat later wel weer terug naar je organisatie. Dat is ook zo. Betere maatschappij, geeft een betere organisatie weet je wel.”

Met andere woorden blijkt dat de investering in een ExpEx een positieve uitwerking kan hebben op de toekomst van een individu. Ervan uitgaande dat een hulpverleningstraject van een individu hierop gericht kan zijn, kan gezegd worden dat een ExpEx-investering kan leiden tot een positievere uitwerking van een hulpverleningstraject. Denk hierbij aan doelstellingen die makkelijker behaald worden. Zoals de volgende wens van een jongere: ‘Ik wil mijn school afmaken.’ Voorbeelden die genoemd worden van jongeren die ExpEx’s zijn geweest en waar ze nu staan, zijn:

“Er zijn ervaringsdeskundigen, ExpEx’s, die als ervaringsdeskundige in een team werken. Weer een andere die wou uhm, wat wou ze nou, oh die wou gewoon in een jeugdteam werken. Nou, die werkt nou in een jeugdteam. Weer een andere die wilde werkloos worden, die is lekker nou werkloos geworden weet je wel. Die heb je ook nog “..” En weer een andere is manager geworden.”

Volgens Weerman (2016a) omvat goede zorg de volgende drie aspecten: objectieve wetenschappelijke kennis, praktisch-professionele ervaringskennis en individuele- en collectieve ervaringskennis. Een aantal citaten bij §5.1.4 zijn onder te verdelen in één van deze drie aspecten. De citaat van een jeugdzorgwerker uit de regio Midden-Holland is een voorbeeld van kennis die iemand heeft opgedaan omdat diegene werkzaam is als professional. Deze kennis wordt door Weerman praktisch-professionele ervaringskennis genoemd. De citaat van een ambulant hulpverlener uit de regio Drechtsteden bevat een stukje individuele- en collectieve ervaringskennis. Deze ambulant hulpverlener beargumenteert dat professionals niet per se de kennis hebben die iemand heeft wanneer iemand iets aan den lijve heeft meegemaakt. Kennis die iemand heeft opgedaan omdat diegene dat aan den lijve heeft meegemaakt noemt Weerman individuele- en collectieve ervaringskennis. In het laatstgenoemde citaat komt terug dat ExpEx’s hierover beschikken.

§5.2 Resultaten per categorie

De onderzoeksresultaten zijn bij deze paragraaf opgedeeld over de volgende categorieën: kwaliteit van zorg, kwaliteit van arbeid, rol zorgprofessional en rol ExpEx. Er is gestreefd naar een onafhankelijke relevante weergave van de onderzoeksresultaten. Op de volgende pagina is elke categorie weergegeven met daarbij de desbetreffende respondent(en) uit een bepaalde regio.

§5.2.1 Kwaliteit van zorg²⁴

Twee jeugdzorgwerkers van een locatie in regio Midden-Holland

Er is een tijdelijk budget vrijgegeven om de inzet van ExpEx's uit te proberen bij een locatie in regio Midden-Holland. Bovendien sprak men destijds van een pilot over de inzet van ExpEx's. Dit duid erop dat de continuïteit van de inzet van ExpEx's binnen Enver onduidelijk was en misschien nog steeds is. De kwaliteit van de zorg komt hiermee over het algemeen niet ten goede, omdat de vraag over het voortbestaan van de ExpEx's binnen Enver vooralsnog onbeantwoord blijft.

Jongeren, bij een locatie in regio Midden-Holland, hebben aangegeven niet goed te weten wat een ExpEx, een ervaringsdeskundige is. Dit komt de kwaliteit van de zorg niet ten goede. Door onwetendheid over de inhoud van een ExpEx, kunnen verkeerde verwachtingen bestaan over de inzet ervan. Tevens is het denkbaar dat de inzet van een ExpEx niet wordt overwogen vanwege de onbekendheid.

Er bestaan twijfels over de draagkracht omtrent de inzet van ExpEx's. Daarbij vraagt men zich af of de lat niet te hoog ligt bij het bereiken van positieve resultaten bij de inzet van een ExpEx bij een hulpverleningstraject. Deze twijfels kunnen de kwaliteit van zorg in gevaar brengen.

Een ambulant hulpverlener uit de regio Drechtsteden

De zichtbaarheid van de inzet van ExpEx's in regio Drechtsteden is volgens deze ambulant hulpverlener nihil. Dit komt doordat weinig mensen ExpEx's inzetten en de weg hiernaar slecht te vinden is. Deze verklaringen kunnen de kwaliteit van zorg in gevaar brengen.

Een hulpvraag van een jongere uit de regio Drechtsteden was volgens een ambulant hulpverlener: “Ik ben heel erg op zoek naar iemand die daarin kan aansluiten.” Het bleek dat dat inzet van een ExpEx in dit hulpverleningstraject leidde tot het opbloeien van deze jongere. Zo leverde de inzet van een ExpEx in deze situatie een positieve bijdrage bij een hulpverleningstraject. Hiermee wordt de kwaliteit van zorg hoog gehouden.

Verder is het nog maar de vraag of de inzet van een ExpEx per se een positieve bijdrage levert aan een hulpverleningstraject. Volgens een ambulant hulpverlener uit de regio Drechtsteden is een grote angst voor veel jongeren die aan het uitstromen zijn dat ze alleen zijn. Een ExpEx-maatje die met een jongere mee blijft lopen, als hij of zij is uitgestroomd binnen Enver, zou deze angst kunnen verkleinen. Als de categorie kwaliteit van zorg ruim geïnterpreteerd wordt, hierdoor ook nazorg²⁵ daarin aan de orde komt, zou gezegd kunnen worden dat met een ExpEx-maatje de kwaliteit van zorg hoog wordt gehouden.

²⁴ Zie bijlage 5 voor een compleet overzicht van de analyseresultaten omtrent de kwaliteit van zorg.

²⁵ Hieronder wordt zorg verstaan die geboden wordt nadat een jongere is uitgestroomd uit de jeugdzorg.

Een manager uit de regio Rotterdam

De kwaliteit van zorg, in de volle breedte van de jeugdhulp, zou kunnen worden verbeterd door de ervaringsdeskundigheid van jongeren méér te gebruiken. Zo zouden de ervaringen van jongeren gebruikt kunnen worden om de jeugdhulp te verbeteren én zouden de ervaringen van jongeren gekoppeld kunnen worden aan jongeren die hulp nodig hebben van een ervaren jongere, aldus een manager uit de regio Rotterdam.

Binnen Enver is men bezig om opgeleide ExpEx's mee te laten doen met samenwerkingspartners van Enver. Het project Academische Werkplaats is een project waarin Enver meedenkt. Er bestaat het idee om ExpEx's daar structureel in te betrekken. Dit komt ten goede van de kwaliteit van zorg, omdat de ervaringen van desbetreffende ExpEx's gebruikt worden om de zorg te verbeteren.

Volgens een manager uit de regio Rotterdam kan het gevaarlijk zijn om je eigen ervaringen als ervaringsdeskundige automatisch in te zetten in je werk. Doordat de opgeleide ExpEx's binnen Enver allemaal de training 'Werken met je eigen ervaring als ExpEx' hebben gehad, voordat ze daadwerkelijk ExpEx zijn, probeert men dit gevaar summier te houden. Met behulp van de training zetten ExpEx's namelijk op een bewuste manier hun ervaringen tijdens hun werkzaamheden in. Dit komt ten goede van de kwaliteit van zorg binnen Enver.

Hulp die Enver biedt bestaat volgens een manager uit de regio Rotterdam uit allerlei verschillende modules. Een onderdeel daarvan kan de inzet van een ExpEx zijn. De inzet daarvan kan maken dat een aantal doelen van een jongere worden behaald. Hiermee blijft de kwaliteit van zorg hoog.

Binnen Enver zijn opgeleide ExpEx's actief met diverse achtergronden. Daardoor kunnen goede matches gemaakt worden tussen een ExpEx en een jongere binnen Enver, aldus een manager uit de regio Rotterdam. Het matchen wordt gedaan door contact op te nemen met bijvoorbeeld een ExpEx-coördinator binnen Enver. Het matchingsproces wordt gezien als maatwerk en dit geldt voor zowel de ExpEx als de jongere die gematcht wordt met een ExpEx. De vragen die hierbij centraal staan, zijn: Wat is de beste match met een ExpEx voor deze cliënt? Wat is de beste vervolgstap voor deze ExpEx? Hiermee blijft de kwaliteit van zorg, voor zowel de ExpEx als de cliënt, hoog.

Een ExpEx-coördinator en -coach houden binnen Enver zicht op het proces van een opgeleide ExpEx. Na het afronden van de training 'Werken met je eigen ervaring als ExpEx' wordt een overeenkomst gesloten tussen Enver en een ExpEx. Eén van de voorwaarden in dit contract is dat een ExpEx voor een jaar beschikbaar is. Tijdens dit jaar vinden naast diverse opdrachten als voorlichter, vraagbraak, ExpEx-maatje, et cetera, ook intervisie-bijeenkomsten plaats met andere opgeleide ExpEx's en individuele coachingsgesprekken met een ExpEx-coördinator of -coach. Na dat jaar vindt er een evaluatiemoment plaats. Verlening na een jaar is mogelijk in overeenstemming met Enver. Op deze manier probeert men vroegtijdig uitval van een ExpEx te voorkomen, de kwaliteit van zorg (denk bijvoorbeeld aan de inzet van een ExpEx bij een hulpverleningstraject van een jongere) hoog te houden en de ontwikkeling van een ExpEx op een positieve wijze te bevorderen.

Het zijn van een ExpEx wordt gezien als een doorontwikkelingstraject, aldus een manager uit de regio Rotterdam. Een professional binnen Enver beschikt bijvoorbeeld over gesprekstechnieken die niet per se verwacht kunnen worden van een ExpEx. Een mogelijke inzet van een ExpEx vormt een onderdeel van een hulpverleningstraject, terwijl het hele hulpverleningstraject bewaakt wordt door professionals. Hiermee wordt de kwaliteit van zorg gewaarborgd.

Momenteel is het zo dat een opgeleide ExpEx achttien jaar of ouder is. Eén van de respondenten uit onderzoeksgroep A (jongere binnen Enver) gaf aan dat een mini-ExpEx als maatje voor hem of haar een enorme steun had kunnen zijn. Deze jongere kreeg op de leeftijd van zeven jaar te maken met jeugdhulpverlening. Een mini-ExpEx zou iemand kunnen zijn die een ExpEx is, maar nog geen achttien jaar is of ouder. Een manager uit de regio Rotterdam liet weten hiervoor open te staan omdat je bijvoorbeeld in Nederland ook al vanaf je dertiende of veertiende jaar mag vakken vullen. Anderzijds moet niet vergeten worden dat gezien de jonge leeftijd van zo’n mini-ExpEx het slechts om lichte vraagstukken moet gaan. Op deze manier wordt er voorkomen dat iemand teveel emotioneel belast raakt met andermans problematiek. Aangezien er nog sprake is van een idee is het onduidelijk wat dit zou kunnen doen met de kwaliteit van zorg.

De huidige financiering omtrent de inzet van opgeleide ExpEx’s is nu afgedekt door een convenant²⁶ van drie jaar door verschillende organisaties. Enver is één van deze organisaties. Echter ontbreekt in dit convenant de vergoeding voor het jaarlijkse opleidingsaanbod van ExpEx’s: de training ‘Werken met je eigen ervaring als ExpEx.’ Het is voor nu dus onduidelijk of er een nieuwe groep ExpEx’s zal worden getraind. Het voortbestaan van opgeleide ExpEx’s binnen Enver komt hiermee in gevaar, ook omdat het bekend is dat ExpEx’s langzamerhand stoppen met hun werkzaamheden. Dit brengt de kwaliteit van zorg in gevaar, omdat op deze manier de inzet van ExpEx als onderdeel binnen het zorgaanbod beperkt blijft.

De vraag die momenteel ook speelt binnen Enver is in hoeverre ExpEx’s een onderdeel van Enver zouden moeten zijn. Dit wordt momenteel onderzocht.

Momenteel is er geen eenduidige lijn binnen Enver bij de inzet van een ExpEx. Mogelijk komt dit ook doordat Enver een fusieorganisatie is en er nog geen goed overzicht is van het totale zorgaanbod. Opgeleide ExpEx’s behoren ook tot dit zorgaanbod. Het is wenselijk, aldus een manager uit de regio Rotterdam, om één lijn aan te houden bij de inzet van een ExpEx. Bij maatwerk zou dan afgeweken kunnen worden van deze lijn. Dit is een manier om de kwaliteit van zorg te verbeteren en hoog te houden.

Een kwartiermaker uit de regio Rotterdam

Volgens een kwartiermaker uit Rotterdam is het nog niet goed gelukt om opgeleide ExpEx’s op te nemen in de bedrijfsvoering. Er wordt erg gepronkt met de inzet van ervaringsdeskundigen, maar daar komt in de praktijk weinig van terecht. Men zou zich meer moeten afvragen wat de kracht van ExpEx’s is en dit beter moeten analyseren. Daarna zou de klant geanalyseerd moeten worden op wat diegene nodig heeft. Op basis van deze

²⁶ Een convenant is een overeenkomst waarin partijen afspraken vastleggen over beleid, intenties en samenwerking. In dit convenant gaat het om de volgende partijen: Lucertis, Enver en Horizon.

analyses zou gekeken kunnen worden waar ze elkaar ontmoeten. De kwaliteit van zorg zou hierin kunnen worden verbeterd.

Zaken die gemist worden in een hulpverleningstraject door cliënten zijn: gezien worden, gehoord worden, erkenning krijgen, grip hebben, begrijpen en kunnen beïnvloeden. Het lukt professionals niet goed om op al deze onderdelen te scoren. Het is denkbaar dat iemand met ervaringsdeskundigheid dit wel lukt, zoals opgeleide ExpEx's binnen Enver. Een hulpverlener en een hulpvrager hebben namelijk altijd iets ongelijks. De ene zit wel in de shit en de andere niet, aldus deze kwartiermaker. Meer gebruik maken van ervaringsdeskundigheid in de bedrijfsvoering leidt tot een hogere kwaliteit van zorg.

De moderne kijk van hulpverlening, aldus een kwartiermaker uit de regio Rotterdam, is om vraaggericht te werken. Dat wil zeggen dat wanneer een jongere binnen Enver hulp ontvangt men zich afvraagt: “Wat heb je nodig?” Het aanbodgericht werken waarbij jongeren bij binnenkomst van hulpverlening vaste pakketjes krijgen met hulp is inmiddels ouderwets. De inzet van een opgeleide ExpEx zou dus kunnen, wanneer dit aansluit op de hulpvraag van een jongere. Hiermee wordt de kwaliteit van zorg gewaarborgd.

Een coach uit de jongerenraad over alle regio's (Drechtsteden, Midden-Holland en Rotterdam)

Momenteel vindt ervaringsdeskundigheid binnen Enver beleidsmatig nog geen doorslag, aldus een coach van de jongerenraad. Een gevolg hiervan is dat ExpEx's binnen Enver gefinancierd wordt met gelden uit de exploitatie van drie organisaties: er is een convenant afgesloten voor drie jaar door Lucertis, Enver en Horizon. Het voortbestaan van opgeleide ExpEx's binnen Enver komt hiermee in gevaar. Dit brengt de kwaliteit van zorg in gevaar, omdat de inzet van ExpEx als onderdeel binnen het zorgaanbod beperkt blijft.

Een ExpEx-investering is een investering in een individu en zijn of haar toekomst. Vanuit dat oogpunt blijft de kwaliteit van zorg hoog.

De inzet van een ExpEx bij een hulpverleningstraject van een jongere moet gezien worden als een additionele inzet. De inzet van een ExpEx als onderdeel van een traject leidt tot een hogere kwaliteit van zorg.

Een jongere uit de regio Rotterdam

Een jongere uit de regio Rotterdam vindt het positief om een ExpEx-maatje te hebben. Er is namelijk iemand om mee te praten, zodat sommige dingen losgelaten kunnen worden. Hiermee blijft de kwaliteit van zorg hoog.

Een jongere uit de regio Drechtsteden

Een jongere uit de regio Drechtsteden wilde wachten met het worden van een ExpEx. Opvallend is wel dat deze jongere actief is in een jongerenraad²⁷ binnen Enver. Adviezen die daar worden gegeven kunnen deze jongere ook helpen in zijn of haar eigen hulpverleningstraject, wordt als verklaring gegeven. Cliëntenparticipatie is een onderdeel binnen Enver waardoor de kwaliteit van zorg blijft gewaarborgd. Cliënten binnen Enver hebben de mogelijkheid om in een jongerenraad ongevraagd en gevraagd advies te geven aan het management van Enver met het doel om de jeugdhulp te verbeteren.

Een jongere uit de regio Midden-Holland

Een jongere uit de regio Midden-Holland heeft de indruk dat de professionals in zijn of haar omgeving niet of nauwelijks denken aan de optie van een ExpEx. Volgens deze jongere is dat jammer omdat er een grote kans is dat de hulpverlening beter kan worden met de inzet van een ExpEx. Hiermee kan de kwaliteit van zorg worden verhoogd. Tevens denkt deze persoon dat sommige jeugdzorgwerkers niet weten wat een ExpEx is.

§5.2.2 Kwaliteit van arbeid²⁸

Een ambulant hulpverlener uit de regio Drechtsteden

Een ambulant hulpverlener uit de regio Drechtsteden liet weten ooit af te willen studeren op het onderwerp ‘ExpEx’s binnen Enver.’ Samen met een manager vanuit Enver is hier destijds werk van gemaakt. Echter is dit afstuderen er niet meer van gekomen. Mogelijk is hierdoor nauwelijks tot niets veranderd aan de kwaliteit van arbeid met betrekking tot de inzet van ExpEx’s.

Vaak ontstaat er een kritische noot bij verandering. Bij de inzet van een ExpEx bij een traject, zou dit ook ervaren kunnen worden. Een ervaring van de ambulant hulpverlener vanuit de regio Drechtsteden was ook dat er regelmatig gesproken wordt van een ‘verkapte bezuiniging’ onder de professionals. Dit gedachtegoed kan verband houden met de huidige kwaliteit van arbeid binnen Enver.

Een manager uit de regio Rotterdam

Het landelijke financiële plaatje van ExpEx’s is momenteel onzeker. Dit komt omdat er geen vaste continuïteit is. Hierdoor, geeft een manager uit de regio Rotterdam als verklaring, is het moeilijk om te groeien of te verbeteren. Het onzekere financiële plaatje van ExpEx’s houdt verband met de huidige kwaliteit van arbeid binnen Enver.

Zowel bij de cliënten als bij de professionals binnen Enver is het niet wenselijk hen te overvragen met evaluatie-lijsten. Dit maakt dat het soms zoeken is op welke manier de kwaliteit van zorg gemeten moet worden, aldus een manager uit de regio Rotterdam. Zo is

²⁷ Cliënten binnen Enver hebben de mogelijkheid om in een jongerenraad ongevraagd en gevraagd advies te geven aan het management van Enver. Deze mogelijkheid wordt ook wel cliëntenparticipatie genoemd. Dit met het doel om de jeugdhulp te verbeteren.

²⁸ Zie bijlage 5 voor een compleet overzicht van de analyseresultaten omtrent de kwaliteit van arbeid.

het onderdeel ExpEx's momenteel niet specifiek opgenomen in een evaluatie-lijst voor cliënten. Dit houdt ook verband met de huidige kwaliteit van arbeid binnen Enver.

Een kwartiermaker uit de regio Rotterdam

Een kwartiermaker uit de regio Rotterdam is betrokken geweest bij de eerste groep ExpEx's die getraind werd vanuit destijds Stek Jeugdhulp. Zo waren er jongeren uit de jongerenraad die door deze persoon gestimuleerd werden om de training 'Werken met je eigen ervaring als ExpEx' te volgen. Op de vraag hoe dat er destijds uit zag, liet deze persoon weten dat dit richting fusie was en het daardoor feitelijk een slecht moment was. Kortom de bestemming voor een opgeleide ExpEx binnen Enver was toentertijd onduidelijk. Desondanks werd dit toch gestimuleerd omdat het alternatief, namelijk hier helemaal niets mee doen, slechter was volgens deze kwartiermaker. Het voorafgaande proces van de inzet van ExpEx's houdt verband met de huidige kwaliteit van arbeid binnen Enver.

Een coach uit de jongerenraad over alle regio's (Drechtsteden, Midden-Holland & Rotterdam)

Een coach uit de jongerenraad houdt zich ook bezig met de coaching van opgeleide ExpEx's in regio Drechtsteden. Volgens deze persoon zijn er op dit moment niet genoeg uren voor de coördinatie. Verklaring hiervoor is dat er feitelijk geen geld voor is. Op de vraag wie hier verantwoordelijk voor is wordt het bestuur van Enver genoemd. Het feit dat er te weinig uren zijn voor de coördinatie van ExpEx's houdt verband met de huidige kwaliteit van arbeid binnen Enver.

§5.2.3 Rol zorgprofessional²⁹

Twee jeugdzorgwerkers van een locatie in regio Midden-Holland

Een team van een locatie in regio Midden-Holland is drieënhalf jaar bezig geweest om de opgeleide ExpEx's mee te nemen in de hulpverlening bij hen op de locatie. Echter is hier weinig van terecht gekomen. De ervaringen van deze professionals zijn met name dat er wordt geïnvesteerd vanuit hen maar het effect feitelijk nog nul is. Hierdoor bestaan er twijfels bij dit team over de positieve resultaten van de inzet van ExpEx's in hun regio. Deze ervaringen hebben zo hun invloed op de huidige rol van een professional omtrent de inzet van een ExpEx.

Een ambulant hulpverlener uit de regio Drechtsteden

Een ambulant hulpverlener uit de regio Drechtsteden liet weten een ExpEx gekoppeld te hebben met een jongere. Dit was een meisje dat veel op haar kamer zat en niet met de hulpverlening in gesprek wilde op de groep. Na de koppeling met een ExpEx, bloeide dit meisje volgens deze hulpverlener op. Deze ervaring heeft zijn invloed op de huidige rol van een zorgprofessional omtrent de inzet van een ExpEx. Dit geldt ook voor de professionals bij desbetreffende jongere op de groep.

²⁹ Zie bijlage 5 voor een compleet overzicht van de analyseresultaten omtrent rol zorgprofessional.

Volgens deze ambulant hulpverlener zouden de gedragswetenschappers een belangrijke rol hebben in de implementatie van ExpEx's binnen Enver. Tevens omdat door hen de ambulant hulpverleners in regio Drechtsteden worden aangestuurd.

Een manager uit de regio Rotterdam

Binnen Enver is een manager werkzaam die zich bezig houdt met het product ExpEx's. Daarnaast is er ook een ExpEx-coördinator bij wie alle rechtstreekse vragen over ExpEx's en de inzet ervan terecht komen. Mocht de ExpEx-coördinator meer ondersteuning nodig hebben, kan deze weer bij de manager terecht. Vanuit de praktijk blijkt dat veel vragen rechtstreeks naar de coördinator gaan en de manager daardoor nauwelijks op de hoogte is waar ExpEx's binnen Enver voor worden ingezet.

Een coach uit de jongerenraad over alle regio's (Drechtsteden, Midden-Holland & Rotterdam)

Een ExpEx-coach vanuit de regio Drechtsteden liet weten dat er gaandeweg bij de inzet van opgeleide ExpEx's verbeteringen kwamen binnen Enver. Zo werd het minder chaotisch en werd het verloop van opgeleide ExpEx's (dat ExpEx's afhaakten) steeds minder. Daarbij kregen jongeren voortaan een informatiegesprek voordat ze mochten beginnen met de training 'Werken met je eigen ervaring als ExpEx.'

Een jongere uit de regio Rotterdam

Een jongere uit de regio Rotterdam vertelde informatie over een ExpEx te krijgen van de groepsleiding op de locatie waar deze persoon verbleef. Toen de jongere aangaf bij de groepsleiding een ExpEx te willen, heeft de groepsleiding contact opgenomen met iemand binnen Enver die daarover ging.

Een jongere uit de regio Drechtsteden

Volgens een jongere uit de regio Drechtsteden zit er een verschil tussen een begeleider en een ExpEx. Zo zou een ExpEx niet zo snel in de positie kunnen komen om een begeleider aan te spreken, terwijl dit andersom wel zou kunnen. Op de vraag wie wel de begeleiding zou kunnen aanspreken werd de leidinggevende van de begeleiding genoemd. Een rol van een professional lijkt in dit voorbeeld dus meer gezag te hebben dan een ExpEx.

Een jongere uit de regio Midden-Holland

Een jongere uit de regio Midden-Holland is van mening dat het boekje niet altijd werkt. Een groepsleiding die bijvoorbeeld wél in de jeugdzorg heeft gezeten en ook nog eens een soortgelijke ervaring heeft meegemaakt die vergelijkbaar is met die van een jongere, zou beter kunnen aanvoelen wat een jongere op dat moment nodig heeft. Hierin zou een ExpEx van rol verschillen met die van een professional. Tevens noemt deze jongere dat het management van Enver meer zou kunnen doen om groepen actief te informeren over wat een ExpEx is.

§5.2.4 Rol ExpEx³⁰

Twee jeugdzorgwerkers van een locatie in regio Midden-Holland

Twee jeugdzorgwerkers in de regio Midden-Holland hebben meerdere malen korte ervaringen gehad met de inzet van ExpEx's. Hierbij kan gedacht worden aan dat ExpEx's advies hebben gegeven aan deze professionals met hoe ze het beste met jongeren om konden gaan tot en met momenten waarbij een ExpEx voor een gedeelte meeliep met een dienst van een professional. Het overgrote deel van de ervaringen van deze professionals waren dat ExpEx's over het algemeen niet hun afspraken nakwamen en er op het laatste moment een afspraak werd afgezegd.

Desondanks de negatieve ervaringen lijken de jeugdzorgwerkers wel te geloven in het idee achter ExpEx's. Eén van de professionals liet weten dat jongeren geprikkeld zouden kunnen worden door een ExpEx die zegt dat een jongere op iets kan vastlopen. Dit zou veel overtuigender overkomen dan wanneer een professional dit zou zeggen.

Een ambulante hulpverlener uit de regio Drechtsteden

Een ambulante hulpverlener uit de regio Drechtsteden is van mening dat hulpverlening misbruik zou kunnen maken van de kwetsbaarheid van cliënten. Er heerst namelijk een angst over de mogelijke gevolgen van het delen van problemen. Een voorbeeld van zo'n gevolg is dat hulpverlening kinderscherming inschakelt of dat informatie wordt teruggekoppeld aan de ouders wanneer er zorgen zijn. Bij de inzet van een ExpEx is dit niet per se het geval volgens deze hulpverlener. Een cliënt heeft de mogelijkheid om zichzelf te zijn bij een ExpEx zonder na te hoeven denken welke mogelijke gevolgen dit heeft voor de verdere hulpverlening. Hierin onderscheidt de rol van een ExpEx zich met die van een professional.

Om de bereidheid voor het inzetten van een ExpEx binnen Enver mogelijk te vergroten wordt benoemd dat ExpEx's het beste zelf hierover iets kunnen vertellen aan professionals. Eventuele kritische vragen die professionals hebben, kunnen op deze manier direct gesteld worden aan ExpEx's. Verder is het belangrijk dat ExpEx's in verbinding blijven met de professionals. Er zijn namelijk ExpEx's binnen Enver die geneigd zijn om snel af te haken. Een ExpEx die betrokken genoeg is, kan aansluiten bij een teamvergadering. Echter blijft het van belang om te bedenken welke meerwaarde dit heeft voor de samenwerking tussen een ExpEx en een professional. Ook de eventuele gevolgen en meerwaarde met betrekking tot het hulpverleningstraject van het desbetreffende maatje (cliënt binnen Enver) moet hierin worden meegenomen.

Een mogelijkheid voor de verdere invulling van de rol van een ExpEx is dat hij of zij wordt betrokken bij een jeugdteam van de gemeente Rotterdam. Binnen een jeugdteam zitten verschillende zorgprofessionals met ieder zijn of haar expertise. Sommige professionals vanuit Enver zitten ook in een jeugdteam. Bij een vergadering is het gebruikelijk dat casussen worden besproken waar collega's mee worstelen. Een ExpEx zou wellicht vanuit zijn of haar visie ook hierin kunnen meedenken. Anderzijds blijft het wel van belang om na te denken over in hoeverre je een ExpEx bij een vergadering betreft. Informatie over het opknappen

³⁰ Zie bijlage 5 voor een compleet overzicht van de analyseresultaten omtrent rol ExpEx.

van een pand of de financiën binnen de organisatie kunnen onderwerpen zijn die voor een ExpEx niet relevant zijn.

Er wordt opgemerkt dat het lijkt alsof professionals binnen Enver niet altijd het verschil zien tussen een ExpEx en een JIM.³¹ Volgens deze hulpverlener is een ExpEx iemand die zelf ervaringen heeft opgedaan en getraind is om deze functioneel in te zetten. Een JIM is hier niet in het bijzonder voor getraind.

Een manager uit de regio Rotterdam

Een voorbeeld uit de praktijk waar ExpEx's aan deelnemen is het Enver lab. Dit is een georganiseerde bijeenkomst binnen Enver over een bepaald thema. ExpEx's kunnen daar hun verhaal doen en meepraten in de discussie met professionals. De samenwerking tussen professionals en ExpEx's omtrent de organisatie van het Enver lab wordt als een prettige samenwerking ervaren volgens een manager uit Rotterdam.

Het contact die een cliënt binnen Enver met een opgeleide ExpEx kan hebben, wordt als waardevol gezien. Een ExpEx kan namelijk begrip opbrengen voor de situatie van een jongere. Mogelijk dat een professional dit niet kan vervullen uit zijn of haar rol binnen Enver. Echter blijft het van belang om ten alle tijden af te stemmen of een cliënt binnen Enver behoefte heeft aan een ExpEx-maatje. Overigens geldt dit ook voor een professional binnen Enver die mogelijk ook cliënt-ervaring heeft. Bij de ene cliënt kan het helpend zijn om hierover open te zijn, terwijl dit niet voor de andere cliënt hoeft te gelden.

Binnen Enver wordt 'het opleiden tot' en 'het zijn' van een ExpEx gezien als een traject waarin iemand zich ontwikkelt. Er bestaat geen verwachting binnen Enver dat ExpEx's zich als professionele hulpverleners moeten gedragen. Bovendien zijn er ook professionals die vinden dat het zijn van een ExpEx iets is wat je tijdelijk doet. Daarnaast wordt het vanuit de praktijk duidelijk dat na een bepaalde periode ook ExpEx's stoppen. Dit heeft tot gevolg dat binnen Enver een verscheidenheid van ExpEx's zijn. Met daarin net opgeleide ExpEx's en ExpEx's die al wat langer actief zijn. Enver hoopt vanuit de eindevaluaties met ExpEx's duidelijkheid te krijgen over redenen waarom ExpEx's binnen Enver stoppen.

Momenteel is het zo dat wanneer iemand een ExpEx wilt worden minimaal achttien jaar of ouder moet zijn. Een manager uit Rotterdam liet weten open te staan voor het idee om ook jongere ExpEx's, dus onder de achttien jaar, op te laten leiden tot ExpEx's. Een jongere uit onderzoeksgroep A kwam met dit idee en noemde dit een 'mini-ExpEx.' Echter is het wel van belang om naar de verdere taakinvulling van een mini-ExpEx te kijken en moet er voorkomen worden dat de problematiek van de ander (cliënt die een ExpEx heeft) negatieve gevolgen heeft voor een mini-ExpEx en vice versa.

Een kwartiermaker uit de regio Rotterdam

Volgens een kwartiermaker uit de regio Rotterdam begrijpt een ExpEx beter hoe het is om een cliënt te zijn. Een verschil met een professional is dat een ExpEx niet dezelfde

³¹ De JIM-aanpak (Jouw Ingebrachte Mentor) is een methodiek die ingezet kan worden bij een hulpverleningstraject binnen Enver. De jongere kiest hierbij iemand uit zijn of haar netwerk die betrokken wordt bij zijn of haar hulpverleningstraject.

verantwoordelijkheid draagt. Er wordt van een professional verwacht dat hij of zij doelen gaat opstellen en dit bespreekt met een jongere. Bij een ExpEx is dit niet per se het geval. Het is goed mogelijk dat datgene waar een cliënt gelijk iets aan heeft niet per se het bespreken van een doel is, maar bijvoorbeeld een luisterend oor door een ExpEx is.

De manier waarop de huidige ExpEx's worden ingezet binnen Enver zou gericht kunnen. Het is dan van belang om te kijken naar de werkzame elementen bij de inzet van iemand met ervaringsdeskundigheid. Begrijpen we dit? Hebben we dit door? Kunnen we dit beschrijven? Daarnaast is het belangrijk om goed te bekijken wat kinderen, jongeren en ouders precies nodig hebben. Vervolgens kan er dan gekeken worden of dit bij elkaar past. Het kan zijn dat de inzet van een ervaringsdeskundige bij de één tot (meer) problemen leidt, terwijl bij de ander dit tot minder problemen leidt. Tenslotte zou de inzet van een ExpEx aanvullend moeten zijn op de huidige hulpverlening. Verder moet er voorkomen worden dat een ExpEx en een professional hetzelfde gaan doen. Dat kan namelijk verwarrend werken volgens deze kwartiermaker.

De rol van een ExpEx begint zich al te onderscheiden met anderen doordat bij de training ‘Werken met je eigen ervaring als ExpEx’ mensen worden geselecteerd. Dit kan betekenen dat niet ieder die de training wilt doen, ook daadwerkelijk de training mag doen. Tevens is het mogelijk dat het iemand niet lukt om de training af te maken en valt diegene af. Echter geeft deze kwartiermaker ook aan dat een training niet per se voor iedereen nodig is. Er zijn ook jongeren die gaandeweg het proces naar herstel zichzelf vaardigheden hebben aangeleerd of therapieën elders hebben gevolgd en daarbij zichzelf vaardigheden hebben aangeleerd. Door de training verplicht te maken, voordat iemand een ExpEx wordt, zorg je ervoor dat een selectie van jongeren ontstaat waarvan men kan verwachten dat ze op een bepaald niveau kunnen functioneren. Dit is een verschil met een jongere die slechts ervaringen heeft opgedaan binnen de jeugdhulp zonder training.

Afhankelijk van hoe een ExpEx wordt betrokken tijdens een hulpverleningstraject is het voor deze kwartiermaker niet per se nodig om alle ExpEx's te laten trainen. Dit wordt anders bij de inzet van een opgeleide ExpEx als hulpverlener. Bij het geven van een voorlichting aan professionals of het vertellen van een verhaal, vindt deze kwartiermaker dat iemand niet per se getraind hoeft te zijn.

Een coach uit de jongerenraad over alle regio's (Drechtsteden, Midden-Holland & Rotterdam)

De ExpEx-coach vanuit regio Drechtsteden liet weten hoe het allemaal begon voordat hij ExpEx-coach werd. Er werd voor het eerst een ExpEx-voorlichting georganiseerd voor jongeren binnen Enver bij de regio waar hij of zij werkzaam was. De jongeren die vervolgens de ExpEx-training gingen doen, keerden na twaalf weken weer terug met een certificaat. Nadat deze jongeren officieel ExpEx's waren, werd het vanuit de praktijk duidelijk dat er behoefte was aan iemand die deze jongeren wilden coachen. Op deze manier werd de functie ExpEx-coach binnen Enver geboren.

ExpEx's die binnen Enver zijn opgeleid krijgen na het behalen van hun certificaat verplichte intervisie. Bij de intervisie worden casussen besproken waar opgeleide ExpEx's tegenaan lopen. Bijvoorbeeld bij het maatje wat ze begeleiden. Bij een intervisie is een coach

aanwezig. Daarnaast krijgen ze een 55-minutengesprek met een coach waarin de voortgang van een jongere en desbetreffende ExpEx wordt besproken. Volgens de ExpEx-coach zijn opgeleide ExpEx's hoopverleners en geen hulpverleners. Overigens hebben ExpEx's geheimhoudingsplicht en meldplicht³² met betrekking tot het begeleiden van een jongere (maatje) binnen Enver.

Daarnaast is het belangrijk dat wanneer ExpEx's worden ingezet, zij een wezenlijk deel uit moeten maken van het programma. Voorbeelden hiervan zijn: meedoen met het ontwikkelen en een wezenlijk onderdeel van een programma uitmaken. De bedoeling hierachter is dat ExpEx's daadwerkelijk meedoen. Deze coach is verder van mening dat ExpEx's een behoorlijke vergoeding mogen krijgen voor hun werkzaamheden.

Binnen de zorgsector wordt gesproken over een ervaringsdeskundige. Een ExpEx is volgens deze coach een ervaringsdeskundige in een groep. Bovendien worden de voorlichtingen door ExpEx's samen gegeven. Een maatje begeleiden wordt wel alleen gedaan, maar daar staat wel een verplichte intervisiebijeenkomst tegenover. Tijdens de individuele coachingsgesprekken wordt aandacht besteed aan de voortgang van het begeleiden van een maatje met een ExpEx-coach. Bovendien bevestigt deze coach dat het zijn van een ExpEx iets is wat jongeren voor een tijdelijke periode doen.

Een jongere uit de regio Rotterdam

Een jongere uit de regio Rotterdam vertelde niet veel contacten om zich heen te hebben en sinds kort een ExpEx-maatje te hebben. Dit deed hem of haar goed, omdat deze persoon het gevoel heeft dat deze ExpEx voor hem of haar klaarstaat. Tevens geeft deze jongere aan open te staan voor de raad die hij of zij van deze ExpEx krijgt.

Op de huidige plek waar deze jongere verblijft heeft hij of zij het idee dat niemand weet wat een ExpEx is. Een tip om dit bekender te maken is om ExpEx's langs te laten komen op de groep om kennis te maken. Toevallig is deze jongere hiermee in aanraking gekomen omdat iemand van de groepsleiding hem of haar hierover heeft verteld. Een andere tip die genoemd wordt is het maken van boekjes met informatie over ExpEx's en deze uitdelen aan jongeren.

Deze jongere kreeg op de leeftijd van zeven jaar te maken met jeugdhulpverlening en vroeg zich af waarom iemand pas een ExpEx kan zijn vanaf achttien jaar. Het moment dat deze persoon nog 'nieuw' was in de hulpverlening had het voor hem of haar een enorme steun kunnen zijn, wanneer een 'mini-ExpEx'³³ hem of haar hierin wegwijs had kunnen maken. Anderzijds is deze jongere wel van mening dat je niet hetzelfde van een mini-ExpEx mag verwachten als van een ExpEx die achttien jaar of ouder is. Bovendien geeft deze jongere aan dat hij of zij vindt dat iedereen de keuze mag hebben om zelf te weten of diegene een ExpEx wilt of niet.

³² Mochten ExpEx's tijdens de begeleiding signalen oppikken waarvan het vermoeden bestaat of is dat dit een (in)direct gevaar oplevert voor een cliënt of voor anderen zijn zij verplicht dit met de hulpverlening te delen.

³³ Een mini-ExpEx onderscheidt zich van een ExpEx doordat dit iemand is onder de achttien jaar.

Een jongere uit de regio Drechtsteden

Een jongere uit de regio Drechtsteden gaf aan in de toekomst een ExpEx te willen zijn wanneer zijn of haar leven wat meer op orde is. Momenteel zag hij of zij dit niet zitten. Verder ziet deze jongere een ExpEx anders dan een professional. Tevens ziet deze jongere de mogelijke nadelen van een ExpEx ten opzichte van zijn of haar rol richting een jongere. Als een ExpEx het verkeerde voorbeeld geeft, is het mogelijk dat een jongere dit na gaat doen. Daarbij is hij of zij van mening dat er meer bekendheid moet komen over de ExpEx's, vooral in groepen. Een tip die hierover genoemd wordt is om voorlichtingen te geven over ExpEx's op een groep. Een andere tip die genoemd wordt is om professionals in te lichten tijdens een trainings- of team-dag.

ExpEx's kunnen ook een positief voorbeeld zijn voor jongeren. Met name wanneer hij of zij een soortgelijke ervaring heeft met een jongere, kan een jongere denken: “Als mijn ExpEx dat kan, dan kan ik dat ook.”

Verder is deze jongere van mening dat een hulpverlener die een ExpEx is geweest, geen ExpEx meer kan zijn. Zo zou iemand zijn of haar ‘waarde’ kwijtraken als ExpEx-maatje. Dit omdat een ExpEx is opgeleid met een training, maar niet met een opleiding. Het moment dat een ExpEx een opleiding erbij gaat doen, kennis opdoet, enzovoort. Betekent dit dat deze ExpEx serieuzer genomen wordt dan een gewone ExpEx. De ‘waarde’ van het zijn van een ExpEx (maatje) raakt iemand hiermee kwijt, volgens deze jongere. Voorts geeft deze jongere aan dat een ExpEx een keuze moet blijven voor een jongere en niet een verplichting. Mocht een jongere interesse hebben in een ExpEx is het belangrijk om de intake niet te serieus te houden. Er moet vooral gekeken worden of er een klik is tussen een jongere en een ExpEx. Een gouden tip aldus deze jongere: probeer de kennismaking niet op kantoor te doen, maar in de tuin bij lekker weer.

Een jongere uit de regio Midden-Holland

Een jongere uit de regio Midden-Holland liet weten per toeval met een ExpEx in aanraking te komen terwijl hij of zij op school zat. Deze jongere deed een beveiligingsopleiding en tijdens een les kwam een ExpEx een ervaring vertellen over hoe diegene in aanraking kwam met de politie. Een andere ervaring van hem of haar met een ExpEx is dat iemand een keer mee kwam eten op de groep waar hij of zij verbleef. Verder vertelde deze jongere momenteel zelf opgeleid te worden tot ExpEx.

Een sterke kant van een ExpEx is dat diegene zich veel meer kan verplaatsen in een jongere. Het hulpverleningstraject wat een jongere doorloopt, heeft een ExpEx al op zijn of haar manier doorlopen. Dit helpt bij het verplaatsen in de jongere. Een ExpEx kan ook ingezet worden om een probleem tussen de groepsleiding en een jongere op te lossen. Wat deze jongere vooral heel belangrijk vindt is dat ExpEx-jongeren met jongeren gaan praten, laten weten dat ze er niet alleen voor staan en ervaringen met elkaar kunnen uitwisselen.

Deze jongere geeft ook aan dat hij het jammer vindt dat ExpEx's vanuit Enver niet veel wordt gepromoot. Zelf is hij of zij bij een ervaringscafé van ExpEx's geweest, waarbij jongeren samen komen, koken en gaan eten. Naar zijn of haar idee mag ExpEx's meer binnen Enver

worden promoot. Bij het ervaringscafé is hij of zij uitgenodigd om deel te nemen aan de training ‘Werken met je eigen ervaring als ExpEx.’

H6. Conclusie en aanbevelingen

§6.1 Antwoord op de hoofdvraag

De hoofdvraag luidde als volgt: “Hoe kunnen opgeleide ExpEx’s binnen Enver ingezet worden rondom het leveren van een positieve bijdrage aan een hulpverleningstraject van een cliënt?”

Het antwoord op de hoofdvraag is dat er verschillende ideeën en verwachtingen zijn omtrent de inzet van een ExpEx binnen Enver. De verschillen zijn zodanig groot dat het noodzakelijk is om volledig in kaart te brengen op welke manieren ExpEx’s worden ingezet binnen de gehele organisatie van Enver. Bovendien speelt de grootte van de organisatie ook een rol. Enver biedt diverse hulpvormen aan en dit kan met zich meebrengen dat de inzet van een ExpEx daardoor anders is per hulpvorm of locatie. Daarnaast zal een keuze gemaakt moeten worden op welke manier Enver verder wilt met ExpEx’s als product.

Duidelijk is geworden dat ieder vanuit zijn of haar positie bepaalde ideeën heeft over de inzet van een ExpEx. Echter blijken deze ideeën niet allemaal verenigbaar te zijn. Zo zijn hierin enkele tegenstrijdigheden te vinden. Het lijkt van belang om eerst helder te hebben op welke manier Enver verder wilt met ExpEx’s. In ieder geval zijn alle respondenten het met elkaar eens over dat een ExpEx geen professional is. Zo was een conclusie van een respondent tijdens een afgenomen interview:

“Een ExpEx is geen hulpverlener, maar een hoopverlener.”

Desondanks dat er negatieve ervaringen zijn met de inzet van een ExpEx, bij zowel de jongeren als de professionals, lijken beide groepen in zijn algemeenheid te geloven in het idee achter ExpEx’s. Dit komt onder meer tot uiting doordat respondenten aangeven nog steeds samen te willen werken met een ExpEx na een negatieve ervaring. De theorie van Participatie en Herstel (2018b) leert ons dat het streven van ExpEx’s naar een positieve identiteit het mogelijk maakt dat zowel professionals als jongeren open staan voor de samenwerking met ExpEx’s. Tevens na eventuele negatieve ervaringen.

De twee drijvende krachten achter het streven naar een positieve identiteit zijn de volgende:

- Het verlangen naar normalisatie; *de eigen ervaring als patiënt als een voordeel gaan zien, zich bevrijden uit de beperkte patiëntenrol, stigma en taboe bestrijden.*
- De drang naar zelfbehoud; *ondersteunende werkomstandigheden worden als positief ervaren, de ontwikkeling en toepassing van strategieën om in moeilijke situaties voor zichzelf te kunnen zorgen (Participatie en Herstel, 2018b).*

Concluderend kan gezegd worden dat het streven naar een positieve identiteit als iets positiefs wordt ervaren vanuit de praktijk. Hierdoor staan zowel de jongeren als de professionals binnen Enver open voor de samenwerking met ExpEx’s. Echter zegt dit nog niets over de manier waarop samengewerkt kan worden. Dit wordt ook duidelijk vanuit de analyse in hoofdstuk 5 omdat terug te lezen is dat ieder daar zijn of haar ideeën over heeft.

§6.2 Aanbevelingen

In dit rapport zijn in totaal vijf aanbevelingen geformuleerd omtrent de inzet van opgeleide ExpEx's binnen Enver, namelijk:

1. Breng volledig in kaart op welke manieren ExpEx's worden ingezet
2. Kies een aantal manieren die gemonitord gaan worden ter evaluatie
3. Bedenk een strategie om x aantal manieren te monitoren
4. Na het verzamelen van alle relevante gegevens, desbetreffende gegevens analyseren en met elkaar vergelijken
5. Bedenk met welke analyseresultaten de organisatie verder wilt en werk deze uit in een format

Het format dat uitgewerkt kan worden (5) is een startpunt die bijdraagt aan een te creëren kader binnen Enver waarin opgeleide ExpEx's actief worden meegenomen in een hulpverleningstraject van een jongere. Feitelijk is het te vroeg om hier verder iets over te zeggen en daarom is ingezoomd op aanbeveling één. De uitwerkingen hiervan zijn terug te vinden in het adviesrapport “Er leiden meerdere wegen naar Rome.”

H7. Discussie en evaluatie

In dit hoofdstuk zijn de mogelijke sterke en zwakke kanten van het uitgevoerde onderzoek beschreven. Bovendien wordt duidelijk wat de onderzoeksuitkomsten betekenen voor de praktijk. Tevens wordt aandacht besteed aan de betrouwbaarheid en de geldigheid van de onderzoeksresultaten. Tenslotte worden ook suggesties voor vervolgonderzoek gedaan.

§7.1 Discussie over de uitkomsten

In totaal zijn bij het uitgevoerde onderzoek twee onderzoeksgroepen aan de orde geweest met daarin drie cliënten (onderzoeksgroep A) en zes professionals (onderzoeksgroep B). In zijn geheel zijn er acht interviews afgenomen. Zo was er één interview waarbij twee professionals tegelijkertijd werden geïnterviewd. Gezien de grootte van de organisatie valt te betwijfelen of deze hoeveelheid respondenten niet te summier is geweest voor dit onderzoek. Bij een eventuele vervolgonderzoek zouden meer respondenten aan de orde kunnen komen. Anderzijds zijn de cliënten uit onderzoeksgroep A allemaal betrokken bij cliëntenparticipatie binnen Enver en vertegenwoordigen ze daarom alle cliënten binnen Enver. Bovendien wordt de validiteit van het uitgevoerde onderzoek gewaarborgd doordat alle respondenten ‘iets’ weten van ExpEx's. De afgenomen interviews zijn met toestemming opgenomen zodat deze teruggeluisterd konden worden. Bij het terugluisteren zijn de interviews gedocumenteerd in verbatims. Dit verhoogde de betrouwbaarheid van het uitgevoerde onderzoek. Bij de afgenomen interviews werden geen belemmeringen ervaren. Hierdoor valt te zeggen dat de verkregen resultaten vanuit de interviews relatief betrouwbaar waren.

De onderzoeksresultaten waren verdeeld over de volgende categorieën: kwaliteit van zorg, kwaliteit van arbeid, rol zorgprofessional en rol ExpEx. Het waren vrij algemene categorieën. Een suggestie voor vervolgonderzoek zou kunnen zijn om de categorieën meer af te bakenen met relevantie tot het onderzoeksonderwerp.

§7.2 Evaluatie

Er zijn bij het uitgevoerde onderzoek ook fouten gemaakt, zoals bij een aantal interviewvragen. De interviewer legde bij sommige vraagstellingen woorden in de mond van de respondent. Een voorbeeld van zo'n fout die mogelijk de betrouwbaarheid van het onderzoek heeft verminderd, was het volgende:

“Oké. En uhm. Wat maakte voor jou dat je het project ExpEx's belangrijk vindt?”

De veronderstelling die de interviewer maakte, namelijk dat de respondent vindt dat ExpEx's belangrijk zijn, is meegenomen in de bovenstaande vraag. Hiermee worden woorden in de mond van een respondent gelegd.

§7.3 Betekenis voor de praktijk

De onderzoeksuitkomsten laten zien dat er nog onvoldoende in kaart is gebracht op welke manieren ExpEx's binnen de gehele organisatie van Enver worden ingezet. Daarbij is het van belang dat helder wordt op welke manier Enver verder wilt met ExpEx's als product. Er zijn

diverse rollen die ExpEx's kunnen vervullen, maar is het noodzakelijk om daarin keuzes te maken. Voorbeelden van relationele rollen die ervaringsdeskundigen kunnen aannemen zijn volgens Janssen & Van Lier (2016): bruggenbouwer, bondgenoot, veranderaar, 'Luis in de pels' en rolmodel.

Een mogelijke verklaring hiervoor is dat het Enver nog niet is gelukt om ExpEx's goed op te nemen in de bedrijfsvoering. Dit wordt ook beaamd door één van de respondenten uit onderzoeksgroep B. De theorie over de dramadriehoek in hoofdstuk 2 zou dit verschijnsel kunnen uitleggen. Ervaringsdeskundigen lijken in de hulpverleningspraktijk vaak één van de rollen te krijgen uit een dramadriehoek. Hiermee doet een ervaringsdeskundige zichzelf en de ander structureel tekort (Weerman, 2016a).

Gezien het feit dat staatssecretaris Paul Blokhuis van VWS³⁴ de Wet langdurige zorg (Wlz) tot op heden niet heeft open gesteld voor mensen met psychische aandoeningen, zijn er duizenden mensen die geen passende zorg kunnen krijgen tot 2021 (Benschop, 2018). Hierin lijken de opgeleide ExpEx's een rol te kunnen spelen voor jongeren die kampen met psychische aandoeningen en doorstromen naar volwassenenzorg. De vraag die echter onbeantwoord blijft is in hoeverre deze jongeren daadwerkelijk worden én kunnen worden opgevangen door ExpEx's. Verder onderzoek naar dit onderwerp helpt om deze vraag te kunnen beantwoorden.

³⁴ VWS is een afkorting die staat voor het Nederlandse ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Bronnenlijst

- Benschop, P. (2018, 27 maart). *Blokhuis stelt Wlz pas in 2021 open voor ggz-cliënt*. Geraadpleegd van <https://www.skipr.nl/nieuws/blokhuis-stelt-wlz-pas-in-2021-open-voor-ggz-client/>
- Berne, E. (z.d.). TA en de dramadriehoek. Geraadpleegd van <https://www.coachy.nl/de-dramadriehoek/>
- Den Uijl, E. (2017). Ervaring is de beste leermeester. Het inzetten van ervaringsdeskundigheid bij vechtscheidingen. *Journal of Social Intervention: Theory and Practice*, 26(4), 47-57. DOI: <http://doi.org/10.18352/jsi.551>
- Donk, C., van der & Van Lanen, B. (2015). *Praktijkonderzoek in zorg en welzijn*. Bussum, Nederland: Uitgeverij Couthino.
- EduGraphics. (z.d.). [Illustratie van dramadriehoek]. Geraadpleegd van <https://www.coachy.nl/de-dramadriehoek/>
- EduGraphics. (z.d.). [Illustratie van winnaarsdriehoek]. Geraadpleegd van <https://www.coachy.nl/de-dramadriehoek/>
- Enver. (2018). Voor zorgpartners. Geraadpleegd van <http://www.enver.nl/zorgpartners/>
- ExpEx. (z.d.). Visie en Missie | ExpEx. Geraadpleegd van <https://www.expex.nl/over-expex/wat-is-expex/visie-en-missie/>
- HiraSing, R., Van Leerdam, F. (2016). *Basisboek jeugdgezondheidszorg*. Houten, Nederland: Uitgeverij Bohn Stafleu van Loghum.
- Janssen, T. (2017, 27 september). Stek – Bruggenbouwer. Geraadpleegd van <https://www.expex.nl/experience/stek-bruggenbouwer/>
- Janssen, T., & Van Lier, L. (2016). *Een startdocument over ervaringsdeskundigheid in de jeugdhulp* (startdocument). Geraadpleegd van <https://www.expex.nl/wp-content/uploads/2016/08/Startdocument-over-ervaringsdeskundigheid-in-de-jeugdhulp.pdf>
- Korevaar, L., & Dröes, J. (2016). *Handboek Rehabilitatie voor zorg en welzijn* (Herz. ed.). Bussum, Nederland: Coutinho
- Keijl, T. (2018, 11 juli). Ervaringsdeskundigen helpen onderzoek en zichzelf verder. Geraadpleegd van <https://www.movisie.nl/artikel/ervaringsdeskundigen-helpen-onderzoek-zichzelf-verder>

Kooijman, K. (z.d.). Moeders Informeren Moeders (MIM). Geraadpleegd van [http://www.nji.nl/nl/Producten-en-diensten/Methodieken-en-instrumenten/Moeders-Informereren-Moeders-\(MIM\)](http://www.nji.nl/nl/Producten-en-diensten/Methodieken-en-instrumenten/Moeders-Informereren-Moeders-(MIM))

Movisie. (z.d.). Over Movisie. Geraadpleegd van <https://www.movisie.nl/over-movisie>

Movisie. (2018, 9 juli). *Out on the streets* [Video]. Geraadpleegd van <https://www.youtube.com/watch?v=Vjs82F73wqU>

Participatie en Herstel. (2018a, december). Herstel van trauma met hulp van een ervaringsdeskundige zorgprofessional? *Participatie en Herstel: van mensen met psychische aandoeningen en psychosociale beperkingen*, 27^e jaargang(nr. 4), 3-11.

Participatie en Herstel. (2018b, december). Uit het buitenland. *Participatie en Herstel: van mensen met psychische aandoeningen en psychosociale beperkingen*, 27^e jaargang(nr. 4), 65-70.

Roelofs, T., Bovens, J., Lelieveld, A., Spierings, W. (2017, 26 juni). Fusiedocument Enverder [Fusiedocument]. Geraadpleegd van <https://enverwijzer.inception.nl/servlet/download/1516812872019.pdf?ID=1000014&dlfn=1516812872019.pdf&dlon=Fusiedocument+ENVERDER.pdf&dl.state=1>

Thijs, F., Weerman, F., & Van der Laan, P. (2018). *Literatuuronderzoek naar de effecten van de inzet van ex-gedetineerden als ‘ervaringsdeskundigen’*. Geraadpleegd van https://www.wodc.nl/binaries/2906_volledige_tekst_tcm28-340922.pdf

Weerman, A. (2016a, december). *Lezing – Ervaringsdeskundigheid – Alie Weerman* [Video]. Geraadpleegd van <https://www.youtube.com/watch?v=SU5tjSssaBc>

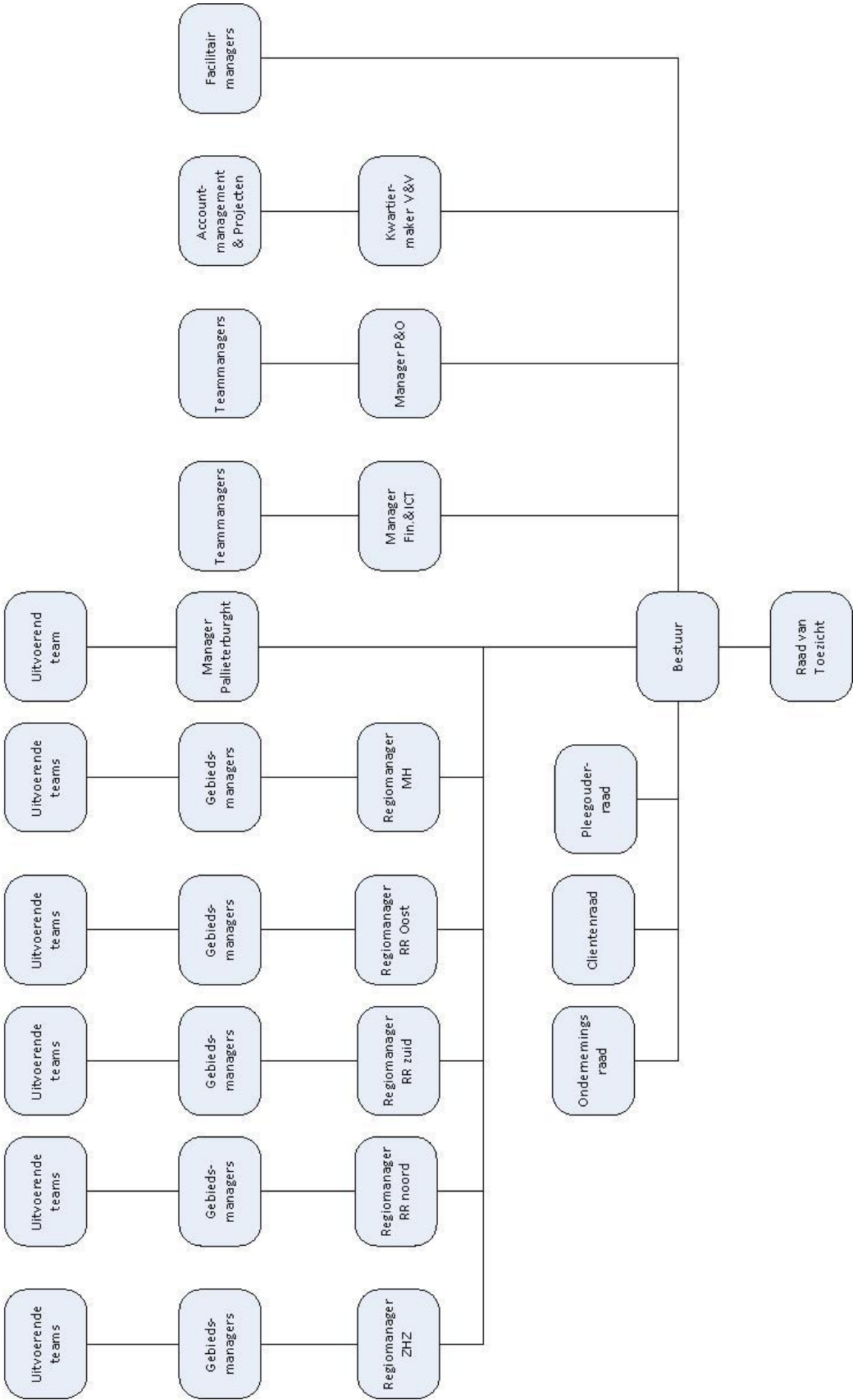
Weerman, A. (2016b, juni). *Ervaringsdeskundige zorg- en dienstverleners*. Utrecht, Nederland: Uitgeverij Eburon.

Bijlagen

Bijlage 1: Organogram Enver

Enver organogram – mei 2018

Bijlage 2: Begeleidende brieven (intern)

Elvira de Wildt

19-05 14:10

* ONDERZOEK ALERT * Heb jij als zorgprofessional ideeën over de inzet van ExpEx's binnen Enver? Wil je dit met mij (anoniem!) delen in een interview? Zoek contact met mij op via elviradewildt@enver.nl

di 16-4-2019 17:39

Elvira de Wildt

RE: expex binnen Enver

Aan [REDACTED]

Hallo [REDACTED]

Bedankt voor je onderstaande mail. Leuk om terug te lezen dat er interesse is in de inzet van ExpEx's binnen Enver!

Binnen het kader van mijn afstuderen doe ik een onderzoek over de inzet van ExpEx's binnen Enver. Hierom ben ik op zoek naar zorgprofessionals binnen Enver die hierover ideeën hebben. Ben jij hier één van? En vind je het ook leuk om een interview met mij te doen?

Zo ja, dan is mijn voorstel om samen een datum te prikken waarin ik mijn interviewvragen aan je kan stellen.

Hoor het graag.

Met vriendelijke groet,

Elvira de Wildt
Ondersteuner cliëntenparticipatie Enver (stagiaire)

Lichtenauerlaan 222, 3062 ME Rotterdam.

www.enver.nl

enver

Enver is de fusieorganisatie van FlexusJeugdplein, Stek Jeugdhulp en TriviumLindenhof.

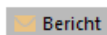

vr 26-4-2019 09:33

Elvira de Wildt

RE: Interview over de inzet van ExpEx's binnen Enver

Aan

Bericht

Korte vragenlijst vooraf.docx (34 kB)

Hallo

Hierbij een paar vragen voordat het interview plaatsvindt. Zou je deze willen invullen en aan mij retourneren?

Alvast bedankt en tot straks.

Met vriendelijke groet,

Elvira de Wildt

Ondersteuner cliëntenparticipatie Enver (stagiaire)

Lichtenauerlaan 222, 3062 ME Rotterdam.

www.enver.nl

enver

Enver is de fusieorganisatie van FlexusJeugdplein, Stek Jeugdhulp en TriviumLindenhof.

Bijlage 3: Vragenlijst zorgprofessional

Korte vragen voorafgaand het interview

Naam: _____

Functie: _____

Datum: _____

1. Sinds wanneer bent u actief in uw huidige functie bij Enver?

2. Wat is uw hoogst afgeronde opleiding?

3. Heeft u overige opmerkingen? Deze kunt u hieronder beschrijven (optioneel).

Bijlage 4: Vragenlijst jongere

Korte vragen voorafgaand het interview

Naam: _____

Woonplek
binnen
Enver: _____

Datum: _____

1. Sinds wanneer ontvang je hulp bij Enver?

2. In welke regio woon je?

3. Heb je overige opmerkingen? Deze kun je hieronder beschrijven (optioneel).

Bijlage 5: Data schema

Desbetreffende respondent(en)	Analyseresultaten kwaliteit van zorg
(A) Ra en (A) Rb	Er is een tijdelijk budget vrijgegeven om de inzet van ExpEx's uit te proberen bij een locatie in regio Midden-Holland. Bovendien sprak men destijds van een pilot over de inzet van ExpEx's. Dit duid erop dat de continuïteit van de inzet van ExpEx's binnen Enver onduidelijk was en misschien nog steeds is. De kwaliteit van de zorg komt hiermee over het algemeen niet ten goede, omdat de vraag over het voortbestaan van de ExpEx's binnen Enver vooralsnog onbeantwoord blijft.
(A) Ra en (A) Rb	Jongeren, bij een locatie in regio Midden-Holland, hebben aangegeven niet goed te weten wat een ExpEx, een ervaringsdeskundige is. Mogelijk komt hiermee de kwaliteit van de zorg in het geding. Door onwetendheid over de inhoud van een ExpEx, kunnen verkeerde verwachtingen bestaan over de inzet ervan. Ook is het denkbaar dat de inzet van een ExpEx niet wordt overwogen vanwege de onbekendheid.
(A) Ra en (A) Rb	Er bestaan twijfels over de draagkracht omtrent de inzet van ExpEx's. Ook vraagt men zich af of de lat niet te hoog ligt bij het bereiken van positieve resultaten bij de inzet van een ExpEx bij een hulpverleningstraject. Deze twijfels kunnen de kwaliteit van zorg in gevaar brengen.
(B) R	De zichtbaarheid van de inzet van ExpEx's in de regio Drechtsteden is volgens deze ambulant hulpverlener nihil. Verklaringen die worden gegeven zijn dat niet veel mensen ExpEx's inzetten en/of de weg hiernaar toe slecht te vinden is. Deze verklaringen kunnen de kwaliteit van zorg in gevaar brengen.
(B) R	Een hulpvraag van een jongere uit de regio Drechtsteden was volgens een ambulant hulpverlener: “Ik ben heel erg op zoek naar iemand die daarin kan aansluiten.” Het bleek dat dat inzet van een ExpEx in dit hulpverleningstraject leidde tot het opbloeien van deze jongere. In dit voorbeeld wordt duidelijk dat de inzet van een ExpEx een positieve bijdrage leverde bij een hulpverleningstraject. Hiermee wordt mogelijk de kwaliteit van zorg hoog gehouden.
(B) R	Het is nog maar de vraag of de inzet van een ExpEx per se een positieve bijdrage levert aan een hulpverleningstraject. Volgens een ambulant hulpverlener uit de regio Drechtsteden is een grote angst voor veel jongeren die uitstromen dat ze alleen zijn. Een ExpEx-maatje die met een jongere mee blijft lopen als die is uitgestroomd zou deze angst kunnen verkleinen. Als de categorie kwaliteit van zorg ruim geïnterpreteerd wordt, hierdoor ook nazorg ³⁵ daarin aan de orde komt zou er gezegd kunnen worden dat met een ExpEx-maatje de kwaliteit van zorg mogelijk hoog wordt gehouden.
(C) R	De kwaliteit van zorg, in de hele breedte van de jeugdhulp, zou verbeterd kunnen worden door de ervaringsdeskundigheid van jongeren meer te gebruiken. Dat zou volgens een manager uit de regio Rotterdam kunnen door de ervaringen van jongeren te gebruiken om de jeugdhulp te verbeteren en de ervaringen van jongeren te koppelen aan jongeren die hulp nodig hebben van een ervaren jongere.

³⁵ Hieronder wordt zorg verstaan die geboden wordt nadat een jongere is uitgestroomd uit de jeugdzorg.

(C) R	Binnen Enver is men bezig om opgeleide ExpEx's mee te laten doen met samenwerkingspartners van Enver. Zo is het project Academische Werkplaats een project waarin Enver meedenkt. Er bestaat het idee om ExpEx's daarin structureel te betrekken. Dit komt mogelijk ten goede van de kwaliteit van zorg, omdat op deze manier de ervaringen van desbetreffende ExpEx's gebruikt worden om de zorg te verbeteren.
(C) R	Volgens een manager uit de regio Rotterdam kan het gevaarlijk zijn om je eigen ervaringen als ervaringsdeskundige automatisch in te zetten in je werk. Doordat de opgeleide ExpEx's binnen Enver allemaal de training 'Werken met je eigen ervaring als ExpEx' hebben gehad, voordat ze daadwerkelijk ExpEx zijn, probeert men dit gevaar zo klein mogelijk te houden. Dit komt mogelijk ten goede van de kwaliteit van zorg binnen Enver.
(C) R	Hulp die Enver biedt bestaat volgens een manager uit de regio Rotterdam uit allerlei verschillende modules. Een onderdeel daarvan kan de inzet van een ExpEx zijn. Zo kan de inzet daarvan maken dat een aantal doelen van een jongere worden behaald. Hiermee blijft de kwaliteit van zorg hoog.
(C) R	Binnen Enver zijn opgeleide ExpEx's actief met diverse achtergronden. Daardoor kunnen goede matches gemaakt worden tussen een ExpEx en een jongere binnen Enver, aldus een manager uit de regio Rotterdam. Het matchen wordt gedaan door contact op te nemen met bijvoorbeeld een ExpEx-coördinator binnen Enver. Het matchingsproces wordt gezien als maatwerk en dit geldt voor zowel de ExpEx als de jongere die gematcht wordt met een ExpEx. De vragen die hierbij centraal staan zijn: Wat is de beste match met een ExpEx voor deze cliënt? Wat is de beste doorontwikkeling-stap voor deze ExpEx? Hiermee blijft de kwaliteit van zorg, voor zowel de ExpEx als de cliënt, hoog.
(C) R	Een ExpEx-coördinator en -coach binnen Enver houden zicht op het proces van een opgeleide ExpEx. Zo wordt na het afronden van de training 'Werken met je eigen ervaring als ExpEx' een overeenkomst gesloten tussen Enver en een ExpEx. Hierin staat vermeld dat een ExpEx een jaar beschikbaar is binnen Enver. Tijdens dit jaar vinden naast diverse opdrachten als voorlichter, vraagbraak, ExpEx-maatje, et cetera, ook intervisie-bijeenkomsten plaats met andere opgeleide ExpEx's en individuele coachingsgesprekken met een ExpEx-coördinator en/of -coach. Na dat jaar vindt er een evaluatiemoment plaats. Verlening na een jaar is mogelijk in overeenstemming met Enver. Op deze manier probeert men vroegtijdig uitval van een ExpEx te voorkomen, de kwaliteit van zorg (denk bijvoorbeeld aan de inzet van een ExpEx bij een hulpverleningstraject van een jongere) hoog te houden en de ontwikkeling van een ExpEx op een positieve wijze te bevorderen.
(C) R	Het zijn van een ExpEx wordt gezien als een doorontwikkelingstraject, aldus een manager uit de regio Rotterdam. Een professional binnen Enver beschikt bijvoorbeeld over gesprekstechnieken die niet per se verwacht kunnen worden van een ExpEx. Dit maakt dat een mogelijke inzet van een ExpEx gezien wordt als een onderdeel van een hulpverleningstraject, terwijl het hele hulpverleningstraject bewaakt wordt door professionals. Hiermee wordt de kwaliteit van zorg gewaarborgd.
(C) R	Momenteel is het zo dat een opgeleide ExpEx achttien jaar of ouder is.

	Eén van de respondenten (F) r uit onderzoeksgroep A (jongere binnen Enver) gaf aan dat een mini-ExpEx als maatje een enorme steun geweest had kunnen zijn. Deze jongere kreeg op haar 7 ^e jaar te maken met jeugdhulpverlening. Een mini-ExpEx zou iemand kunnen zijn die een ExpEx is, maar nog geen 18 jaar is of ouder. Een manager uit de regio Rotterdam liet weten hiervoor open te staan omdat je bijvoorbeeld in Nederland al vanaf je 13 ^e , 14 ^e mag vakken vullen. Anderzijds moet niet vergeten worden dat gezien de jonge leeftijd van zo’n mini-ExpEx het slechts om lichte vraagstukken moet gaan. Dit om te voorkomen dat iemand teveel emotioneel belast raakt met andermans problematiek. Aangezien dit nog om een idee gaat is het onduidelijk wat dit zou kunnen doen met de kwaliteit van zorg.
(C) R	De huidige financiering omtrent de inzet van opgeleide ExpEx’s is nu afgedekt door een convenant voor drie jaar door verschillende organisaties. Enver is één van deze organisaties. Echter ontbreekt in dit convenant de vergoeding voor het jaarlijkse opleidingsaanbod van ExpEx’s ³⁶ . Dit betekent dat het voor nu onduidelijk is of een nieuwe groep ExpEx’s zal worden getraind. Het voortbestaan van opgeleide ExpEx’s binnen Enver komt hiermee in gevaar, ook omdat het bekend is dat ExpEx’s langzamerhand stoppen met hun werkzaamheden. Dit brengt mogelijk de kwaliteit van zorg in gevaar, omdat de inzet van ExpEx als onderdeel binnen het zorgaanbod beperkt blijft.
(C) R	De vraag die momenteel ook speelt binnen Enver is in hoeverre ExpEx’s een onderdeel van Enver zouden moeten zijn. Dit wordt momenteel onderzocht.
(C) R	Momenteel is er niet een eenduidige lijn binnen Enver bij de inzet van een ExpEx. Mogelijk komt dit ook doordat Enver een fusieorganisatie is en er nog geen goed overzicht is van het totale zorgaanbod. Opgeleide ExpEx’s behoren ook tot dit zorgaanbod. Het is wenselijk, aldus een manager uit de regio Rotterdam, om één lijn aan te houden bij de inzet van een ExpEx binnen Enver. Bij maatwerk zou dan afgeweken kunnen worden van deze lijn. Dit is een mogelijke manier om de kwaliteit van zorg te verbeteren en hoog te houden.
(D) R	Volgens een kwartiermaker uit Rotterdam (namens Enver) is het nog niet goed gelukt om opgeleide ExpEx’s op te nemen in de bedrijfsvoering. Zo zou er erg gepronkt worden met de inzet van ervaringsdeskundigen, maar komt daar in de praktijk weinig van terecht. Men zou zich meer moeten afvragen wat de kracht van ExpEx’s is en dit beter moeten analyseren. Daarna zou de klant geanalyseerd moeten worden op wat diegene nodig heeft. Op basis van die analyses zou gekeken kunnen worden waar ze elkaar ontmoeten. De kwaliteit van zorg zou mogelijk hierin verbeterd kunnen worden.
(D) R	Zaken die gemist worden in een hulpverleningstraject door cliënten, zijn: Gezien worden, gehoord worden, erkenning krijgen, grip hebben, begrijpen en kunnen beïnvloeden. Het lukt professionals niet goed om op al deze onderdelen te scoren. Het is goed mogelijk dat iemand met ervaringsdeskundigheid dit wel lukt, zoals opgeleide ExpEx’s binnen Enver. Een hulpverlener en een hulpvrager hebben namelijk altijd iets ongelijks. De ene zit wel in de shit en de andere niet. Meer gebruik

³⁶ Hiermee worden de basistrainingen ‘Werken met je eigen ervaring als ExpEx’ bedoeld.

	maken van ervaringsdeskundigheid in de bedrijfsvoering leidt mogelijk tot een hogere kwaliteit van zorg.
(D) R	De moderne kijk van hulpverlening, aldus een kwartiermaker uit de regio Rotterdam, is om vraaggericht te werken. Dat wil zeggen dat wanneer een jongere binnen Enver hulp ontvangt men zich afvraagt: Wat heb je nodig? Het aanbodgericht werken waarbij jongeren bij binnenkomst van hulpverlening vaste pakketjes krijgen met hulp is inmiddels ouderwets. De inzet van een opgeleide ExpEx zou dus kunnen wanneer dit aansluit op de hulpvraag van een jongere. Hiermee wordt de kwaliteit van zorg gewaarborgd.
(E) R	Momenteel vindt ervaringsdeskundigheid binnen Enver beleidsmatig nog geen doorslag, aldus coach jongerenraad vanuit de regio Drechtsteden, Rotterdam & Midden-Holland. Een gevolg hiervan is dat ExpEx's binnen Enver gefinancierd wordt met gelden uit de exploitatie van drie organisaties (Horizon, Lucertis en Enver) die een convenant hebben afgesloten voor drie jaar. Het voortbestaan van opgeleide ExpEx's binnen Enver komt hiermee in gevaar. Dit brengt mogelijk de kwaliteit van zorg in gevaar, omdat de inzet van ExpEx als onderdeel binnen het zorgaanbod beperkt blijft.
(E) R	Een ExpEx-investering is een investering in een individu en zijn of haar toekomst. Vanuit dat oogpunt zou gezegd kunnen worden dat de kwaliteit van zorg hoog blijft.
(E) R	De inzet van een ExpEx bij een hulpverleningstraject van een jongere moet gezien worden als een additionele inzet. De inzet van een ExpEx als onderdeel van een traject leidt mogelijk tot een hogere kwaliteit van zorg.
(F) R	Een jongere uit regio Rotterdam vindt het positief om een ExpEx-maatje te hebben. Je hebt dan namelijk iemand om mee te praten, zodat je sommige dingen ook even los kunt laten. Mogelijk blijft hiermee de kwaliteit van zorg hoog.
(G) R	Een jongere uit regio Drechtsteden wilde nog even wachten met het worden van een ExpEx. Opvallend is wel dat deze jongere actief is in een jongerenraad ³⁷ binnen Enver. Adviezen die daar worden gegeven kunnen deze jongere ook helpen in zijn of haar eigen traject, wordt er als verklaring gegeven. Cliëntenparticipatie is een onderdeel binnen Enver waardoor de kwaliteit van zorg gewaarborgd blijft.
(H) R	Een jongere uit regio Midden-Holland heeft de indruk dat de professionals in zijn/haar omgeving niet of nauwelijks denken aan de optie van een ExpEx. Dat is jammer. Aldus deze jongere is er namelijk een grote kans dat de hulpverlening beter kan worden met de inzet van een ExpEx. Hiermee wordt mogelijk de kwaliteit van zorg verhoogd. Ook denkt deze persoon dat sommige groepsleiding niet weten wat een ExpEx is.

³⁷ Cliënten binnen Enver hebben de mogelijkheid om in een jongerenraad ongevraagd en gevraagd advies te geven aan het management van Enver. Deze mogelijkheid wordt ook wel cliëntenparticipatie genoemd. Dit met het doel om de jeugdhulp te verbeteren.

Desbetreffende respondent	Analyseresultaten kwaliteit van arbeid
(B) R	Een ambulant hulpverlener uit de regio Drechtsteden liet weten ooit af te willen studeren op het onderwerp de inzet van ExpEx's binnen Enver. Samen met een manager vanuit Enver is hier werk van gemaakt. Echter is dit afstuderen er niet meer van gekomen. Mogelijk is destijds hierdoor nauwelijks tot niets veranderd aan de kwaliteit van arbeid met betrekking tot de inzet van ExpEx's.
(B) R	Vaak ontstaat er een kritische noot bij verandering. Bij de inzet van een ExpEx bij een traject, zou dit ook ervaren kunnen worden. Een ervaring van de ambulant hulpverlener vanuit regio Drechtsteden was ook dat er regelmatig gesproken wordt van een 'verkapte bezuiniging' onder de professionals. Mogelijk houdt dit gedachtegoed verband met de huidige kwaliteit van arbeid binnen Enver.
(C) R	Het landelijke financiële plaatje van ExpEx's is momenteel onzeker. Dit komt omdat er geen vaste continuïteit is. Hierdoor, geeft een manager uit de regio Rotterdam als verklaring, is het moeilijk om te groeien en/of te verbeteren. Mogelijk houdt dit ook verband met de huidige kwaliteit van arbeid binnen Enver.
(C) R	Zowel bij de cliënten als de medewerkers binnen Enver is het niet wenselijk om ze te overvragen met evaluatie-lijsten. Dit maakt dat het soms zoeken is op welke manier de kwaliteit van zorg gemeten moet worden zonder dat mensen overvraagd worden, aldus een manager uit de regio Rotterdam. Zo is het onderdeel ExpEx's momenteel niet specifiek opgenomen in een evaluatie-lijst voor cliënten. Dit houdt ook verband met de huidige kwaliteit van arbeid binnen Enver.
(D) R	Een kwartiermaker uit de regio Rotterdam is betrokken geweest bij de eerste groep ExpEx's die getraind werd vanuit (destijds Stek Jeugdhulp) Enver. Zo waren er jongeren uit de jongerenraad die door deze persoon gestimuleerd werden om de training 'Werken met je eigen ervaring als ExpEx' te volgen. Op de vraag hoe dat er destijds uit zag, liet deze persoon weten dat dit richting fusie was en het daardoor eigenlijk een slecht moment was. Kortom de bestemming voor een opgeleide ExpEx binnen Enver was destijds onduidelijk. Desondanks werd dit toch gestimuleerd omdat 't alternatief, namelijk hier helemaal niets mee doen, slechter was volgens deze kwartiermaker. Het voorafgaande proces van de inzet van ExpEx's houdt mogelijk verband met de huidige kwaliteit van arbeid binnen Enver.
(E) R	Een coach jongerenraad vanuit de regio Drechtsteden, Rotterdam & Midden-Holland houdt zich ook bezig met de coaching van opgeleide ExpEx's in regio Drechtsteden. Volgens deze persoon zijn er op dit moment niet genoeg uren voor de coördinatie. Verklaring hiervoor is dat er eigenlijk geen geld voor is. Op de vraag wie hier verantwoordelijk voor is wordt het bestuur van Enver genoemd. Het feit dat er te weinig uren zijn voor de coördinatie van ExpEx's houdt mogelijk verband met de huidige kwaliteit van arbeid binnen Enver.

Desbetreffende respondent(en)	Analyseresultaten rol zorgprofessional
(A) Ra en (A) Rb	Een team van een locatie in regio Midden-Holland is drieënhalf jaar bezig geweest om de opgeleide ExpEx's mee te nemen in de hulpverlening bij hen op de locatie. Echter is hier weinig van terecht gekomen. De ervaringen van deze professionals zijn met name dat er wordt geïnvesteerd vanuit hen maar het effect eigenlijk nog nul is. Hierdoor bestaan er twijfels bij dit team over de positieve resultaten van de inzet van ExpEx's in hun regio. Deze ervaringen hebben zo hun invloed op de huidige rol van een zorgprofessional omtrent de inzet van een ExpEx.
(B) R	Een ambulant hulpverlener uit de regio Drechtsteden liet weten een ExpEx gekoppeld te hebben met een jongere. Dit was een meisje dat veel op haar kamer zat en niet met de hulpverlening in gesprek wilde op de groep. Na de koppeling met een ExpEx, bloeide dit meisje volgens deze hulpverleenster op. Deze ervaring heeft mogelijk zo zijn invloed op de huidige rol van een zorgprofessional omtrent de inzet van een ExpEx. Dit zou in dit voorbeeld ook kunnen gelden voor de zorgprofessionals bij dat meisje op de groep.
(B) R	Volgens een ambulant hulpverlener uit de regio Drechtsteden zouden de gedragswetenschappers een belangrijke rol hebben in de implementatie van ExpEx's binnen Enver. Dit ook omdat door hen de ambulant hulpverleners in regio Drechtsteden worden aangestuurd.
(C) R	Binnen Enver is er een manager werkzaam die zich bezig houdt met het product ExpEx's. Daarnaast is er ook een ExpEx-coördinator bij wie alle rechtstreekse vragen over ExpEx's en de inzet ervan terecht komen. Mocht de ExpEx-coördinator meer ondersteuning nodig hebben, kan deze weer bij de manager terecht. Vanuit de praktijk blijkt dat veel vragen rechtstreeks naar de coördinator gaan en de manager daardoor nauwelijks op de hoogte is waar ExpEx's binnen Enver voor worden ingezet.
(E) R	De ExpEx-coach vanuit regio Drechtsteden liet weten dat er gaandeweg bij de inzet van opgeleide ExpEx's verbeteringen kwamen binnen Enver. Zo werd het minder chaotisch en werd het verloop van opgeleide ExpEx's (dat ExpEx's afhaakten) steeds minder. Ook kregen jongeren voortaan een informatiegesprek voordat ze mochten beginnen met de training 'Werken met je eigen ervaring als ExpEx.'
(F) R	Een jongere uit regio Rotterdam vertelde informatie over een ExpEx te krijgen van de groepsleiding van de locatie waar deze persoon verbleef. Toen de jongere aangaf bij de groepsleiding een ExpEx te willen, heeft de groepsleiding contact opgenomen met iemand binnen Enver die daarover ging.
(G) R	Volgens een jongere uit regio Drechtsteden zit er een verschil tussen een begeleider en een ExpEx. Zo zou een ExpEx niet zo snel in de positie kunnen komen om een begeleider aan te spreken, terwijl dit andersom wel zou kunnen. Op de vraag wie wel de begeleiding zou kunnen aanspreken werd de leidinggevende van de begeleiding genoemd. Een rol van een zorgprofessional lijkt in dit voorbeeld dus meer gezag te hebben dan een ExpEx.
(H) R	Een jongere uit regio Midden-Holland is van mening dat het boekje niet altijd werkt. Een groepsleiding die bijvoorbeeld wél in de jeugdzorg

heeft gezeten en ook nog eens een soortgelijke ervaring heeft meegemaakt als de jongere, zou beter kunnen aanvoelen wat een jongere op dat moment nodig heeft. Hierin zou een opgeleide ExpEx van rol verschillen van een zorgprofessional. Ook noemt deze jongere dat het management van Enver meer zou kunnen doen om groepen actief te informeren over wat een ExpEx is.

Desbetreffende respondent(en)	Analyseresultaten rol ExpEx
(A) Ra en (A) Rb	Twee jeugdzorgwerkers van een locatie in de regio Midden-Holland hebben meerdere malen korte ervaringen gehad met de inzet van ExpEx's. Hierbij valt te denken aan dat ExpEx's advies hebben gegeven aan de professionals met hoe ze het beste met de jongeren om konden gaan tot en met momenten waarbij een ExpEx voor een gedeelte meeliep met een dienst van een zorgprofessional. Het overgrote deel van de ervaringen van deze professionals waren dat ExpEx's over het algemeen niet hun afspraken nakomen en op het laatste moment een afspraak afzegde.
(A) Ra en (A) Rb	Desondanks de negatieve ervaringen lijken de jeugdzorgwerkers wel te geloven in het idee achter ExpEx's. Zo liet één van de professionals weten dat jongeren geprikkeld zouden kunnen worden door een ExpEx die zegt dat een jongere daarop vast zou kunnen lopen. Dit zou veel overtuigender kunnen overkomen dan wanneer een zorgprofessional dit zou zeggen.
(B) R	Een ambulant hulpverlener uit de regio Drechtsteden is van mening dat hulpverlening misbruik zou kunnen maken van de kwetsbaarheid van cliënten. Dit omdat er een angst heerst over de mogelijke gevolgen van het delen van problemen. Een voorbeeld van een gevolg is dat hulpverlening kinderbescherming inschakelt en/of informatie wordt teruggekoppeld aan de ouders wanneer er zorgen zijn. Bij de inzet van een ExpEx is dit niet per se het geval volgens deze hulpverleenster. Een cliënt heeft de mogelijkheid om zichzelf te zijn bij een ExpEx zonder na te hoeven denken welke mogelijke gevolgen dit heeft voor de (verdere) hulpverlening. Hierin onderscheidt de rol van een ExpEx zich met die van een zorgprofessional.
(B) R	Om de bereidheid voor het inzetten van een ExpEx binnen Enver mogelijk te vergroten wordt benoemd dat ExpEx's het beste zelf hierover iets kunnen vertellen aan professionals. Eventuele kritische vragen die professionals hebben omtrent ExpEx's, kunnen dan direct gesteld worden aan ExpEx's. Verder is het belangrijk dat ExpEx's in verbinding blijven met de professionals. Dit ook omdat er ExpEx's binnen Enver zijn die geneigd zijn snel af te haken. Een ExpEx die betrokken genoeg is, zou kunnen aansluiten bij een teamvergadering. Echter blijft het van belang om te bedenken welke meerwaarde dit heeft voor de samenwerking tussen een ExpEx en een professional. Ook de eventuele gevolgen en meerwaarde met betrekking tot het hulpverleningstraject van het desbetreffende maatje (cliënt binnen Enver) die een ExpEx begeleidt moet hierin meegenomen worden.
(B) R	Een mogelijkheid voor de verdere invulling van de rol van een ExpEx is dat hij of zij betrokken wordt bij een jeugdteam van de gemeente Rotterdam. Binnen een jeugdteam zitten verschillende zorgprofessionals met ieder zijn/haar expertise. Sommige professionals vanuit Enver zitten ook in een jeugdteam. Bij een vergadering is het gebruikelijk dat er casussen worden besproken waar collega's mee worstelen. Een ExpEx zou wellicht vanuit zijn/haar visie ook hierin kunnen meedenken. Anderzijds blijft het wel van belang om na te denken over in hoeverre je een ExpEx bij bijvoorbeeld zo'n vergadering betreft. Informatie over het opknappen van een pand, financiën binnen

	de organisatie, kunnen onderwerpen zijn die voor een ExpEx niet relevant zijn.
(B) R	Er wordt opgemerkt dat het lijkt alsof professionals binnen Enver niet (altijd) het verschil zien tussen een ExpEx en een JIM ³⁸ . Volgens deze hulpverleenster is een ExpEx iemand die zelf ervaringen heeft opgedaan en getraind is om deze functioneel in te zetten. Een JIM is hier niet in het bijzonder voor getraind.
(C) R	Een voorbeeld uit de praktijk waar ExpEx's aan deelnemen is het Enver lab. Dit is een georganiseerde bijeenkomst binnen Enver over een bepaald thema. ExpEx's kunnen daar hun verhaal doen en/of meepraten in de discussie met professionals. De samenwerking tussen professionals en ExpEx's omtrent de organisatie van het Enver lab wordt als een prettige samenwerking ervaren volgens een manager uit Rotterdam.
(C) R	Het contact die een cliënt binnen Enver met een opgeleide ExpEx zou kunnen hebben, wordt als waardevol gezien. Dit omdat een ExpEx begrip kan opbrengen voor de situatie van een jongere. Mogelijk dat een zorgprofessional dit niet (altijd) kan vervullen uit zijn/haar rol binnen Enver. Echter blijft het van belang om ten alle tijden af te stemmen of een cliënt binnen Enver behoefte heeft aan een ExpEx-maatje. Overigens geldt dit ook voor een professional binnen Enver die mogelijk ook cliënt-ervaring heeft. Bij de ene cliënt kan het helpend zijn om hierover open te zijn, terwijl dit niet voor de andere cliënt hoeft te gelden.
(C) R	Binnen Enver wordt ‘het opleiden tot’ en ‘het zijn’ van een ExpEx gezien als een traject waarin iemand zich ontwikkelt. Er bestaat geen verwachting binnen Enver dat ExpEx's zich als professionele hulpverleners moeten gedragen. Bovendien zijn er ook professionals die vinden dat het zijn van een ExpEx iets is wat je tijdelijk doet. Daarnaast wordt het vanuit de praktijk duidelijk dat na een bepaalde periode ook ExpEx's stoppen. Dit heeft tot gevolg dat er binnen Enver een verscheidenheid van ExpEx's zijn. Met daarin net opgeleide ExpEx's en ExpEx's die al wat langer ExpEx's zijn. Enver hoopt vanuit de eindevaluaties met ExpEx's die stoppen duidelijk te krijgen om welke redenen ExpEx's (binnen Enver) stoppen.
(C) R	Momenteel is het zo dat wanneer iemand een ExpEx wilt worden minimaal achttien jaar moet zijn. Een manager uit Rotterdam liet weten open te staan voor het idee om ook jongere ExpEx's, dus onder de achttien jaar, op te laten leiden tot ExpEx's. Een jongere (F) uit onderzoeksgroep A kwam met dit idee en noemde dit een ‘mini-ExpEx’. Echter is het wel van belang naar de verdere takeninvulling van een mini-ExpEx te kijken en moet er voorkomen worden dat de problematiek van de ander (cliënt die een ExpEx heeft) negatieve gevolgen heeft voor een mini-ExpEx en vice versa.
(D) R	Een kwartiermaker uit de regio Rotterdam is betrokken geweest bij de eerste groep ExpEx's die getraind werd vanuit (destijds Stek Jeugdhulp) Enver. Zo waren er jongeren uit de jongerenraad die door deze persoon

³⁸ De JIM-aanpak (Jouw Ingebrachte Mentor) is een methodiek die ingezet kan worden bij een hulpverleningstraject binnen Enver. De jongere kiest hierbij iemand uit zijn of haar netwerk die betrokken wordt bij zijn of haar hulpverleningstraject.

	gestimuleerd werden om de training 'Werken met je eigen ervaring als ExpEx' te volgen. Op de vraag hoe dat er destijds uit zag, liet deze persoon weten dat dit richting fusie was en het daardoor eigenlijk een slecht moment was. Kortom de bestemming voor een opgeleide ExpEx binnen Enver was destijds onduidelijk. Desondanks werd dit toch gestimuleerd omdat 't alternatief, namelijk hier helemaal niets mee doen, slechter was volgens deze kwartiermaker. Later werd het steeds duidelijker dat ExpEx's een rol gingen spelen in het participatieproces bij Enver. Hiermee wordt het actief deelnemen aan de samenleving bedoeld. Het voorafgaande proces van de inzet van ExpEx's houdt mogelijk verband met de huidige rolinvulling van een ExpEx binnen Enver.
(D) R	Volgens een kwartiermaker uit de regio Rotterdam begrijpt een ExpEx beter hoe het is om een cliënt te zijn. Een verschil met een zorgprofessional is dat een ExpEx niet dezelfde verantwoordelijkheid draagt. Zo wordt er van een zorgprofessional verwacht dat hij of zij doelen gaat opstellen/bespreken met een jongere. Bij een ExpEx is dit niet per se het geval. Het is goed mogelijk dat datgene waar een cliënt gelijk iets aan heeft niet per se het bespreken van een doel is, maar bijvoorbeeld een luisterend oor door een ExpEx is.
(D) R	De manier waarop de huidige ExpEx's ingezet worden binnen Enver zou gericht kunnen. Het is dan van belang om te kijken naar de werkzame elementen bij de inzet van iemand met ervaringsdeskundigheid. Begrijpen we dit? Hebben we dit door? Kunnen we dit beschrijven? Daarnaast is het belangrijk om goed te bekijken wat kinderen, jongeren en ouders precies nodig hebben. Vervolgens kan er dan gekeken worden of dit bij elkaar past. Het zou namelijk kunnen zijn dat de inzet van een ervaringsdeskundige bij de één tot (meer) problemen kan leiden, terwijl bij de ander dit tot minder problemen kan leiden. Tenslotte zou de inzet van een ExpEx aanvullend moeten zijn op de huidige hulpverlening. Er moet voorkomen worden dat een ExpEx en een zorgprofessional hetzelfde gaan doen, dat kan namelijk verwarrend werken volgens deze kwartiermaker.
(D) R	De rol van een ExpEx onderscheidt zich met anderen doordat bij de training 'Werken met je eigen ervaring als ExpEx' mensen al worden geselecteerd. Dit kan betekenen dat niet ieder die de training wilt doen, ook daadwerkelijk de training mag doen. Ook is het mogelijk dat het iemand niet lukt om de training af te maken en valt diegene af. Echter geeft deze kwartiermaker ook aan dat een training niet per se voor iedereen nodig is. Zo zijn er ook jongeren die gaandeweg het proces naar herstel zichzelf vaardigheden hebben aangeleerd en/of therapieën elders hebben gevolgd. Door de training verplicht te maken, voordat iemand een ExpEx wordt, zorg je er wel voor dat er een selectie van jongeren ontstaat waarvan men kan verwachten dat ze op een bepaald niveau kunnen functioneren. Dit is een verschil met een jongere die slechts ervaringen heeft opgedaan binnen de jeugdhulp zonder training.
(D) R	Afhankelijk van hoe je een ExpEx wilt betrekken tijdens een traject is het voor deze kwartiermaker niet per se nodig om alle ExpEx's te laten trainen. Dit wordt anders bij de inzet van een opgeleide ExpEx als hulpverlener. Bij het geven van een voorlichting aan professionals en/of het vertellen van een verhaal, vindt deze kwartiermaker dat iemand niet

	per se getraind hoeft te zijn.
(E) R	De ExpEx-coach vanuit regio Drechtsteden liet weten hoe het allemaal begon voordat hij ExpEx-coach werd: er werd voor het eerst een ExpEx-voorlichting georganiseerd voor jongeren binnen Enver bij de regio waar hij werkzaam was. De jongeren die vervolgens de ExpEx-training gingen doen, keerden na twaalf weken weer terug met een certificaat. Nadat deze jongeren officieel ExpEx's waren, werd het vanuit de praktijk duidelijk dat er behoefte was aan iemand die deze jongeren wilden coachen. Op deze manier werd de functie ExpEx-coach binnen Enver geboren.
(E) R	ExpEx's die binnen Enver zijn opgeleid krijgen na het behalen van hun certificaat verplichte intervisie. Bij de intervisie worden casussen besproken waar opgeleide ExpEx's tegenaan lopen. Bijvoorbeeld bij het maatje wat ze begeleiden. Bij een intervisie is ook een coach aanwezig. Daarnaast krijgen ze ook een 55-minutengesprek met een coach waarin de voortgang van een jongere en desbetreffende ExpEx zelf wordt besproken. Volgens de ExpEx-coach zijn opgeleide ExpEx's hoopverleners en geen hulpverleners. Overigens hebben ExpEx's geheimhoudingsplicht en meldplicht ³⁹ met betrekking tot het begeleiden van een jongere (maatje) binnen Enver.
(E) R	Naast het coachen van opgeleide ExpEx's is deze persoon ook coach van de jongerenraad voor cliëntparticipatie. Het is volgens deze coach belangrijk dat wanneer ExpEx's worden ingezet, zij een wezenlijk deel uit moeten maken van het programma. Voorbeelden hiervan zijn: meedoen met het ontwikkelen en een wezenlijk onderdeel van een programma uitmaken. De bedoeling hierachter is dat ExpEx's daadwerkelijk meedoen. Ook is deze coach van mening dat ExpEx's een behoorlijke vergoeding mogen krijgen voor hun werkzaamheden.
(E) R	Binnen de zorgsector wordt ook wel eens gesproken over een ervaringsdeskundige. Een ExpEx is volgens deze coach een ervaringsdeskundige in een groep. Bovendien worden de voorlichtingen door ExpEx's samen gegeven. Een maatje begeleiden wordt wel alleen gedaan, maar daar staat wel een verplichte intervisiebijeenkomst tegenover. Tijdens de individuele coachingsgesprekken wordt ook aandacht besteed aan de voortgang van het begeleiden van een maatje met een ExpEx-coach. Bovendien erkent deze coach ook dat het zijn van een ExpEx iets is wat jongeren voor een tijdelijke periode doen.
(F) R	Een jongere uit de regio Rotterdam vertelde niet veel contacten om zich heen te hebben en sinds kort een ExpEx-maatje te hebben. Dit deed haar goed, omdat ze het gevoel heeft dat deze ExpEx voor haar klaar staat. Ook geeft deze jongere aan dat ze open staat voor raad die ze van haar ExpEx krijgt.
(F) R	Op de huidige plek waar deze jongere verblijft heeft ze het idee dat niemand weet wat een ExpEx is. Een tip om dit bekender te maken is om ExpEx's langs te laten komen op de groep om kennis te maken. Toevallig is deze jongere hiermee in aanraking gekomen omdat iemand van de groepsleiding haar hierover heeft verteld. Een andere tip die genoemd wordt is het maken van boekjes met informatie over ExpEx's

³⁹ Mochten ExpEx's signalen tijdens de begeleiding oppikken waarvan het vermoeden bestaat of is dat dit een (in)direct gevaar oplevert voor een cliënt of voor anderen zijn zij verplicht dit met de hulpverlening te delen.

	en deze uitdelen aan jongeren.
(F) R	Deze jongere heeft sinds haar 7 ^e te maken met jeugdhulpverlening en vroeg zich af waarom iemand pas een ExpEx kan zijn vanaf achttien jaar. Het moment dat ze nog 'nieuw' was in de hulpverlening had het voor haar een enorme steun kunnen zijn, wanneer een 'mini-ExpEx' haar hierin wegwijs had kunnen maken. Anderzijds is deze jongere wel van mening dat je niet hetzelfde van een mini-ExpEx mag verwachten als van een ExpEx die achttien jaar is of ouder. Met een mini-ExpEx wordt hetzelfde bedoeld als een ExpEx, maar dan onder de achttien jaar. Bovendien geeft deze jongere aan dat ze vindt dat iedereen de keuze mag hebben om zelf te weten of diegene een ExpEx wilt of niet.
(G) R	Een jongere uit de regio Drechtsteden gaf aan in de toekomst wel een ExpEx te willen zijn wanneer haar leven wat meer op orde is. Momenteel zag ze dit niet zitten. Verder ziet deze jongere een ExpEx anders dan een zorgprofessional. Ze ziet ook de mogelijke nadelen van een ExpEx ten opzichte van zijn/haar rol naar een jongere toe. Als een ExpEx het verkeerde voorbeeld geeft, is het mogelijk dat een jongere dit na gaat doen. Ook is ze van mening dat er meer bekendheid moet komen over de ExpEx's, vooral in groepen. Een tip die hierover genoemd wordt is om voorlichtingen te geven over ExpEx's op een groep. Een tip die genoemd wordt om professionals in te lichten is een trainings- en/of team-dag te organiseren.
(G) R	Een voorbeeld die genoemd wordt die positief is, is dat ExpEx's ook een positief voorbeeld kunnen zijn voor jongeren. Met name wanneer ze een soortgelijke ervaring hebben kunnen jongeren denken: 'Als hij/zij dat kan, dan kan ik dat ook'.
(G) R	Deze jongere is van mening dat een hulpverlener die een ExpEx is geweest, geen ExpEx meer kan zijn. Ze is van mening dat iemand dan zijn/haar 'waarde' kwijt raakt als maatje. Dit omdat een ExpEx is opgeleid met een training, maar niet met een opleiding. Het moment dat een ExpEx een opleiding erbij gaat doen, kennis opdoet, etc. Betekent dit ook dat deze ExpEx serieuzer genomen wordt dan een gewone ExpEx. De 'waarde' van het zijn van een maatje raakt iemand hiermee kwijt, volgens deze jongere.
(G) R	Verder geeft deze jongere aan dat een ExpEx een keuze moet blijven voor een jongere en niet een verplichting. Mocht een jongere interesse hebben in een eventuele ExpEx(-maatje) is het belangrijk om de intake niet te serieus te houden. Er moet vooral gekeken worden of er een klik is tussen een jongere en een ExpEx. Een tip hierbij: probeer de kennismaking niet op kantoor te doen, maar bijvoorbeeld in de tuin bij lekker weer.
(H) R	Een jongere uit de regio Midden-Holland liet weten per toeval met een ExpEx in aanraking te komen terwijl hij op school zat. Deze jongere deed een beveiligingsopleiding en tijdens een les kwam een ExpEx een ervaring vertellen over hoe diegene in aanraking kwam met de politie. Een andere ervaring van hem met een ExpEx is dat er iemand een keer mee kwam eten op de groep waar hij verbleef. Verder vertelde deze jongere momenteel zelf opgeleid te worden tot ExpEx.
(H) R	Een sterke kant van een ExpEx is dat diegene zich veel meer kan verplaatsen in een jongere. Het traject wat een jongere doorloopt, heeft een ExpEx al op zijn of haar manier doorlopen. Dit helpt bij het

	verplaatsen in de jongere. Een ExpEx kan ook ingezet worden om een probleem tussen de groepsleiding en een jongere op te lossen. Wat deze jongere vooral heel belangrijk vindt is dat ExpEx-jongeren met jongeren gaan praten, laten weten dat ze er niet alleen voor staan en ervaringen met elkaar kunnen uitwisselen.
(H) R	Deze jongere geeft ook aan dat hij het jammer vindt dat ExpEx's vanuit Enver niet veel wordt gepromoot. Zelf is hij bij een ervaringscafé van ExpEx's geweest, waarbij jongeren samen komen, koken en gaan eten. Naar zijn idee mag ExpEx's meer binnen Enver worden promoot. Bij het ervaringscafé is hij uitgenodigd om deel te nemen aan de training 'Werken met je eigen ervaring als ExpEx'.

Bijlage 6: Ingevulde vragenlijsten door respondenten

Korte vragen voorafgaand het interview (A)

(ingevuld door Ra, onderzoeksgroep B)

Naam: [REDACTED]

Functie: Jeugdzorgwerker

Datum: 23-05-2019

1. Sinds wanneer bent u actief in uw huidige functie bij Enver?

2011

2. Wat is uw hoogst afgeronde opleiding?

SPW Nivo 4/ EVC

3. Heeft u overige opmerkingen? Deze kunt u hieronder beschrijven (optioneel).

Vragen zijn idd kort 😊

Korte vragen voorafgaand het interview (A)
(ingevuld door Rb, onderzoeksgroep B)

Naam: [REDACTED]

Functie: Jeugdhulpverleenster C

Datum: 25 mei 2019

4. Sinds wanneer bent u actief in uw huidige functie bij Enver?

Sinds 4,5 jaar gelden werkzaam binnen KTC-LARIKS. Maar werk wel 23 jaar binnen Enver.

5. Wat is uw hoogst afgeronde opleiding?

HBO maatschappelijk werk en dienstverlening.

6. Heeft u overige opmerkingen? Deze kunt u hieronder beschrijven (optioneel).

Korte vragen voorafgaand het interview (B)

(ingevuld door R, onderzoeksgroep B)

Naam: [REDACTED]

Functie: Ambulant hulpverlener

Datum: 26-04-2019

1. Sinds wanneer bent u actief in uw huidige functie bij Enver?

01-08-2009

2. Wat is uw hoogst afgeronde opleiding?

Maatschappelijk Werk en Dienstverlening HBO

3. Heeft u overige opmerkingen? Deze kunt u hieronder beschrijven (optioneel).

Ik ben wel benieuwd waarom ik deze vragen krijg ;-)

Korte vragen voorafgaand het interview (C)

(ingevuld door R, onderzoeksgroep B)

Naam: [REDACTED]

Functie: Manager innovatie & kwaliteit

Datum: 23 september 2019

1. Sinds wanneer bent u actief in uw huidige functie bij Enver?

Sinds 1 december 2018.

2. Wat is uw hoogst afgeronde opleiding?

HBO Sociaal pedagogische hulpverlening.

3. Heeft u overige opmerkingen? Deze kunt u hieronder beschrijven (optioneel).

Korte vragen voorafgaand het interview (D)

(ingevuld door R, onderzoeksgroep B)

Naam: [REDACTED]

Functie: Projectleider onderwijs & zorgarrange-
menten, kwartiermaker Garage2020,
voorheen manager onderwijs & zorg-
arrangementen

Datum: 23 september 2019

Post-hbo kwaliteit & verandermanagement / HBO SPH / health innovation school

1. Sinds wanneer bent u actief in uw huidige functie bij Enver?

Bij de Garage2020 sinds oktober 2016 en als projectleider sinds januari 2019

2. Wat is uw hoogst afgeronde opleiding?

HBO SPH, health innovation school & post-hbo kwaliteit & verandermanagement

3. Heeft u overige opmerkingen? Deze kunt u hieronder beschrijven (optioneel).

Korte vragen voorafgaand het interview (E)

(ingevuld door R, onderzoeksgroep B)

Naam: [REDACTED]
Functie: Clusterondersteuner, coach
jongerenraad,, coach ExpEx

Datum: 3 mei 2019

1. Sinds wanneer bent u actief in uw huidige functie bij Enver?

Sinds 1999.

2. Wat is uw hoogst afgeronde opleiding?

EVC-traject bij Avans Hogeschool.

3. Heeft u overige opmerkingen? Deze kunt u hieronder beschrijven (optioneel).

Leuk interview, hou mij op hoogte.

Korte vragen voorafgaand het interview (F)

(ingevuld door R, onderzoeksgroep A)

Naam: [REDACTED]

Woonplek
binnen

Enver: Behandelgroep Lansingh

Datum: 29 mei 2019

1. Sinds wanneer ontvang je hulp bij Enver?

Sinds mijn 7^e

2. In welke regio woon je?

Rotterdam

3. Heb je overige opmerkingen? Deze kun je hieronder beschrijven (optioneel).

Korte vragen voorafgaand het interview (G)

(ingevuld door R, onderzoeksgroep A)

Naam: [REDACTED]

Woonplek
binnen

Enver: Klimop fasehuis dordrecht

Datum: 15 mei 2019

1. Sinds wanneer ontvang je hulp bij Enver?
2013
2. In welke regio woon je?
Drechtsteden
3. Heb je overige opmerkingen? Deze kun je hieronder beschrijven (optioneel).
Ik hoop dat je slaagt. :}

Korte vragen voorafgaand het interview (H)

(ingevuld door R, onderzoeksgroep A)

Naam: [REDACTED] _____

Woonplek _____

binnen _____

Enver: Residentiële leefgroep _____

Datum: 3 mei 2019 _____

1. Sinds wanneer ontvang je hulp bij Enver?

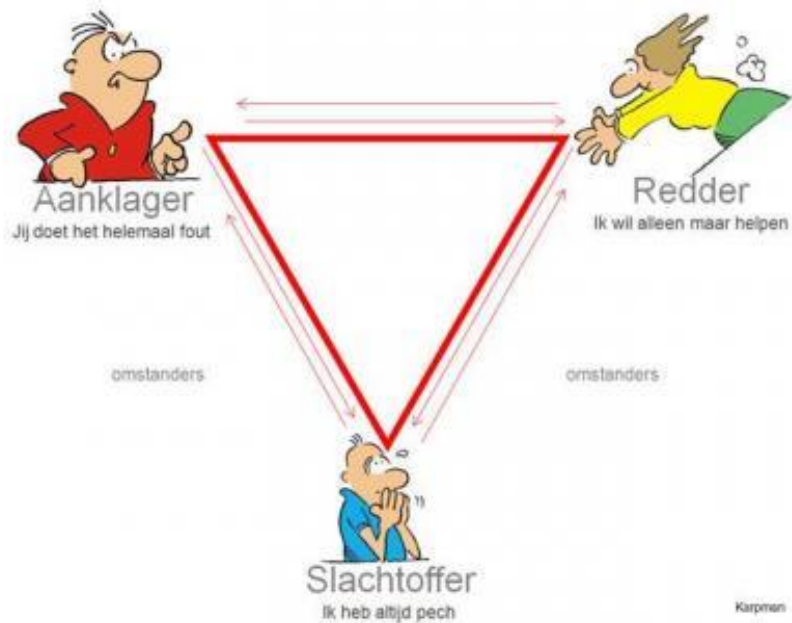
September 2017

2. In welke regio woon je?

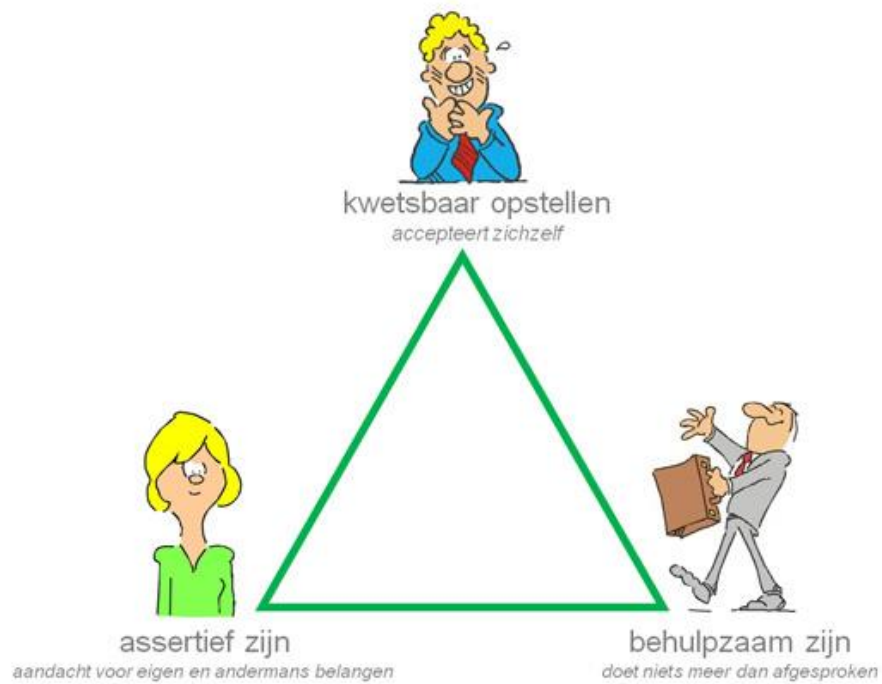
Midden-Holland

3. Heb je overige opmerkingen? Deze kun je hieronder beschrijven (optioneel).

Bijlage 7: Figuren die aan bod kwamen

Figuur 1: Bestaande rollen binnen de dramadriehoek (EduGraphics, z.d.)

Figuur 2: Bestaande rollen binnen de winnaarsdriehoek (EduGraphics, z.d.)

Figuur 3: Bericht op het intranet van Enver

Figuur 4: Correspondentie via de e-mail

Bijlage 8: Tabellen die aan bod kwamen

Onderzoeksgroep A:	Clënten uit de jongerenraad ⁴⁰ binnen Enver die niet zijn opgeleid tot ExpEx
Aantal afgelegde interviews?	3
Uit welke regio?	Midden-Holland Rotterdam Drechtsteden
Leeftijdscategorie?	Variërend van 13-19 jaar (zie bijlage 6 voor meer informatie per respondent)

Tabel 1: Informatie over onderzoeksgroep A

Onderzoeksgroep B:	Professionals binnen Enver die te maken hebben of te maken hebben gehad met ExpEx's
Aantal afgelegde interviews?	5 (met in totaal 6 professionals gesproken)
Met welke functie en uit welke regio?	▪ Twee jeugdzorgwerkers uit Midden-Holland ▪ Ambulant hulpverlener uit Drechtsteden ▪ Manager innovatie & kwaliteit uit Rotterdam⁴¹ ▪ Kwartiermaker Garage2020 en projectleider onderwijs & zorgarrangementen uit Rotterdam ▪ Coach jongerenraad (alle regio's), coach ExpEx Drechtsteden en jeugdzorgwerker uit Drechtsteden
Werkervaring huidige functie?	Variërend van 1-20 jaar (zie bijlage 6 voor meer informatie per respondent)

Tabel 2: Informatie over onderzoeksgroep B

⁴⁰ Clënten binnen Enver hebben de mogelijkheid om in een jongerenraad ongevraagd en gevraagd advies te geven aan het management van Enver. Deze mogelijkheid wordt ook wel cliëntenparticipatie genoemd. Dit met het doel om de jeugdhulp te verbeteren.

⁴¹ Het hoofdkantoor van Enver is gevestigd op het volgende adres: Lichtenauerlaan 222, 3062 ME Rotterdam.

Professional uit welke regio?	Conclusie:
Rotterdam Manager	Er is een continue verscheidenheid van ExpEx's en daar moeten goede matches met jongeren in gemaakt worden.
Rotterdam Kwartiermaker	ExpEx's zouden vraaggericht ingezet moeten worden waarbij de vraag van een jongere leidend is voor de eventuele inzet van een ExpEx.
Rotterdam Manager	ExpEx's moeten de mogelijkheid krijgen al hun ideeën te ontwikkelen zonder daarbij beperkt te worden door Enver die alleen interesse heeft in bepaalde producten van ExpEx's.
Midden-Holland Jeugdzorgwerker	Het is nog maar de vraag of de lat niet te hoog ligt en ExpEx's dat zullen gaan zijn wat het zou kunnen worden.
Midden-Holland Jeugdzorgwerker	Het is lastig om jongeren te betrekken bij ExpEx's, wanneer ExpEx's gemaakte afspraken niet nakomen.
Drechtsteden Ambulant hulpverlener	Gedragswetenschappers hebben binnen Enver een belangrijke rol rondom aansturing en implementatie in de verdere inzet van ExpEx's.
Alle regio's Coach jongerenraad	ExpEx's zitten op een keerpunt in het leven en hebben hierbij mogelijk coaching nodig.

Tabel 3: Overzicht van de conclusies